ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMA YAŞANTILARI, CİNSEL MİTE İNANMA DÜZEYLERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

İrem Topuz

191149106

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül Tanacıoğlu Aydın

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Haziran, 2022

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMA YAŞANTILARI, CİNSEL MİTE İNANMA DÜZEYLERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

İrem Topuz

191149106

Orcid: 0000-0002-7085-8470

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül Tanacıoğlu Aydın

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Haziran, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Öncelikle her soruma içtenlikle cevap veren, her konuda yol gösteren, tezimi titizlikle inceleyen, değerli görüşleriyle çalışmamı güçlendiren değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Betül Tanacıoğlu Aydın'a sonsuz teşekkür ederim.

Tez savunmamda değerli görüş ve önerileriyle çalışmama yaptıkları kıymetli katkılardan dolayı sevgili hocalarım Doç. Dr. Alper Çuhadaroğlu ve Dr. Öğr. Üyesi Serdar Körük' e teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamımın her aşamasında maddi-manevi desteklerini esirgemeyen, her daim yüreklendiren, her kararımda arkamda durup bana güven veren, desteklerini her zaman hissettiğim canım annem ve babam, Sevinç Topuz ve Ali Topuz'a, en yakın arkadaşım, kardeşim Zeynep Topuz' a teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans sürecim boyunca tüm mutlulukları ve sıkıntıları birlikte yaşadığım, hayatımı renklendiren canım arkadaşlarım Beril İlgül ve Beyza Nur Çelik' e, iyi ki hayatımda dediğim, en iyi dinleyicim, dostum İrem Eylül Bulat' a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Son olarak çalışmamın zorlayıcı aşamalarından biri olan veri toplama sürecinde vakitlerini ayırıp çalışmama destek olan tüm araştırma grubu katılımcılarına teşekkür ederim.

İrem Topuz
Haziran, 2022

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMA YAŞANTILARI, CİNSEL MİTE İNANMA DÜZEYLERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

İrem Topuz
Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül Tanacıoğlu Aydın
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Ayrıca katılımcıların çocukluk çağı travmaları ile çeşitli demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma ilişkisel modeldedir. Araştırmanın çalışma grubunu 18-25 yaş aralığında olan 451 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Cinsel Mitler Ölçeği ile çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Veri analizinde bilgisayar temelli bir istatistik programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon Analizi, Çoklu Regresyon Analizi, Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların çocukluk çağı travmaları cinsiyete, üniversite türüne, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, sosyoekonomik düzeye ve aile tipine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Cinsel Mitler Ölçeği toplumsal cinsiyet alt boyutunun ilk cinsel bilgi kaynağına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, çocukluk çağı travmaları ile kadın toplumsal cinsiyet rolü ve erkek toplumsal cinsiyet

rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiler bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalarının erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu ve cinsel mitlerin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu bulunmuştur. Son olarak, cinsel mitler ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Son olarak, araştırmanın sonuçları alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve gelecek araştırmalar için önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocukluk Çağı Travmaları, Cinsel Mitler, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi, Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD TRAUMA EXPERIENCES, SEXUAL MYTH BELIEF LEVELS, AND GENDER ROLE STRESS LEVELS IN UNIVERSITY STUDENTS

Irem Topuz
Master Thesis
Deparment of Educational Sciences
Guidance and Psychological Counseling Programme
Advisor: Assist. Prof. Betül Tanacıoğlu Aydın
Maltepe University Graduate School, 2022

The aim of this study was to reveal the relationships between childhood trauma experiences, belief in sexual myths and gender role stress levels of university students. In addition, the relationships between the participants' childhood traumas and various demographic characteristics were examined. The research was a correlational method. Participants of the study consisted of 451 university students between the ages of 18-25. Convenience sampling method was used in the study. Research data were collected online with personal information form, Childhood Trauma Scale, Female Gender Role Stress Scale, Male Gender Role Stress Scale and Sexual Myths Scale. A computer-based statistical program was used for data analysis. In the analysis of tha data, Independent Sample T Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), Pearson Correlation Analysis, Multiple Regression Analysis, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were used. As a result of study, participants' childhood traumas differed significantly according to sex, type of university, the educational level of mother, the educational level of father, socioeconomic level and type of family. It was revealed that the gender sub-dimension of Sexual Myths Scale showed a significant difference according to the first sexual information source. There was a significant positive correlation between childhood traumas and sexual myths. In addition, there was a significant positive correlation between childhood traumas with female gender role stress and male gender role stress. There was a significant negative correlation between sexual myths and female gender role

stress. It was found that childhood traumas have a predictor effect on male gender role stress and sexual myths have a predictor effect on female gender role stress. Lastly, the result of research were discussed within the framework of the literature and recommendations for future research were given.

Keywords: Childhood Trauma, Sexual Myths, Female Gender Role Stress, Male Gender Role Stress

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **ii**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ..... **iii**

TEŞEKKÜR ..... **iv**

ÖZ ..... **v**

ABSTRACT ..... **vii**

İÇİNDEKİLER ..... **ix**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiv**

KISALTMALAR ..... **xvi**

ÖZGEÇMİŞ ..... **xvii**

BÖLÜM 1. GİRİŞ **1**

1.1.Problem 1

1.2.Amaç 7

1.3. Önem 8

1.4.Varsayımlar 10

1.5. Sınırlılıklar 10

1.6. Tanımlar 11

BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR **12**

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları 12

2.1.1. Çocukluk Çağı Travmaları Tarihçesi 13

2.1.2. Risk Faktörleri 14

2.1.3. Çocukluk Çağı Travma Türleri 16

2.1.3.1. Fiziksel İstismar 16

2.1.3.2. Duygusal İstismar 18

2.1.3.3. Cinsel İstismar 19

2.1.3.4. Fiziksel İhmal 22

2.1.3.5. Duygusal İhmal 24
2.1.3.6. Aşırı Koruma-Kontrol 26
2.1.4. Çocukluk Çağı Travma Yaşantılarını Açıklamaya Yönelik Kuramlar 27
2.1.4.1. Psikolojik Model 27
2.1.4.2. Sosyolojik Model 28
2.1.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramı 29
2.1.4.4. Ekolojik Model 30
2.1.5. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Araştırmalar 31
2.1.5.1. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar . 31
2.1.5.2. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 34
2.2. Cinsellik ve Cinsel Mitler 38
2.2.1. Cinsel Eğitim 40
2.2.2.Cinselliği Açıklamaya Yönelik Kuramlar 43
2.2.3.Toplumda Yaygın Görülen Cinsel Mitler 45
2.2.4.Cinsel Mitler ile İlgili Araştırmalar 47
2.2.4.1.Cinsel Mitler ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar 47
2.2.4.2.Cinsel Mitler ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 52
2.3. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet 54
2.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rolleriyle İlişkili Kuramlar 57
2.3.1.1. Psikanalitik Kuram 57
2.3.1.2. Sosyal Öğrenme Kuramı 58
2.3.1.3. Bilişsel Gelişim Kuramı 59
2.3.1.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı 61
2.3.2. Stres 62
2.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi 63
2.3.3.1. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi 63
2.3.3.2. Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi 65
2.3.4. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ile İlgili Araştırmalar 66
2.3.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar 66

2.3.4.2. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 69

BÖLÜM 3. YÖNTEM 73

3.1. Araştırma Modeli 73

3.2. Çalışma Grubu 73

3.3.Veriler ve Toplanması 74

3.3.1.Veri Toplama Araçları 74

3.3.1.1. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33) 74

3.3.1.2. Cinsel Mitler Ölçeği 75

3.3.1.3. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ) 76

3.3.1.4. Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (ETCRSÖ) 76

3.3.1.5. Kişisel Bilgi Formu 77

3.3.2.Veri Toplama Süreci 77

3.3.3. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 78

BÖLÜM 4. BULGULAR 79

4.1. Bulgular 80

4.1.1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular 80

4.1.2. Betimsel İstatistiklerin İncelenmesi 81

4.1.3. Normalliğin Sınanması 82

4.1.4. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi 83

4.1.6. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Üniversite Bölümü Değişkenine Göre İncelenmesi 86

4.1.8. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi 88

4.1.9. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi 92

4.1.10. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre İncelenmesi 94

4.1.11. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre İncelenmesi 98

4.1.12. Cinsel Mitler ve Alt Boyutlarının İlk Cinsel Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre İncelenmesi 101
4.1.13. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Cinsel Mitler ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 103
4.1.14. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 107
4.1.15. Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 109
4.1.16. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları, Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 113
4.1.17. Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitlerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Üzerindeki Yordayıcılığının İncelenmesi 119
4.2. Yorumlar 121
4.2.1. Çocukluk Çağı Travma Yaşantılarının Bazı Sosyo Demografik Değişkenlere Göre Yorumlanması 121
4.2.2. Cinsel Mitler ile İlk Cinsel Bilgi Kaynağı Arasındaki İlişkinin Yorumlanması 126
4.2.3. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları ile Cinsel Mitler Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Yorumlanması 127
4.2.4. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin Yorumlanması 130
4.2.5. Cinsel Mitler Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin Yorumlanması 132
4.2.6. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları, Cinsel Mitler Alt Boyutları ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin Yorumlanması 133
BÖLÜM 5. SONUÇ 136
5.1. Özet 136
5.2. Yargı 137
5.3. Öneriler 140
5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 140
5.3.2.Uygulayıcılara Yönelik Öneriler 141

EK'LER 143

EK – 1: Etik Kurul Onayı 143

EK – 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu 144

EK – 3: Kişisel Bilgi Formu 145

EK – 4: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği 147

EK – 5: Cinsel Mitler Ölçeği 148

EK – 6: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği 149

EK – 7: Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği 150

EK – 8: Ölçek Kullanım İzinleri 151

KAYNAKÇA 152

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Sayı ve Yüzde Dağılımları 80
Tablo 2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Cinsel Mitler Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel Bilgileri 81
Tablo 3. Ölçek ve Alt Boyutların Çarpıklık ve Basıklık Değerleri 82
Tablo 4. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları 84
Tablo 5. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları 85
Tablo 6. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Üniversite Bölümüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 87
Tablo 7. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyut Puanlarının Üniversite Bölümüne Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 88
Tablo 8. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 89
Tablo 9. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 92
Tablo 10. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları 95
Tablo 11. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyut Puanlarının Sosyoekonomik Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 97
Tablo 12. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Aile Tipine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 99
Tablo 13. Cinsel Mitler ve Alt Boyut Puanlarının İlk Cinsel Bilgi Kaynağına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları 101
Tablo 14. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Cinsel Mitler ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 105

Tablo 15. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları ... 108
Tablo 16. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları ... 108
Tablo 17. Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 110
Tablo 18. Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 112
Tablo 19. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları, Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 114
Tablo 20. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları, Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 117
Tablo 21. Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitlerin Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları..... 119
Tablo 22. Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitlerin Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları..... 120

KISALTMALAR

$\bar{X}$	: Arithmetic Mean; Aritmetik Ortalama
SS	: Standard Deviation; Standart Sapma
N	: The Total Number of Observations; Toplam Sayı
R^2	: Coefficisent of Determination; Korelasyon Katsayısı
p	: Significance Level; Anlamlılık Düzeyi
β	:Standardized Regression Coefficients; Standardize Regresyon Katsayısı
ÇÇTÖ	: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
CTQ-33	: Childhood Trauma Questionnaire
CMÖ	: Cinsel Mitler Ölçeği
KTRCSÖ	: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği
ETCRSÖ	: Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund; Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	: World Health Organisation; Dünya Sağlık Örgütü

ÖZGEÇMİŞ

İrem Topuz

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim

Derece Yıl	*Üniversite, Enstitü, Anabilim Dalı*	
Y.Ls.	2022	Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Ls.	2019	Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Lise	2014	Habire Yahşi Anadolu Lisesi

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl	*Kurum*
2021 –	Üye: Türk PDR Derneği

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Bu bölümde problem, amaç, önem, varsayımlar, sınırlıklar, tanımlar, çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi başlıklarına yer verilmiştir.

1.1.Problem

İnsan olmak ve travma yaşantısına sahip olmak ayrılmaz iki parça olarak görülmektedir. Tarih, travma yaşantılarına adapte olmuş, esneklikleri yüksek insanlar ve travma yaşantısına saplı kalarak travmatize olmuş hayatlarla doludur (Van Der Kolk ve McFarlane, 1996). Travmatik yaşantıların çoğu çocukluk döneminde gerçekleşmektedir (Oflaz, 2015). Çocukların sevgi ve şefkat ortamında büyüyerek ihtiyaçlarının karşılanması ve zarar verici bir ortamdan uzakta büyümeleri beklenmekle birlikte, çocukların istismar ve ihmal yaşantısına maruz kalma oranlarının yaygın olduğu bilinmektedir (Korbin, 1981). Örneğin, Kessler ve arkadaşları nüfusun %29,8' inin çocukluk çağı travma yaşantısına maruz kaldığını bildirmiştir (Kessler vd., 2010). Dünya çapında 2-4 yaş arası her 4 çocuktan 3'ünün (yaklaşık 300 milyon) çocuğa bakım veren kişi tarafından şiddete maruz kaldığı bildirilmiştir (UNICEF, 2017). Dereboy ve arkadaşları, gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluk çağı travma yaşantıları görülme oranını %31,3 olarak bulmuştur (Dereboy vd., 2018). Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu ve UNICEF tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda ise ülkemizde 7-18 yaş arasındaki çocukların yarısından fazlasında fiziksel istismar, yarısında duygusal istismar ve çocukların yaklaşık %10'unda cinsel istismara maruz bırakıldıkları sonucuna ulaşılmıştır (Korkmazlar-Oral vd., 2010). Elde edilen verilerin yeterli olmaması ve bildirim oranlarının düşük olmasından dolayı araştırmalarda açıklanan oranların "çocuğa yönelik şiddet vakalarının" sadece görünen kısmı olduğu şeklinde yorumlar bulunmaktadır (ör. Dubowitz, 2002).

Çocukluk çağı travmaları, bireylerin hem zihinsel hem fiziksel sağlıklarına yaşam boyu olumsuz etki edebilecek küresel bir problemdir (Butchart vd., 2006). Ebeveyn ya da

bakıcı gibi yetişkin biri tarafından çocuğun gelişimine, sağlığına ve onuruna yönelik; fiziksel, duygusal, cinsel zarar veya sömürü davranışlarına uzun süreli ve tekrar tekrar maruz kalması sonucu oluşan hasar verici eylemler veya eylemsizlikler, çocukluk çağı travmaları olarak adlandırılmaktadır. (Stoltzfus, 2009; Terr, 1991). Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization), çocuklara yönelik travma türlerini; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal şeklinde tanımlamaktadır (DSÖ, 1999).

Çocukluk çağında gerçekleşen, çocukta bedensel yaralamalara kadar varan; cezalandırma, bir cisimle vurma, bağlama gibi fiziksel saldırı boyutundaki zarar verici eylemler "fiziksel istismar" olarak tanımlanmaktadır (Şar, 1998). Çocuğun ruh sağlığını tehdit edici ağır sözler söyleme, çocuğu küçük düşürücü ve onun onurunu zedeleyici yorumlarda bulunma, davranışlarını kısıtlayıcı şekilde aşırı kontrol altında tutma gibi eylemler "duygusal istismar" olarak tanımlanmaktadır (Şar,1998). Bir diğer çocukluk çağı travma türü olan "cinsel istismar" cinsel ve bedensel olgunluğa ulaşmamış çocuğa cinsel organlarını gösterme, ilişkiye girme ya da zorlama, çocuğa soyunması ve beden bölgelerini göstermesi için baskı uygulama gibi çocuğu cinsel haz için kullanma olarak tanımlanmaktadır (Şar, 1998). Çocuğun bakımının karşılanmaması, evden kovulması, uzun süre tek başına bırakılması ya da başkalarının yanına bırakılması, ihtiyaçlarının karşılanmaması, tehlikelere karşı korunmaması gibi eylem ve eylemsizlikler "fiziksel ihmal" olarak adlandırılmaktadır (Şar, 1998). Çocuğa ebeveynler tarafından sevgi ve ilgi gösterilmemesi, ebeveynlerden biri ya da ikisi tarafından uygulanan kötüye kullanma davranışlarına göz yumulup müdahale edilmemesi, çocuğun ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmaması ve psikolojik desteğin verilmemesi gibi eylem ve eylemsizlikler ise "duygusal ihmal" olarak adlandırılmaktadır (Şar, 1998). İstismar ve ihmal olaylarının birbirleriyle ilişkili olduğu görülmüş ve birlikte görülebildikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak istismar yaşantılarının aktif eylemler, ihmal yaşantılarının ise pasif eylem ya da eylemsizliklere karşılık geldiği söylenebilir (Şar, 1998).

Aile ve çocuğun yakın çevresi, çocukluk çağı travma yaşantıları için risk faktörü olarak kabul edilmektedir. Çocuğun aile üyeleriyle kurduğu olumlu ve olumsuz ilişkiler, bireyin gelecekte kuracağı ilişkilerinin zeminini oluşturmakta ve ilişkilerinin niteliğine etki etmektedir bu yüzden aile içinde çocuğa kötü muamele davranışları kritik bir noktadır

(Peterson vd., 2017). Dünya Sağlık Örgütü, "Çocuk İstismarı Önleme Raporu'nda çocuğun maruz bırakıldığı olumsuz yaşantıların, önemli ölçüde en yakınında bulunan kişiler tarafından gerçekleştirildiği bildirmiştir (DSÖ, 1999). Örneğin bir çalışmada, çocuğun anne ve babası tarafından istismar yaşantısına maruz bırakılma oranı %95 olarak belirtilmiştir (Yalçın vd., 2014). Çocuk, kendisine yakın mesafede olan bireyler tarafından yetiştirildiğinden vakaların bildirilmesi ve gerekli önlemler alınması konusunda güçlükler yaşanacağı açıktır (Güneri-Yöyen, 2017; Murray, 2000). Alanyazın incelendiğinde yaş, cinsiyet, ailenin eğitim durumu, ailenin sosyoekonomik durumu, aile tipleri ve çocuğun ilk cinsel bilgi kaynağına nereden ulaştığı faktörlerinin de çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olduğu görülmüştür (Albayrak vd., 2006; Ayaz vd., 2012; Dönmez vd., 2014; Sofuoğlu vd., 2014).

Geleceğin toplumu olan üniversite gençliğinin; yaşam olanaklarını incelemesi ve iş, aşk, dünya görüşü konularında daha kalıcı seçimlere yönelmesiyle birlikte keşfetmenin ve değişimin yoğun olmasıyla karakterize edilen,18-25 yaş arasını kapsayan dönem "beliren yetişkinlik dönemi" (emerging adulthood) olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 2000). Çocukluk çağı travmaları, beliren yetişkinlik döneminde birçok psikolojik problemin ortaya çıkmasında önemli bir risk faktörüdür (Hagan vd., 2014). Aynı zamanda çocukluk dönemindeki travmalar, genç yetişkinlik psikopatolojisi ile ilişkili bulunmuş ve bu travmaların bireyin ruh sağlığını etkileme potansiyeli olduğu bildirilmiştir (Clark vd., 2010; Mersky ve Topitzes, 2010). Bu etkilerin bireyin gelecekteki yaşantısında da devam edebileceği ifade edilmektedir (Clark vd., 2010). Bu sebeple beliren yetişkinlik dönemi ile çocukluk çağı travmalarının ilişkili olduğu düşünülmüştür.

Çocukluk çağı travmalarının uzun dönem etkilerine bakıldığında, travmaların bireylerin yaşam boyu sürecek kişilerarası ilişkilerini etkilediği, yetişkinlik döneminde cinsel yaşamını olumsuz etkileyerek cinsel sorunlara yol açtığı bildirilmiştir (Cloitre vd., 2005; Leonard ve Follette, 2002). Çocukluk çağı istismar yaşantısı olan bireylerde istismar yaşantısı olmayanlara kıyasla cinsel uyarılma esnasında daha fazla olumsuzluklar yaşadığı görülmüş, aynı zamanda cinsel aktivitede azalma, evlilik ve çift ilişkilerinden duyulan memnuniyetin azalması gibi problemlerle karşılaşıldığı belirtilmiştir (DiLillo vd., 2009; Rellini ve Meston, 2007; Schloredt ve Heiman, 2003). Dennerstein ve arkadaşları (2004) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada çocukluk

çağında maruz kalınan cinsel istismar yaşantısının, partnerlerin ilişki kalitesini büyük ölçüde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Dennerstein vd., 2004). Çocukluğunda cinsel istismara uğrayan bireylerde yüksek oranda cinsel işlev bozukluğu olduğu bildirilmiştir (Najman vd., 2005). Çocukluk çağında fiziksel ve cinsel istismar yaşayan bireylerde, cinsel aktivite sıklığında azalma tespit edilmiştir (Dennerstein vd., 2004). Katılımcıların cinsel istismar mağduru, cinsel ve fiziksel istismar mağduru, istismar mağduru olmayan şeklinde gruplandırıldığı bir çalışmada; cinsel istismar ile cinsel ve fiziksel istismar mağduru olan katılımcılarda "istismar mağduru olmayan katılımcılara" oranla cinsel uyarılma esnasında olumsuz etki deneyimledikleri görülmektedir (Schloredt ve Heiman, 2003). Çocukluk çağı travma türleri ve evlilik işlevselliği arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada ise çocukluk çağı travma alt boyutlarından duygusal istismar, fiziksel istismar ve ihmalin özellikle "erkek" eşler için evlilik işleyişi üzerinde olumsuz bir etki bıraktığı ve cinsel aktivitede azalmanın bu ilişkiye aracılık ettiği görülmektedir (DiLillo vd., 2009). Çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantısına sahip kadınların romantik ilişkilerinde cinsel sadakatsizlik ve tatminsizlik gibi güçlükler yaşayabilecekleri bildirilmiştir (Colman ve Widom, 2004). Alanyazın incelendiğinde romantik ilişki sorunlarının ve cinsel sorunların çocukluk çağı cinsel istismarıyla daha çok ilişkilendirildiği görülmüş olsa da çocukluk çağı travmalarına ait diğer alt boyutları tecrübe etmiş veya ihmal yaşantısı olan bireylerde de yakın ilişki problemleri görüldüğü bildirilmiştir (Colman ve Widom, 2004).

Cinsel sorun ve cinsel işlev bozukluklarının hazırlayıcı etkenlerine bakıldığında cinsel bilgi eksikliği ve cinselliğe dair katı, yasak ve mitlerle birleşmiş tutumlar görülmektedir (İncesu, 2004). Cinsellik hakkında yanlış olduğu halde gerçek kabul edilen ve cinselliği belli sınırlar içinde bırakan inançlar "cinsel mitler" olarak adlandırılmaktadır ve bireylerde büyük miktarda endişe ve olumsuz duygular yaratabilmektedir. Bu cinsel mitler, cinsel tatminsizliklere yol açarak oluşan sorunların çözümünde de zorlaştırıcı bir rol oynamaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015; Zilbergeld, 1999).

Cinsel mitlerin oluşumunda çocukluk çağı yaşantıları önemli bir yere sahiptir. Çocukluk çağında cinsel mitlerin oluşmasında etkili olan sebeplerin başında; aile içinde çocuğa yeterli bilgi verilmemesi, okulda ya da toplum içerisinde cinsellik hakkında konuşmaların gerçekleşmemesi sonucu doğru bilgi alamama, cinsel eğitim ve cinsel bilgi

yönünden eksiklikler gelmektedir (Karabulutlu ve Yılmaz, 2018; Tuğrul ve Artan, 2001). Ailelerin, çocuklarına yönelik cinsel eğitim vermemelerinin ve bilgi eksikliğinin muhtemel nedeni ise cinsel eğitimin çocukları cinselliğe daha yakınlaştırıcı ve dikkat çeker hale getireceğini düşünmeleridir (Aksöyek ve Canatar, 2015). Ailelerin düşüncelerinin tam tersi olarak cinsel eğitimin ilk olarak ailede verilmesi gerekmektedir. Bu eğitimin verilmesinin çocuğun doğru bilgilere ulaşmasını sağlayacağı unutulmamalıdır (Ogur vd., 2016). Ogur ve arkadaşları bu düşünceyi destekleyen bir araştırmada, ailesi tarafından cinsel eğitim verilen ve doğru bilgilerle desteklenen bireylerde cinsel mitlere inanma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Ogur vd., 2016). Bu bilgilerden yola çıkılarak ilk cinsel bilgi kaynağının çocuğun gelişiminde önemli bir etkisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Bulut vd., 2006; Oswalt vd., 2005). Farklı bir araştırmada ise bireylerin aile, TV ve arkadaşlardan aldıkları bilgiler ile pornografik yayınlardan aldıkları cinsel bilgiler karşılaştırılmış ve pornografik yayınların abartılı, yanlış ve eksik bilgilere yol açarak bireylerde cinsel mite inanma düzeylerinde artışa neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Torun vd., 2011).

Çocukluk çağı travmalarının ilişkili olduğu düşünülen bir başka konu ise toplumda yaygın olarak görülen cinsiyet rolleridir. Biyolojik cinsiyet kavramı, bireyin doğuştan getirdiği ve farklılıkları öğrenilmemiş ya da başkası tarafından öğretilmemiş kavram olarak açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet ise toplum tarafından gözlenen, bireylere öğretilmiş olan, kültürden kültüre farklılık gösterebilen bir kavram olarak açıklanmaktadır (Dökmen, 2015). Cinsiyet, fiziksel farklılıklarımızı ifade ederken; toplumsal cinsiyet, toplumun kadın ve erkeklerden rol beklentilerini içermektedir (Zara ve Özdemir, 2013). Bireyler, bebeklik döneminden itibaren cinsiyet ve toplumsal cinsiyet hakkında kalıplaşmış olan yargıları fark etmeye başlamakta ve kendi yaşamlarına dahil etmektedir. Örneğin, kız ve erkek çocuklar oyunlarından başlayarak yaptıkları etkinlikleri, öğrendikleri meslekleri, renkleri ve kişiliklerine dair özellikleri "uygun" veya "uygun olmayan" şeklinde kodlamayı öğrenmektedirler (Dökmen, 2015). Erken dönemde bu kalıp yargılara maruz kalma durumu bireyin yaşının artmasıyla birlikte daha da ileri bir düzeye çıkmaktadır (Berndt ve Heller, 1986). İstismar ve ihmal yaşantısına maruz kalmış bir çocuk, görmüş olduğu davranış kalıplarını partner ya da arkadaş ortamında sürdürerek yetişkinlik dönemine taşıyabilmektedir (Wolfe vd., 2009). Bu durum bizlere bireyin geliştirmiş olduğu toplumsal cinsiyete dair düşüncelerinin

çocukluk çağında oluştuğuna ve kişinin gelecek yaşamı hakkında ipuçları içerdiğine dair bilgi vermektedir. Altun (2019), çocukluk çağı travma yaşantıları ve cinsiyet rolleri ilişkisini incelediği çalışmasında çocukluk çağı travma yaşantılarının artış gösterdiği takdirde cinsiyet rollerinin eşitlikçi tutumunda azalma göstereceği sonucuna ulaşmıştır (Altun, 2019). Çocukluk çağı travma yaşantıları ile cinsiyet rollerinin ilişkili bulunması, çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre davranma eğilimi ile örneklendirilebilir. Erkek çocukları erkeklik algısının sebep olduğu etiketlenme, toplum tarafından dışlanma ve kendini suçlama nedeniyle istismar yaşantılarını dile getiremezken, kız çocukları ise namus anlayışının sebep olduğu tehdit, zorlama, kendini suçlama ve utanma nedeniyle istismar yaşantılarını açıklayamamaktadır (Küçükkaraca ve Albayrak, 2016).

Her kültürün toplumsal cinsiyete yüklediği anlam ve cinsiyetleri değerlendirme şekli farklıdır. Toplumun yüklediği nitelikler, roller, tepkiler ve beklentiler birbirinden farklılık göstermekte ve bireyi bu beklentiler içinde olan eril ve dişile dönüştürmektedir (Bhasin, 2003). Birey, toplumun aşırı talep ve baskısı karşısında kendisini stres altında hissedebilmekte ve bu durum toplumsal cinsiyet rolü stresi olarak ifade edilmektedir (Eisler ve Skidmore, 1987; Eisler vd., 1988).

Alanyazın incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolü stresinin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi olmak üzere iki kavram üzerinden açıklandığı görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolüne bağlılık gösteren kadınlarda onaylanma ihtiyacı, dış görünüşüne sadece çekicilik için özen gösterme, toplum tarafından uygun kabul edilen davranışların sergilenmesi gibi kültürel beklentiler; kadınların baskı hissetmelerine sebep olabilmekte ve bu bireylerde önemli bir stres kaynağı oluşturabilmektedir (Dökmen, 2015; Koç vd., 2017; Martz vd., 1995). Erkeklerin toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşamalarına sebep olan durumlar ise iş hayatında başarısızlık, duyguların dile getirilememesi, agresif görünme, şefkat gösterme ve çocuğun bakımını üstlenme şeklinde sıralanabilmektedir. Erkek cinsiyet rolünün zorunlulukları olarak belirtilen ve kadınsı davranışlara dahil edilen çeşitli davranışların sergilenmesi erkeklerde stres yaratabilmektedir (Bayar vd., 2018; Eisler vd., 1988). Erkek cinsiyet rolünün hangi durumlarda bireylerde stres yarattığını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bir araştırmada erkek cinsiyet rolü stresi artan bireylerde kaygı, öfke ve

sağlık sorunlarının ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (Eisler vd., 1988). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rolü stresi ile alakalı olan durumların hem kadınlarda hem de erkeklerde olumsuz sonuçlara yol açtığı söylenebilir.

Toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda anne ve babanın oldukça etkin bir role sahip olduğu bilinmektedir. Cunningham tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada annenin cinsiyet rolü tutumlarının hem çocukluk hem ergenlik dönemi cinsiyet rolü tutumlarıyla ilişkisi olduğu bulunmuştur (Cunningham, 2001). Çocuklar anne ve babalarını gözlemleyerek evdeki görev dağılımını model alarak öğrenmekte ve gelecekteki yaşantılarında bu davranışları sergilemektedir (Şafak vd., 2006). Çocukların ev içi faaliyetlerine harcadıkları sürenin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise cinsiyetler arası farklılığa bakıldığında kız çocuklarına temizliğe yardım etme, sofranın hazırlanmasına yardım etme ve misafire hizmet etme gibi daha çok ev içi sorumluluklar verilerek eve bağlı, çekingen ve ağırbaşlı olunması gerektiği öğretilir. Aynı araştırmada erkek çocuklarına ise fatura ödeme, alışverişe yardım etme ve bahçenin bakımı gibi daha çok ev dışında sorumluluklar verilerek daha dışadönük ve dayanıklı olmaları gerektiği öğretildiği görülmüştür (Bhasin, 2003; Şafak vd., 2006).

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin birbirleriyle ilişkili olduğu varsayımı ortaya atılmaktadır. Konu hakkında bir araştırmaya rastlanmamış olması, çalışmanın alanyazın için önemini destekler duruma getirmektedir. Bu araştırmada; üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki incelenmiştir.

1.2.Amaç

Bu araştırmanın amacı, çocukluk çağı travma yaşantısı olan üniversite öğrencilerinin cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Aynı zamanda kişisel bilgi formundan elde edilecek olan bazı sosyo-demografik özelliklerle çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ile ilişkilerinin incelenmesi de amaçlanmıştır. Araştırmada amaca yönelik olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

1) Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları demografik değişkenlere (cinsiyet, sosyoekonomik durum, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile tipleri, üniversite türü, öğrencilerin devam etmekte olduğu bölüm ve öğrencilerin devam etmekte olduğu sınıf düzeyi) göre farklılaşmakta mıdır?
2) Cinsel mitlere inanma düzeyi ilk cinsel bilgi kaynağına göre farklılaşmakta mıdır?
3) Çocukluk çağı travma yaşantıları ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4) Çocukluk çağı travma yaşantıları ile toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5) Cinsel mitlere inanma düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6) Çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitlere inanma düzeyi ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7) Çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitlerin, toplumsal cinsiyet rolü stresini yordayıcı etkisi var mıdır?

1.3. Önem

Travma yaşantısına sahip olmak ve insan olmak bir bütün olarak görülmektedir. Bireyler yaşamları boyunca çeşitli travmatik olaylar deneyimleyebilirler. Bireye yönelik gerçekleşen şiddet, tehdit ya da yaşamını tehlikeye atan durumlar olan travmatik olaylar bireylerin baş etme sistemlerini çökertebilir ve insanlara karşı güvenlerini ve kendini değerli hissetme gibi duygu, düşünce ve davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Bu travmatik olaylar en sık çocukluk döneminde gerçekleşmektedir. (Bayram vd., 2018; Van Der Kolk ve McFarlane, 1996; Oflaz, 2015). Alanyazında çocukluk dönemi istismar ve ihmal davranışlarına maruz kalma durumlarının yaygınlık gösterdiğine yönelik bulgular bulunmaktadır (Kessler vd., 2010; UNICEF, 2017; Dereboy vd., 2018 ve Korkmazlar-Oral vd., 2010). Tüm dünyayı etkileyen Covid-19 pandemisiyle birlikte yapılan kısıtlamalar ve karantina dönemleri çocuğun şiddete ve istismara maruz kalma ve tanık

olma oranlarının daha da yükselmesine neden olmuştur (UNICEF, 2020). Ülkemizde aile yapısı ve korunmasına büyük önem verilmektedir fakat aile üyelerinden biri olan çocuğa yönelik gerçekleştirilen baskı, terbiye ve disipline etme yöntemi olarak kılıf uydurulan dayak kavramı birbirine tezat durumlar oluşturmaktadır (Polat, 2000, aktaran Deveci ve Açık, 2003). Şüphesiz ki çocuğun deneyimlediği bu yaşantılar çocukta yıkıcı bir etki bırakmakta ve olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (Egeland, 2009). Çocuk üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler incelendiğinde çocukluk çağı travması yaşayan çocukların yaşam boyu kişilerarası ilişkilerinin etkilendiği ve yetişkinlik döneminde pek çok cinsel problem yaşadığı bildirilmiştir (Cloitre vd., 2005; Leonard ve Follette, 2002). Alanyazında ikili ilişki ve cinsel sorunlar çocukluk dönemi cinsel istismarıyla daha çok ilişkilendirilmiştir fakat çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantısı olan bireylerde de aynı problemlerin görüldüğü saptanmıştır (Colman ve Widom, 2004). Cinsel sorunların hazırlayıcı etkenlerine bakıldığında cinsel bilgi eksikliği ve mitler görülmektedir. Bireylerde olumsuz duygular ve yüksek miktarda kaygı oluşturan cinsel mitlerin (Aksöyek ve Canatar, 2015) oluşumunda çocukluk çağı travmaları önemli bir konuma sahiptir. Dolayısıyla çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitlerin ilişkisinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Mevcut araştırmada çocukluk çağı travmaları ile ilişkilendirilen bir başka konu ise toplumsal cinsiyet rolü stresidir. Bireyler bebeklik döneminden itibaren cinsiyet ve toplumsal cinsiyet hakkında kalıplaşmış olan yargıları fark etmeye ve benimsemeye başlamaktadır. Çocukluk dönemlerinde yaptıkları her davranış ve hareketi "uygun" veya "uygun olmayan" şekilde kodlamayı öğrenen çocuklar bu kalıp yargıları yetişkinlik dönemlerine taşıyabilmektedir (Dökmen, 2015; Berndt ve Heller, 1986). Çocukluk çağı travmasına maruz kalan bir çocuğunda örnek aldığı ve benimsediği davranış kalıplarını yetişkinlik dönemi partner ya da arkadaş ortamına aktarabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır (Wolfe vd., 2009). Bireyin geliştirmiş olduğu toplumsal cinsiyete dair düşünceleri ya da yaşadığı stresin çocukluk çağında oluştuğu ve yetişkin dönemindeki yaşantısına yönelik ipuçları barındırdığı düşünülmektedir. Bu sebepten çalışmanın diğer bir değişkeni olan toplumsal cinsiyet rolü stresi ve çocukluk çağı travmalarının ilişkisinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın çalışma grubu olarak 18-25 yaş aralığında üniversite öğrencileri seçilmiştir. Geleceğin toplumunu oluşturmada etkili bir rol alan üniversite öğrencileri,

ergenliğin sonu ve yetişkinliğin ilk dönemlerini kapsayan ve kimlik keşfinde etkili olan 18-25 yaş arası dönem "beliren yetişkinlik dönemi" nin çocukluk çağı travmaları açısından riskli olduğu bilinmektedir (Arnett, 2000; Hagan vd., 2014).

Ayrıca alanyazına bakıldığında çocukluk çağı travmaları ile pek çok değişkenin birlikte incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Fakat neredeyse her gün sosyal medya ve televizyon yoluyla artış göstermeye devam eden çocuğa yönelik şiddet ve istismar olaylarını duyduğumuz, izlediğimiz şu günlerde çocukluk çağı travmalarına yönelik yapılacak her yeni çalışmanın alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Alanyazında çocukluk çağı travmaları ile araştırma değişkenlerinden olan cinsel mitler ilişkisinin incelendiği çalışmalara rastlanılmıştır. Ancak çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisinin birlikte incelendiği ulusal ya da uluslararası herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler, toplumsal cinsiyet rolü stresi ve bu değişkenlere eşlik eden demografik değişkenlerin birlikte değerlendirildiği bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

1) Çalışmada kullanılmış olan Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Cinsel Mitler Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formunun katılımcıların görüşlerine ilişkin gerekli ölçmeyi yapacağı ve ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik değerlerine dayanarak yeterli olacağı varsayılmıştır.

2) Veri toplama araçlarını katılımcıların içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

3) Araştırmada örneklem grubunun evreni yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma örneklem grubu ile sınırlıdır. Araştırma; üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mit düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan ölçme araçları ve katılımcılara dair çeşitli bilgileri kapsayan kişisel bilgi formundan elde edilen cevaplar ile sınırlıdır.

Araştırmada veri toplama süreci COVID-19 pandemi dönemine denk gelmesi sebebiyle veriler online ortamda toplanmıştır. Verilerin online toplanması, örnekleme ulaşma noktasında sorunlara neden olmuştur. Örneğin, anketlerin ulaştırıldığı bireylerin bazıları ankete yanıt vermemiştir. Dolayısıyla ankete yanıt veren ve vermeyen bireylerin motivasyonları araştırma bulgularını etkilemiş olabilir. Ayrıca form sadece Türkçe dilinde uygulanmıştır. Üniversitelerde öğrenimlerine devam etmekte olan yabancı uyruklu ve Türkçeye hâkim olmayan bireylerden veri toplanamamıştır.

1.6. Tanımlar

Çocukluk Çağı Travması: Ebeveyn ya da bakıcı gibi yetişkin biri tarafından çocuğun sağlığına, onuruna ve gelişimine yönelik; fiziksel, duygusal, cinsel zarar veya sömürü davranışlarına uzun süreli ve tekrarlanan şekilde maruz kalma sonucunda oluşan hasar verici eylemler veya eylemsizlikler çocukluk çağı travmaları olarak adlandırılmaktadır (Stoltzfus, 2009; Terr, 1991).

Cinsel Mitler: Bireylerde endişe ve olumsuz duygular yaratarak cinsel tatminsizlikler, cinsel işlev bozuklukları gibi problemlere yol açan cinsellik hakkında yanlış olduğu halde gerçek kabul edilen inanışlar, cinsel mitler olarak adlandırılmaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015; Zilbergeld, 1999).

Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi: Her toplumun toplumsal cinsiyete yüklediği anlam ve cinsiyetleri değerlendirme şekli birbirinden farklıdır. Toplumun yüklediği roller ve beklentiler bireyleri eril ve dişile dönüştürmektedir. Birey, toplumun aşırı talep ve baskısı karşısında kendisini kimi zaman stres altında hissedebilmekte ve bu durum toplumsal cinsiyet rolü stresi olarak tanımlanmaktadır (Bhasin, 2003; Eisler ve Skidmore, 1987; Eisler vd., 1988).

BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları

Çocuk istismarı ve ihmali, çocuk mağduriyeti, çocuğa karşı kötü muamele, çocukluk çağı örselenmeleri (örn., Erol vd., 2013), çocukluk çağı ruhsal travması (örn., Güneş vd., 2016) ve çocukluk çağı travmaları (örn., Bakar-Kahraman ve Kızılay-Çankaya, 2020) gibi geçmişten günümüze hala tüm insanlık için önemli bir problem olan bu kavramların, birbirleri yerine kullanıldığı alanyazın incelemesi sonucunda anlaşılmaktadır (Giardino vd., 2010). Polat' ın (2017) bildirdiğine göre istismar kelimesinin kullanılmasından önce doktorların "hırpalanmış çocuk sendromu", hukukçuların "kötü muamele" ve ruh sağlığı çalışanlarının ise "örselenme" terimlerini tercih ettikleri anlaşılmaktadır (Polat, 2017). Çocukluk çağı travma yaşantıları; çok yönlü olması ve yerine farklı kavramlar kullanılmasına rağmen aynı içeriğe sahip olan çocuğun bedensel, sosyal ve gelişimsel düzeyi üzerinde yıkıcı etkiler oluşturan ya da oluşturma ihtimali olan fiziksel taciz, cinsel taciz, duygusal taciz ve ihmal eylemlerini kapsamaktadır (Giardino vd., 2010).

Anlaşılacağı üzere alanyazında çocukluk çağı travma yaşantılarına ilişkin benzer ve farklı yönleri vurgulanan çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, çocuk istismarını: Çocuğa yönelik gerçekleştirilen fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmalkâr davranışların güç ve güven ilişkisi içinde gerçekleştirilerek çocuğun sömürülmesi veya kişinin kendi çıkarı doğrultusunda davranarak ona zarar verme ihtimali oluşturması ve zarar verme davranışları şeklinde tanımlamaktadır (WHO, 1999). Bu tanımda vurgulanan noktanın istismarcı kişinin çocuğun üzerinde gerçekleştirdiği eylemler ya da eylemsizliklerin ne olduğu değil, çocukta ne gibi bir yıkıcı etki oluşturduğudur (WHO, 1999). McCoy ve Keen' e (2014) göre çocuk çağı travma yaşantıları, ebeveyn ya da bakım veren kişi tarafından çocuğa karşı yöneltilen uygunsuz davranışlardır. Bu tanımda her koşulda istismar ve ihmal davranışının yetişkin biri tarafından gerçekleştirildiğine vurgu yapılmaktadır (McCoy ve Keen, 2014). İstismar ve ihmal yaşantıları denildiğinde akla ilk çocuğun yakın çevresinden biri tarafından maruz bırakıldığı gelmektedir fakat bu yaşantılar aile üyeleri, aile dostları, akraba veya komşu gibi yakın çevreden kişiler tarafından gerçekleştirildiği gibi çocuğun az ya da hiç

tanımadığı kişiler tarafından da gerçekleştirilebilmektedir (Şar, 1998). Aile ve yakın çevrenin dışında cezaevleri, yetiştirme yurtları, okul ortamı ya da sahipsiz ortamlar; çocuk istismarı ve ihmal yaşantılarının olabileceği mekanlara örnek verilebilir (Şar, 1998).

Alanyazında çocukluk çağı travmalarına dair birçok tanım bulunması ve yukarıda da bahsedildiği üzere bu tanımların farklı noktalara vurgu yapması, çocukluk çağı travma yaşantılarının hangi sınırlara göre belirlenmesi gerektiği konusunda belirsizlik yaratmaktadır. Finkelhor ve Korbin (1988) gerçekleştirdikleri çalışmada altı boyut belirleyerek çocukluk çağı travma yaşantılarının uluslararası çerçevede kabul edilebilirliğini bu boyutların etkilediğini vurgulamışlardır:

1) İstismar davranışının kasıtlı olması.

2) İstismar davranışının toplum tarafından onaylanması ve kültürel normlara göre farklılık göstermesi.

3) Davranışın istismar kabul edilebilmesi için uluslararası fikir birliğine varılması.

4) İstismar davranışının bireysel nedenlerinin olduğu gibi sosyal kurumlar, dini faaliyetler ve devlet etkisinde gerçekleşmesi.

5) İstismar davranışının yetişkinleri değil de çocukları zedelemesi ve hedef alması.

6) Çocuğun birey olarak kabul edilmesi (Finkelhor ve Korbin, 1988).

2.1.1. Çocukluk Çağı Travmaları Tarihçesi

Çocukluk çağı travmaları tarihine bakıldığında tarihçilerin kayıtlı tarihin başlangıcı ile birlikte, çocukluk çağı travma yaşantılarına dair belgelere rastladıkları belirtilmiştir. Kimi eski kültürlerde yeni doğan bebeklerin bakımlarının karşılanmadığı ya da çocukların yaşama haklarının aileleri tarafından ellerinden alındığı bilinmektedir (Clark vd., 2007). Çocukluk çağı travmalarına dair ilk tanımlama 1860 yılında adli "Dr. Tardieu" tarafından yapılmıştır. Gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı travmalarını her yönüyle incelemiş ve kötü koşullarda çalıştırılan çocukların ciddi yaralanmalar, fiziksel deformasyonlar, zehirlenmeler, moral bozukluğu ve gelişimlerinin sekteye uğraması gibi, psikolojik ve fiziksel sağlıklarının olumsuz etkileneceği konusuna dikkat çekmiştir (Labbé, 2005). 1946 yılında Dr. John Caffey'in bebeklerde kemik kırıkları ve kronik subdural hematom ilişkisini incelediği çalışmasıyla yetişkinler tarafından çocuklarda oluşturulan hasarların yanlışlıkla gerçekleşmediği noktasında dikkat çekmiş

ve çocuk istismarı kavramı bu makaleyle birlikte tıp camiasında duyulmaya başlanmıştır. Günümüzde hala yaygın bir problem olmaya devam eden çocuk istismar ve ihmal yaşantıları, Caffey' in makalesiyle birlikte vakaların tespit edilmesini kolaylaştırmıştır (Grover ve Crawford, 2016). Kempe ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği çalışmada bakım veren kişiler tarafından fiziksel istismar yaşantısına maruz kalmış çocukların durumunu tanımlamak amacıyla "hırpalanmış çocuk sendromu" terimi ortaya atılmıştır (Kempe vd., 1962). Garbarino tarafından, çocukluk çağı travma yaşantılarının halkın dikkatini fazlaca çekmesine rağmen bu problemin çözümüne ulaşılamadığı vurgulanmıştır. Garbarino, aynı zamanda istismar yaşantılarına izin veren sisteme odaklanılması ve çocuk koruma hizmetlerinin gerekliliğini vurgulamıştır (Garbarino, 1980).

Çocukluk çağı travmaları üç tip şeklinde ele alınmıştı: İlk tip travma, çocuğun dıştan gelen bir darbe ile sadece bir travmatik deneyim yaşamasıdır. Buna hayati organlarının tehlikeye girdiği bir kaza ya da doğal afet örnek verilebilir. İkinci tip travma, çocukta rahatsızlık ve sıkıntı yaratan, sürekliliği olan durumlar olarak tanımlanabilir. Bu tip travmaya tekrarlayıcı şekilde ve uzun süreli olan fiziksel ve cinsel istismar gibi olaylar örnek gösterilebilir (Terr, 1991). İlerleyen yıllarda ise Solomon ve Heide tarafından daha aşırı düzeyde olan üçüncü tip travma ortaya atılmış ve çocuğa çoğu zaman yakını olan biri tarafından gerçekleştirilen, tekrarlayıcı şekilde devam eden şiddet olaylarını kapsayan durumlar olarak tanımlanmıştır (Solomon ve Heide, 1999).

2.1.2. Risk Faktörleri

Çocukluk çağı travmalarını artırabilecek çocuk ve çocuğa bakım veren kişinin özellikleri risk faktörleri olarak adlandırılmaktadır. Risk faktörlerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi oldukça güç olduğundan çocuk ve çocuğa bakım veren kişi tarafından fark edilmeyebilir (U.S. Department of Health & Human Services, 2019). Dünya çapında yaygın olarak görülen çocukluk çağı travma yaşantılarının meydana gelmesinde tek bir faktör etkili olmadığı gibi bu yaşantılara katkısı bulunan bireysel, ailesel ve toplumsal risk faktörleri gibi birçok durumun etkili olduğu belirtilmiştir (WHO, 1999). Buna göre risk faktörlerini bireysel, ailesel ve toplumsal risk faktörleri olarak ele almak mümkündür:

Bireysel risk faktörleri: Araştırmalar incelendiğinde ebeveynin psikolojik sorunları ve kendi yaşamında deneyimlediği olumsuz yaşantılar, çocuklarının bakımlarını

gerçekleştirebilme ve ihtiyaçlarına karşılık verebilme düzeyleri ile ilişkili olduğu görülmüştür (WHO, 1999). Kendi çocukluğunda istismara maruz kalmış ebeveynlerin çocuklarını istismar etme oranının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (Bethea, 1999). Bunlara ek olarak çocuğun zihinsel, gelişimsel ya da bedensel bir engelinin bulunması; sosyal ve duygusal olarak yalnız bırakılması ya da terk edilmesi gibi durumlar da çocuk istismarında bireysel risk faktörleri arasında yer almaktadır (Zara-Page, 2004).

Ailesel risk faktörleri: Aile, çocuk istismarında koruyucu faktör olabileceği gibi risk faktörü durumunda da olabilmektedir. Ebeveynler arası oluşan gerginlikler, tartışmalar, aile içi şiddet gibi aile içi etkileşimin olumsuz olması, genç veya bekar anne-baba olmak, ebeveyn-çocuk ilişkisinin zayıf olması, katı aile yapısına sahip olunması, ebeveynlerden birinin ya da ikisinin hasta olması veya yoksunluğu gibi etkenler çocukluk çağı travma yaşantıları ile ilişkili bulunmuştur (Bethea, 1999; WHO, 1999; Zara-Page, 2004). Bunların yanı sıra ebeveynlerden birinin ya da ikisinin psikotik problemlerinin olması ve ilaç ya da alkol bağımlılıklarının olması çocuklarda istismar riskini artırdığı bilinmektedir (Kara vd., 2004). İstismar yaşantılarının oluşmasında ailesel risk faktörünün etkisi yadsınamaz derecede önemlidir. Anne/baba kendi çocukluğunda bu olumsuz yaşantılara maruz kalmış ve aileleri tarafından ruhsal ve fiziksel ihtiyaçları karşılanmamıştır. İstismara maruz kalmış çocuk ise anne/babada hüsran yaratmıştır. Bu çıkmaz döngü istismar yaşantılarının oluşmasında etkili bir rol oynamaktadır (Polat, 2017).

Toplumsal risk faktörleri: Çocuğun yaşadığı toplum, istismara risk oluşturabilmesi açısından önemlidir. Yüksek yoksulluk oranı, yüksek işsizlik oranı, eşitsizlik, toplumun savaş ya da çatışma içerisinde olması gibi olaylar toplumdaki ve aile içindeki şiddet oranını arttırabilmektedir. Çocukların şimdiki ve gelecekteki yaşamlarında, içinde şiddeti barındırmayan ve sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri için ebeveynlerin geliştirecekleri başa çıkma becerileri önemlidir (Bethea, 1999; WHO, 1999).

Çocukluk çağı travma yaşantılarının ne anlama geldiğini fark etmek ve bu yaşantıların meydana geldiği kültürel normlara ve coğrafi konuma uygun eylemlerin gerçekleştirilmesi önemlidir (Giardino vd., 2010). Örneğin, ülkemizde erkek çocuklarının sünnet edilmesi kültürel bir değer olarak görülürken farklı ülkelerde bu durum istismar olarak kabul edilebilmektedir veya yaşadığımız kültürde çocuk aileye ait ve onun

sorumluluğunda kabul edilmekte ve çocukların cezalandırılması amacıyla çeşitli disiplin yöntemleri uygulanmaktadır (Oral vd., 2001).

2.1.3. Çocukluk Çağı Travma Türleri

2.1.3.1. Fiziksel İstismar

Çocuğa yönelik gerçekleştirilen fiziksel istismar, bakım veren kişi tarafından çocukta fiziksel yaralanmaya yol açması ya da yaralanma ihtimalini kapsayan eylemler olarak tanımlanmaktadır (Dubowitz, 2002; Krug vd., 2002). Fiziksel istismar; çocuğu bağlama, bir odaya, mekâna kilitleme ve alıkoyma gibi çocuğun özgürlüğünü engelleyici durumların yanı sıra çocuğa yönelik gerçekleştirilen dayak, vurma, tekme atma, tokat atma, itip kakma, bir nesneyle vurma, boğma ve zehirleme gibi fiziksel saldırı boyutundaki zarar verici eylemleri de içerir (Leeb vd., 2008; Şar, 1998). Çocuklara en sık uygulanan fiziksel istismar %12,2 oranıyla çocuğa vurma ve dövmedir (Altıparmak vd., 2013). Diğer istismar ve ihmal türleriyle karşılaştırıldığında fiziksel istismarı tespit etmek daha kolaydır. Çocuğun vücudunda oluşmuş kesik, yanık, kemik kırıkları, morarma, ısırık izleri gibi yaralanmaların uzmanlar tarafından tanınması ve belirlenmesi fiziksel istismarın tespit edilebilmesi açısından önemlidir (Dubowitz ve Bennett, 2007; Yaşar ve Akduman, 2007).

Yukarıda da ifade edildiği üzere, toplumsal etmenler de çocukluk çağı travmalarını etkileyebilmektedir. Buna göre, her kültürde inanışlar ve gelenekler farklılık gösterdiği, bu sebeple de ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzlarının bu durumdan etkilendiği söylenebilir. Nitekim her toplumun kendine has uygulamaları ile farklılık gösterdiği görülmektedir Bazı toplumlarda erkek çocuklarının sünnet edilmesi ve bebeklerin kundaklanması istismar olarak kabul edilirken bizim ülkemizde bu durum söz konusu değildir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Fiziksel istismarda tanımlanacak en önemli sorunlardan biri de bu farklı kültür ve toplumlara duyarlı olunması konusudur. Bazı kültürler davranışı istismar olarak algılarken bazıları bu durumu terbiye ve disipline etme olarak algılamaktadır (Topbaş, 2004). Ülkemizde çocuğu disipline etme yöntemlerinin Türkçeye “dayak cennetten çıkmadır” ve “annenin vurduğu yerde gül biter” gibi atasözlerinde de yer ettiği görülmektedir (Korkmazlar Oral vd., 2010). Çocukluk döneminde istismar ve ihmale maruz kalınması, çocuğun erken dönemde şiddeti

öğrenmesi; gelecek yaşantısında da çeşitli sebeplerle şiddeti bir araç olarak kullanması ile sonuçlanabilmektedir. Şiddeti saygı görme, ceza verme veya problem çözme için araç olarak kullanan yetişkinlerin çocukluk dönemlerine bakıldığında şiddetin benzer amaçlar için kullanıldığı bir ortamda büyümüş olabilme ihtimallerinin yüksek olduğu görülmektedir (Korkmazlar Oral vd., 2010). Çocuğu şiddetten uzak tutmanın toplumu da şiddetten koruyacağı düşüncesinden yola çıkılarak "çocukluk çağı istismar ve ihmal" alanında yapılacak çalışmaların büyük önem arz ettiği ifade edilebilir (Korkmazlar Oral vd., 2010).

Fiziksel istismar, çocuğun vücudundaki yaralanmalar dışında çocukta davranışsal ve duygusal problemlere sebep olabilmektedir; fiziksel istismarın çocuğun yaşamındaki etkileri kısa ve uzun dönemde gözlemlenmektedir. Fiziksel istismar çocuğun çevresini daha tehlikeli algılamasına ve kendini yetersiz, değersiz ve çaresiz hissetmesine yol açabilmektedir. Aynı zamanda bu çocuklarda sosyal olarak içe çekilme, okul devamsızlığı, yaşıtlarıyla iletişimde sorun yaşama, saldırgan tutumların artması, akademik başarısızlık ve devamsızlık gibi davranışlar gözlemlenmektedir (Evinç, 2018). Bu bireylerin çocukluk döneminde başlayan öfke kontrol problemlerinden dolayı gelecekteki yaşamlarında suça karışma oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel istismara uğrayan çocukların istismara uğramayan çocuklara kıyasla saldırgan tutum ve öfke kontrolü problemlerinin kendilerini koruma ihtiyacından kaynaklı olduğu bildirilmiştir (Evinç, 2018).

Powers ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği çalışmada fiziksel istismar yaşantısı oranı %60 olarak tespit edilmiştir. Fiziksel istismarın diğer istismar ve ihmal türleriyle karşılaştırıldığında görülme oranının yüksek olması dikkat çekicidir (Powers vd., 1990). Cinsiyetler arası fark incelendiğinde erkeklerin kadınlara oranla daha az istismar ve ihmale maruz kaldığı görülmüştür. Kadınların ise kendilerini daha fazla tehlike altında hissederek korunmaya ihtiyaç duydukları, istismar ve ihmal vakalarından daha fazla şüphelenildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmadan yola çıkılarak erkeklerin istismar ve ihmal yaşantılarına daha az maruz kaldıkları sonucuna ulaşılsa da bu yaşantıların erkeklik algısı nedeniyle bildirim oranlarının düşük olduğu düşüncesi akla gelmektedir (Powers vd., 1990). Gerçekleştirilen bir başka araştırma sonucuna göre ülkemizde 7- 18 yaş arasındaki çocukların son bir yılda maruz bırakıldıkları fiziksel istismar yaşantısı

oranı %45 olarak saptanmıştır (Korkmazlar Oral vd., 2010). Bunun yanında Altıparmak ve arkadaşlarının annelerle gerçekleştirdikleri çalışmada, çocukların %64,8'inin anneleri tarafından fiziksel istismara maruz bırakıldıkları bildirilmiştir (Altıparmak vd., 2013).

2.1.3.2. Duygusal İstismar

Çocuğa yönelik gerçekleştirilen duygusal istismar; bakım veren kişi tarafından çocuğa gerekli destekleyici ortamın sağlanmaması, çocuğun duygusal gelişim ve sağlığı üzerinde olumsuz etkisi olan eylemler olarak tanımlanmaktadır. Duygusal istismar; çocuğun zihinsel, ruhsal, sosyal ve fiziksel gelişimi üzerinde zarar verici etkisi olan eylemleri kapsamaktadır. Duygusal istismar; aşağılama, tehdit etme, reddetme, korkutma, ayrımcılık yapma ve alay etme gibi fiziksel yaralanma olmayan çocuğu zedeleyen ve düşmanca davranış biçimlerini içermektedir (Krug vd., 2002; WHO, 1999). Diğer istismar türleriyle karşılaştırıldığında duygusal istismar tespitinin oldukça zor olduğu ve uzmanların tanı koyarken bir belirsizlik yaşadıkları bilinmektedir. Duygusal istismar tek başına görülebildiği gibi diğer istismar türleriyle birlikte görülebilmesi ve diğer istismar türlerinde olduğu gibi bedensel bir yaralanma bulunmaması gibi iki önemli nokta ile diğer çocukluk çağı travma türlerinden ayrışmaktadır (Polat, 2017). Tespit konusunda zorluk yaşanması, çocuğa en az zarar verecek şekilde yapılması gereken müdahaleyi de geciktirmektedir. Bu konuda yaşanan güçlükler duygusal istismar hakkında yapılan araştırmalarda yeterli veriye ulaşılamadığı ve vakaların sadece "görünen kısmı yansıttığı düşüncesini" akla getirmektedir. Çocuğun duygusal gelişimini sekteye uğratan bu istismar türü, çocuğun tüm alanlarda işlevselliğini olumsuz etkilemektedir (Glaser, 2002). Çocuğun gelişiminde yıkıcı etkiler bırakarak yaşamında kalıcı ve olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Egeland, 2009). Çocukluk çağı duygusal istismarının uzun dönem etkilerinin incelendiği bir çalışmada, duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan bireylerin depresif bozukluk geliştirme ve kaygı bozukluğu geliştirme düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu; intihar teşebbüsü, riskli cinsel davranışlarda bulunma, uyuşturucu kullanımı, yeme bozuklukları ve alkol problemi riskinin de daha yüksek oranda olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Norman vd., 2012).

Yapılan bir araştırmayla en sık uygulanan duygusal istismar davranışının %52 ile çocuğa bağırma davranışı olduğu tespit edilmiştir (Altıparmak vd., 2013). 12-17 yaş

grubuyla gerçekleştirilen uluslararası bir çalışmada ise çocukların %66' sının duygusal istismara maruz bırakıldığı tespit edilmiştir (Zolotor vd., 2009). Altıparmak ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocuğa yönelik gerçekleştirilen duygusal istismar oranı %63,3 olarak tespit edilmiştir. Tespitin zor olduğu göz önüne alındığında gerçeği yansıtan oranların daha da yüksek olduğu düşünülmektedir. Yine Altıparmak ve arkadaşlarının yürüttükleri çalışmada (2013) duygusal istismar biçimleri incelendiğinde annelerin %9,7' sinin çocuklarını odaya kapattığı, %14,6' sının çocuklarına tehdit söylemlerinde bulundukları, %17,7' sinin çocuklarını sevgilerini göstermedikleri, %32,4' ünün çocuklarını evde yalnız bıraktıkları, %61,6' sının ise çocuğa bağırma davranışında bulundukları saptanmıştır (Altıparmak vd., 2013). Kilis ilinde gerçekleştirilen bir araştırmada annelerin %79,5' inin çocuklarını duygusal istismara maruz bıraktıkları saptanmıştır (Bilgen ve Karasu, 2013). Duygusal istismar ile ilgili gerçekleştirilen alanyazın çalışmaları incelendiğine, ülkemizde çocukların bakımını üstlendiği kabul edilen anneler ile yapılan çalışmaların sayıca çok olduğu ve duygusal istismar maruz bırakma durumunun annelerde yüksek oranda görüldüğü dikkat çekmektedir. Ülkemizde gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise annelerin %93' ünün çocuklarını duygusal istismar ve ihmale maruz bıraktıkları görülmüştür (Güler vd., 2002). Duygusal istismar görülme oranlarının yüksek olması ailelerin çocuklarına karşı sergiledikleri davranışları disipline etme aracı olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Çocuğunu disipline ettiğini düşünen anne; çocuğun şımarmaması ve ahlakının bozulmaması için sevgisini belli etmeme, azarlama, tehdit etme ve aşağılama gibi davranışları sergilemektedir. Çocuk, bu zarar verici davranışlar karşısında disipline edilmediği gibi en çok güvende hissetmesi gereken anne ve babasının yanında daha da risk altında kalmaktadır (Güler vd., 2002).

2.1.3.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar; bireyin bedensel, sosyal ve ruhsal varlığını tahrip edici ve geniş kapsamlı bir insanlık sorunudur. Cinsel istismar, istismarcının cinsel doyum elde etme amacıyla cinsel arzularının etkisi altında yaptıkları zarar verici insan davranışlarını içermektedir (Topçu, 2009). Bu davranışlar; temas gerektiren cinsel ilişki, öpme, dokunma gibi davranışlar şeklinde olabildiği gibi temas gerektirmeyen teşhircilik ve cinsel içerikli konuşma gibi davranışlar şeklinde de görülebilmektedir. İstismarcının

temas olsun ya da olmasın cinsel doyum amacıyla gerçekleştirdiği her türlü eylem cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (Topçu, 2009). Dünya Sağlık Örgütü, çocuk cinsel istismarını; çocuğun anlayamadığı, onay veremediği, gelişimsel olarak hazır olmadığı, toplum kuralları ve yasalara aykırı olan cinsel aktiviteler olarak tanımlamaktadır (WHO, 1999). Çocuk cinsel istismarı, cinsel doyum amaçlı gerçekleştirilen farklı nitelikteki davranışları içermektedir. Çocuğun pornografik amaçla kullanılması, seksle ilgili kitap, resim ve filmlerin gösterilmesi gibi davranışların yanı sıra çocuğa yetişkinin cinsel organının gösterilmesi, dokundurulması, çocuğun cinsel organına dokunulması ya da farklı nesnelerin sokulması gibi davranışların tümü çocuğa yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar yaşantılarını içermektedir (Topçu, 2009). Aynı zamanda çocuğa yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar; çocuğun yasadışı cinsel bir faaliyette bulunması için teşvik edilmesi, zorlanması, pornografik performanslar için kullanılması ve sömürülmesi davranışlarını da kapsamaktadır (WHO, 1999). Demirci ve arkadaşları (2014) gerçekleştirdikleri çalışmada çocuk cinsel istismarının en sık karşılaşılan tipini, kadınlarda vajinal penetrasyon erkeklerde ise anal penetrasyon olarak belirlemiştir (Demirci vd., 2014).

Cinsel istismarın faili, çoğunlukla mağdurun yakın çevresinden tanıdığı biridir fakat akraba, arkadaş, komşu gibi tanıdığı biri olabileceği gibi yabancı biri de olabilir. İstismarcıların hangi meslek grubundan, hangi yaş grubundan ya da hangi dine mensup olduğundan gibi bir ayrım bulunmamaktadır. Failler; şüphe duyulan, güvenilmez bireyler olabileceği gibi güvenilir ve saygı duyulan bireyler de olabilmekte ve yaşamın her kesiminden faillerle karşılaşılabilmektedir (WHO, 2003). Bu durum, bildirim oranlarının düşük olacağını ayrıca cinsel istismarın tespitini güçleştireceğini akla getirir. Çocuk cinsel istismarı, çocuk ve fail arasında gerçekleşen bir konu değildir. Bu istismar davranışına izin veren, teşvik eden, bireysel çıkarı için kullanan ya da bu davranışların gerçekleşmesine göz yuman birey de istismar suçu işlemiş sayılmakta ve istismarcı olarak adlandırılmalıdır (Topçu, 2009).

Kinnear tarafından bir olayın çocuk cinsel istismarı sayılıp sayılamayacağı beş koşul altında incelenmiştir:

1) Onayın olmaması: Çocuklar gelişim dönemlerinden kaynaklı olarak cinsel istismarın ne olduğunu anlayamazlar ve çocukların bunu kabul etme ya da

reddetme gibi durumları söz konusu değildir. Çocuklar, cinsel aktivitelere onay veremezler bu sebepten çocuğun bu duruma karşı bir şey söylememesi ya da katılması onay verdiği anlamına gelmemektedir (Kinnear, 2007).

2) Suistimal edilmesi: Çocuklar, kendilerinden daha bilgili ve daha güçlü yetişkin konumunda olan istismarcı tarafından cinsel istismara zorlanabilir ya da suistimal edilebilir. Failler, çocuklara hediyeler alarak ilgi gösterebildikleri gibi onların bir yakınına zarar verme ya da yakınını cezalandırma gibi başka şekillerde de çocukları tehdit edebilmektedir (Kinnear, 2007).

3) Gizlilik: İstismarcı; "zorlama, rüşvet, tehdit ve korkutma" yollarına başvurup çocuğu, olay hakkında kimseye konuşmaması konusunda ikna etmeye çalışmaktadır (Kinnear, 2007).

4) Zorlama: Çocuk cinsel istismarının bir başka faktörü, olayın zorlama içermesidir. Onun bir yakınına ya da hayvanına zarar verme ve öldürme ile tehdit etme, ailesinden birini aynı şekilde istismar etmekle korkutma ya da çocuğa gösterdiği ilgi ve alakayı kesmekle tehdit etme gibi hem fiziksel hem de psikolojik boyutları içeren zorlamalar istismarcı tarafından çocuğa yöneltilmektedir (Kinnear, 2007).

5) Ambivalans: Kararsızlık, çocuk cinsel istismarında çocuğun deneyimlediği olay içerisinde "çelişen duyguları" olarak görülmektedir. Çocuk, gördüğü ilgi ve hediyeleri sever ancak deneyimlediği olayın cinsellik kısmını anlayamaz ya da sevmez. Yaşadığı olay hem rahatsız edici hem de eğlenceli gelebilmektedir ve bu durum kafasının karışmasına sebep olabilmektedir. Bir yandan iyi hissedebilir diğer yandan bu davranışın yanlış olduğunun farkında olabilir fakat ilgi ve hediyeleri bırakmak istemediğinden bu durumun sürmesi ya da durması konusunda sessiz kalabilmektedir (Kinnear, 2007).

Çocuk cinsel istismarı, bazen yetişkinler tarafından cinsel istismar olmayan durumlar ile karıştırılabilmektedir. Cinsel istismar olmayan davranışlardan bazıları, yaşıt ya da yakın yaşlarda olan çocukların kimlik arayışları sebebiyle fiziksel bir acıya, yaralanmaya ya da utanca yol açmadan kendi istekleriyle yaptıkları araştırmalardır. Bu tarz davranışları

çocukların oyunlarla gerçekleştirmesi güvenli ve yaş aralıkları için sağlıklı olanıdır (Polat, 2017).

Cinsel istismar, çocuğun vücudunda belirtiler taşıyabileceği gibi çocukta kısa ve uzun dönemde duygusal ve davranışsal problemlere yol açabilmektedir. Kısa dönem etkilerine bakıldığında çocuklarda depresyon, öfke patlamaları, düşmanlık davranışları, kaygı ve korku görülebilmektedir (Browne ve Finkelhor, 1986). İstismarın çocuğa uzun dönemde bıraktığı etkilere bakıldığında kaygı, toplum tarafından damgalanacağı düşünceleri, düşük özgüven, başkalarına karşı güven problemi yaşama, cinsel problemler, madde bağımlılığı, kendine zarar verme ve kendini suçlama gibi problemler görülebilmektedir (Browne ve Finkelhor, 1986). Bunun yanı sıra ebeveyni tarafından cinsel istismara maruz kalan çocuğun güven ve güvenlik inançlarında sarsılma, sevilme ve korunma duyguları ile yakın ilişkiler kurma yeteneğinde bozulma yaratılabilmektedir (Cole ve Putnam, 1992).

İngiltere' de gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcıların %16' sının çocukken cinsel istismara maruz kaldığı ve mağdurların üçte ikisinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların istismara uğrama yaşı incelendiğinde %11' i 12 yaş ve altında, istismarcının yaşının ise mağdurun yaşından 5 yaş veya daha büyük olduğu anlaşılmıştır. Araştırmada çocuğun ebeveyn, bakıcı ya da akraba tarafından cinsel istismara maruz kaldığı belirtilmiştir (Brooker vd., 2001). Ülkemizde Zoroğlu ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada 14-17.5 yaş arasındaki katılımcıların %10,7'sinde cinsel istismara maruz kalındığı saptanmıştır (Zoroğlu vd., 2001). Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise katılımcıların %18,1' inin cinsel istismara maruz kaldığı belirlenmiştir (Güneri-Yöyen, 2017). Alanyazın incelendiğinde çocuk cinsel istismarının dünyada ve ülkemizde ciddi oranlarda gerçekleştiği göze çarpmaktadır. İstismara uğramış çocukların gelecekte karşılaşmaları muhtemel sorunlarının araştırmalarla ortaya çıkarılması, sorunun kapsamının anlaşılması açısından önemlidir.

2.1.3.4. Fiziksel İhmal

İhmal, bakıcının çocuğa karşı sorumluluklarını gerektiği şekilde yerine getirme ve çocuğun gelişimsel düzeyine uygun ihtiyaçlarını karşılama konusunda yaşadığı yetersizlik durumudur (Straus ve Kantor, 2005). İhmal, fiziksel ve duygusal şekilde

görülebilmektedir. Fiziksel ihmal; çocuğun temel ihtiyaçları kapsamına giren barınma, beslenme, temizlik ve giyiminin karşılanmaması; çocuğun sağlığına gereken özenin gösterilmemesi, evdeki olası tehlikelere karşı korunmaması, uzun süre evde tek başına bırakılması, evden kovulması, uzun süre tanıdık ya da yabancıların yanına bırakılması gibi çocuğun tüm bakım ve güvenlik ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmaması ya da eksik bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Şar, 1998). Fiziksel ihmal ve ailenin ekonomik düzeyinin düşük olması arasındaki fark önemlidir. İhmal davranışının kaynağına bakmak gerekebilir. Ailenin ekonomik seviyesinin düşük olması, çocuğa karşı ihmal davranışı geliştirmesine yol açabilmektedir fakat bu durum ile çocuğa psikolojik ya da fiziksel olarak hasar verici şekilde gerçekleştirilen ihmal davranışı karıştırılmamalıdır. Bunların ayrı ölçümlere sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir (Straus ve Kantor, 2005). Fiziksel ihmalin tespiti, çocukta belli durumların gözlemlenmesi ile anlaşılabilmektedir. Çocuğun tıbbi açıdan ihmali; aşılarının yapılmaması, herhangi bir hastalığı varsa tedavisinin yarım bırakılması ya da hiç gerçekleştirilmemesi, gerekli koşullarda ilaç ya da cihazların sağlanmaması gibi durumlar ile anlaşılmaktadır (Şar, 1998). Bunların yanı sıra çocuğun koşullara uygun giyiminin sağlanmaması, beslenme yetersizliğinden kaynaklanan kilo kaybı ya da gelişim geriliği gibi gözlemlenebilir durumlar ile fiziksel ihmal davranışı dikkat çekmektedir (Şar, 1998).

Çocuk ihmali; bebeklik döneminden başlayarak okul öncesi, okul çağı ve erken ergenlik dönemlerini takip etmektedir. İhmalin çocuğun gelişimsel becerileri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. İhmal edilmiş çocuklar, dil ve bilişsel problemler yaşayabilmekte ve bu durum kişilerarası iletişimlerinde olumsuz bir etki yaratabilmektedir (Hildyard ve Wolfe, 2002). Aynı zamanda ihmal edilmiş çocukların sorun çözme becerilerinin zayıf olduğu ve daha bağımlı bir yaşam sürdükleri tespit edilmiştir. İhmal, pek çok alanda fiziksel istismar ile ilişkili bulunmuştur. İhmal edilmiş çocuklar, fiziksel istismara maruz kalan çocuklar ile karşılaştırılmış ve ihmal edilen çocukların akademik, sosyal ve akran ilişkilerinin daha zayıf olduğu bulunmuştur (Hildyard ve Wolfe, 2002).

Stoltenborgh ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen araştırmada mağdurların %16,3'ünün fiziksel ihmal davranışını bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Stoltenborgh vd., 2013). Çocukluk çağı travmaları ve yeme bozuklukları arasındaki ilişkinin incelenmesini

amaçlayan başka bir çalışmada fiziksel ihmal oranı %74 olarak bulunmuştur. Araştırma sonucuna göre fiziksel ihmalin beden memnuniyetsizliği ve kilo kaybını (bulimia) yordadığı saptanmıştır (Kong ve Bernstein, 2009). Ülkemizde Zoroğlu ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada ihmal davranışı; fiziksel ve duygusal olarak ayrılmadan incelenmiş ve görülme oranı kadınlarda %18,9 ve erkeklerde %12,8 olarak bulunmuştur. İhmal davranışının %16,5 ile en sık bildirilen çocukluk çağı travma yaşantısı olduğu tespit edilmiştir (Zoroğlu vd., 2001).

2.1.3.5. Duygusal İhmal

Duygusal ihmal; çocuğa şefkat göstermeme, çocuğun aile içi şiddete tanık olması ve çocuğun ruhsal bakımının sağlanmaması gibi davranışları kapsayan; ebeveynlerin ya da bakım veren kişinin çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılamada gösterdiği yetersizlik olarak tanımlanmaktadır (Stoltenborgh vd., 2013). Yapılan başka bir tanıma göre duygusal ihmal, ebeveynlerin çocuğa yeterince ilgi ve sevgi göstermemesinin yanı sıra eşlerden birinin çocuğa kötü muamelesine göz yumulması ve müdahale edilmemesi, ebeveynler tarafından çocuğun ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuğun alkol ya da uyuşturucu gibi maddeleri kullanması durumunda takibinin sağlanmaması veya bu duruma izin verilmesidir (Şar, 1998). Gaudin, duygusal ihmal davranışlarını "aile içi şiddet ve istismar, duygusal olarak yetersiz sevgi ve beslenme, uyuşturucu ve alkol gibi maddelerin kullanımına göz yumulması, diğer uyumsuz tutumların sergilenmesine göz yumulması, psikolojik desteğin reddedilmesi, psikolojik desteğin geciktirilmesi ve çocuğun bahsedilmiş olan duygusal ihmal davranışlarından biri olarak sınıflandırılamayan, çocuğu duygusal bağımlılığa iten aşırı koruma içeren sınırlamalar ya da çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan dayatmaların yapılması" şeklinde yedi başlık altında tanımlamıştır (Gaudin, 1993).

Duygusal ihmal yaşantılarının tespiti oldukça zor olmaktadır. Görülme sıklığı yüksek olmasına rağmen özellikle ebeveynleri tarafından ihmale uğramış çocukların kendilerini koruyabilmesi ve yardım isteyebilmesi çok daha zor olmaktadır. Aynı zamanda ihmalin istismarla ilişkili olduğu görülmektedir. İhmal yaşantısı olan bir çocuk ihmal yaşantısı olmayan biriyle karşılaştırıldığında ihmale uğrayanın daha kolay travmatize olduğu görülmektedir (Şar, 1998). Çocukluk çağı duygusal ihmallerinin uzun

dönemde bireyin yaşamı ve psikolojik sağlığı üzerinde güçlü bir etkiye sahip olması önemli bir noktadır. Wright ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada duygusal ihmallerin bireyin gelecekteki yaşantısında depresyon ve anksiyete semptomlarıyla ilişkili olduğu görülmüş, bu ihmallerin kusurlu olma, utanma ve kendine zarar verme şemalarında aracı değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Wright vd., 2009). Aynı zamanda yaşamının ilk iki yılında çocuğun maruz kaldığı duygusal ihmallerin, aile içi ve sosyal çevrelerine uyum sağlamaları konusunda uzun dönemde olumsuz bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. İhmal yaşantısı olmayan çocuklarla karşılaştırıldığında ihmal yaşantısı olan çocukların ilk iki yılda daha sinirli, öfkeli ve uyumsuz davranışlar sergilendikleri saptanmıştır (Egeland vd., 1983). İhmal yaşantısı olan çocukların eylemi yerine getirme ve eylemle başa çıkma becerilerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu eylemlerle başa çıkma girişimlerinde ise dürtüsel davrandıkları, ego kontrollerinin düşük olduğu, ihmal edilmeyen çocuklara göre daha az yaratıcı oldukları, dikkatlerinin dağılmış olduğu ve öz saygıda eksiklik yaşadıkları tespit edilmiştir (Egeland vd., 1983). Duygusal ihmalin bakım veren kişilerin cinsiyetlerine göre ne gibi farklılıklar gösterdiğini ve oluşabilecek etkilerini araştıran bir çalışma; kadın bakım veren kişilerin erkek bakım veren kişilere nazaran yaşattıkları duygusal ihmallerin bireylerin yetişkinlik döneminde uyum sağlama düzeylerinin düşük olması ve psikolojik sıkıntılara sebebiyet vermesiyle sonuçlanmıştır (Wark vd., 2003). Anneliğe geçiş sürecindeki çocukluk dönemi duygusal ihmallerinin incelendiği bir başka çalışmada ise duygusal ihmallerin depresyon yaşantıları ile ilişkili olduğu saptanmış, bu duygusal ihmallerin annelik öz yeterlik duygularında ve bebekleriyle bağlanma süreçlerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Talmon vd., 2019).

Gerçekleştirilen bir araştırmada çocukluk çağı duygusal ihmal yaşantısının küresel çapta yaygınlığının %18,4 olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada erkekler ve kadınlar arasında belirgin bir cinsiyet farkına ulaşılamamıştır (Stoltenborgh vd., 2013). Trickett ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise duygusal taciz mağduru olan bireylerin %76 oranında ihmal yaşantısına maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Trickett vd., 2009). Ülkemizde Örsel ve arkadaşları (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada duygusal ihmal oranı %81,6 olarak belirlenmiştir (Örsel vd., 2011). Alanyazın incelendiğinde duygusal ihmal oranlarının farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Çocukluk dönemi istismar ve ihmalleri; bireyin yaşamında kritik bir nokta

olmasına rağmen bununla ilgili çalışmalara yeterli ilginin gösterilmediği anlaşılmıştır. Duygusal ihmalin fiziksel ya da cinsel istismar türlerinde olduğu gibi fiziksel bir hasar yaratmaması ihmalin tespitini zorlaştırmakta fakat psikolojik boyuttaki zararlarını görünmez yapmamaktadır. Duygusal ihmallerin yaygınlığının tespit edilmesi ve potansiyel ihmallerin önlenmesi büyük önem arz etmektedir (Wark vd., 2003).

2.1.3.6. Aşırı Koruma-Kontrol

Anne babalar çocuklarının güvenliğini sağlamak amacıyla zaman zaman koruyucu davranabilmektedir. Bu davranış, belirsiz durumlarda ve çocuk için gerçek bir tehlike oluşturmayan durumlarda ortaya çıkıyorsa ebeveynlerin koruyucu davranışlarına odaklanılması gerekmektedir (Kiel ve Buss, 2011). Aşırı koruma-kontrol, çocuğun ifadelerini, davranışlarını, psikolojik ve duygusal deneyimlerini potansiyel tehlike ya da riskten korumak amacıyla gereğinden fazla kısıtlayan, manipüle eden ve geçersiz kılan ebeveynlik uygulamaları şeklinde tanımlanmaktadır (Barber, 1996; Clarke vd., 2013; Yavuzer vd., 2011). Aynı zamanda bu kavram, katı disiplin içeren müdahaleci otoriter ebeveynlik ve gerekmeyen durumlarda gösterilen sıcaklık gösterileri ile karakterize edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2017; Rubin vd., 2002). Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı travmaları aşırı koruma-kontrol alt boyutunu kapsayan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Aşırı koruma-kontrol alt boyutu mevcut çalışmanın ölçme araçlarından olan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin revize edilmiş haline çocukluk çağı travmaları altıncı boyutu olarak eklenmiştir (Şar vd., 2020).

Aşırı koruma-kontrol davranışları çocuğun tüm yaşamını olumsuz etkileyecek sonuçlar doğurabilmektedir. Çocukta özgüvensizlik, sorunlarla başa çıkmada güçlük, aşırı bağımlılık ve kendini duygusal olarak ifade etmede güçlük gibi problemler ortaya çıkabilmektedir (Rubin vd., 2002; Yavuzer vd., 2011). Çocuğun büyümesiyle daha özerk hale gelmesi ve ebeveynlerin koruyucu davranışlarının azalması beklenir. Ancak aşırı koruyucu ve kontrolcü aileler tarafından büyütülen çocuklarda özerk davranışlarda bulunamama problemi görülebilmektedir (Thomasgard vd., 1995). Çocuk kendine yetememekte, psikososyal olgunluğa ulaşmada güçlük çekebilmekte ve kişilerarası ilişkilerinin gelişmesi olumsuz etkilenebilmektedir (Barber, 1996; Thomasgard vd., 1995; Yavuzer vd., 2011). Bunlara ek olarak çocuğun potansiyel etkilenebileceği alanlar olarak

çocuğun sosyal kabulü, okula uyumu, akademik başarısı ve benlik saygısı gösterilebilmektedir (Thomasgard vd., 1995; Yavuzer vd., 2011).

Aşırı koruma-kontrol kavramı diğer istismar ve ihmal türlerinde olduğu gibi farklı kültür ve toplumlara duyarlıdır. Gerçekleştirilen bir çalışmada Türk ve Amerikalı gençlerin ebeveyn kontrolü ve sevgisini nasıl algıladıkları incelenmiştir (Kagitcibasi, 1970). Araştırma sonuçları Türk gençlerin Amerikalı gençlere oranla daha fazla ebeveyn kontrolü yaşadıklarını, ebeveyn sevgisinde ise bir farklılık olmadığını göstermektedir (Kagitcibasi, 1970). Buradan yola çıkılarak aşırı koruma-kontrol davranışlarının kültürlerarası farklılık gösterdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

2.1.4. Çocukluk Çağı Travma Yaşantılarını Açıklamaya Yönelik Kuramlar

Alanyazında çocukluk çağı travma yaşantılarını açıklamaya yönelik pek çok kuram bulunmaktadır. Bu kuramların çocukluk çağı travma türlerine göre indirgenmediği ve bir bütün olarak ele alındığı görülmektedir. Araştırmanın bu bölümünde okuyucuya çocukluk çağı travma yaşantılarını açıklamak için psikolojik model, sosyolojik model, sosyal öğrenme kuramı ve ekolojik model ile bilgi verilmiştir.

2.1.4.1. Psikolojik Model

1960'lı yıllarda çocukluk çağı travmalarını açıklamaya yönelik ilk kuramlar ortaya atılmıştır. İlk kuramların odak noktası, bireysel faktörler olmuştur. İlk kuramlar, çocukluk çağı travmalarını "bireysel psikopatoloji" dahilinde açıklamışlardır (Clark vd., 2007). Çocukluk çağı travmalarının birincil sebebi olarak görülen ebeveyn psikopatolojisi, psikolojik model kapsamında incelenmektedir (Ammerman, 1990). Bu model, kendi çocukluklarında çocukluk çağı travma yaşantılarına maruz kalan anne babalarda kişilik ya da psikiyatrik bozuklukların görüldüğünü belirtilmektedir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005). Bu bozuklukların yanında ihtiyaçları konusunda yoksunluk çeken anne baba, ailelerini bulmada güçlük yaşayabilmektedir. Herhangi zihinsel bir bozukluğa sahip olmasa bile sevgi ve ilgi gösterilmeyerek yalnız bırakılıp duygusal ihtiyaçları karşılanmamış ebeveynler, kendi olumsuz yaşantıları sebebiyle çocuklarını istismar edebilmekte ya da çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama

konusunda eksik kalabilmektedir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005; Wolfe, 1987). İstismar faili ebeveynlerin yalnızca %10 ila %15 oranında psikiyatrik bozuklukları olduğu tespit edilmiştir. Görülme oranı düşük olsa da çocukluk çağı travma yaşantılarında ebeveyn rolünün önemli olduğu unutulmamalıdır (Ammerman, 1990). Psikolojik modelin temelinde çocukluğunda tacize uğrayan ebeveynlerin kendi çocuklarını istismar yaşantısına maruz bıraktıkları olgusu yatsa da Kaufman ve Zigler gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluklarında bu yaşantılara maruz kalmış ebeveynlerin istismar faili olma riski olduğu fakat çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olma ve çocukluk çağı travma yaşantısına maruz bırakma arasındaki ilişkinin kaçınılmaz olmadığı sonucuna ulaşmışlardır (Kaufman ve Zigler, 1989). Gelecekte yapılacak olan araştırmalarda "İstismar ve ihmal yaşantısı olan ebeveynler istismar faili olur mu? sorusu yerine "İstismar ve ihmal yaşantıları hangi koşullar altında gerçekleşir?" sorusuna odaklanılması gerektiği belirtilmiştir (Kaufman ve Zigler, 1989). İhmale ve istismara maruz kalmak, çocuğun kontrolünde veya isteği dahilinde gerçekleşen bir durum değilken bu yaşantıların birincil sebebi olarak "gelecek nesillere aktarılması ve istismar faili olabileceği düşüncesinin" bireyleri etiketlemekten öte bir durum olmadığı düşünülmektedir.

İlk kuramlarda odak noktası alınan bireysel faktörlerin yerini daha sonraki kuramlarda çevresel, kültürel ve sosyal çok boyutlu faktörler almıştır. Çocukluk çağı travmalarının psikolojik modelde incelenmesini destekleyecek çalışmaların azlığı; kuramsal olarak çalışmalara devam edilmesine sebep olmuş ve sosyolojik model çalışmalarıyla ilerlendiği görülmüştür (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

2.1.4.2. Sosyolojik Model

Sosyolojik model, çocuk istismarı ve ihmalinde sosyal faktörleri odak noktası olarak almaktadır. Çocukluk çağı travma yaşantılarına maruz kalmış kişilerin ve faillerin sosyal özellikleri ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki sosyolojik model kapsamında incelenmektedir (Sweet ve Resick, 1979). Bu modelde; yoksulluk düzeyi, toplumsal statü, toplumsal soyutlanmışlık, şiddet, işsizlik, çocuğa yeterli bakımın sağlanmaması, aile tipi, ailedeki özel durumlar ve sosyoekonomik düzeyin çocukluk çağı travmalarının sebebi olduğu vurgulanmaktadır. Bahsedilen olumsuz sosyal faktörler aileler üzerinde stres oluşturmakta ve çocuk istismar ve ihmallerine yol açmaktadır

(Kelly, 1983; Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005; Polat, 2017). Yapılan araştırmalarda işsizlik oranlarının yüksek olduğu ve sosyoekonomik düzeyi düşük olan bölgelerde çocukluk çağı travmalarının diğer bölgelere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

Gerçekleştirilen çalışmalar; çocuk istismar ve ihmallerinin bireylerin sosyal özellikleri ile dolaylı yoldan ilişkili olduğunu göstermekte ve ulaşılan bilgilerin zayıf olduğunu belirtmektedir (Sweet ve Resick, 1979). Toplanılan verilerde bilgilerin çelişkili olduğu, toplumun çocuğu disipline etme şekli ve istismar konusunda gösterdiği kayıtsızlık gibi durumların verilere yansımadığı görülmüştür. Dolayısıyla verilerde tespit edilen çelişkili durumun çocuk istismar ve ihmallerini açıklamaya yetecek düzeyde olmadığı görülmüştür (Sweet ve Resick, 1979). Bunlara ek olarak çocukluk çağı travmalarıyla sosyolojik özellikler arasındaki ilişkinin doğrusallıktan uzak olduğu anlaşılmaktadır (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005). Yoksulluk düzeyinin yüksek olması, çocuğu riskli bir durum içinde bıraksa da çocukluk çağı travmaları ve yoksulluk arasında nedensel bir ilişki bulunamamıştır. Örneğin, yoksulluk düzeyi yüksek olan bir ailede çocuk risk altında görülse de ailenin çocuğuna istismara maruz bıraktığı söylenememektedir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

2.1.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı; çevresel, davranışsal ve bilişsel etken faktörler arasındaki karşılıklı etkileşimi içerir. Bu etkileşim farklı ortam ve davranışlarda değişiklik gösterebilmektedir (Bandura, 1976). Kuramın temel ilkesi; insan duygusunun, düşüncesinin ve davranışının deneyimde olduğu gibi gözlem yoluyla da etkilenebileceği ve taklit etmeye dayalı bir öğrenme olduğudur (Bandura, 1976). Çocukluk döneminde deneyimlenen olumsuz yaşantıların gelecek nesillere aktarılması ve şiddetin dolaylı bir şekilde pekiştirilmesi, sosyal öğrenme kuramına dayandırılabilir. İstismar ve ihmalleri; türü fark etmeksizin çocuğun olumsuz yaşantılara maruz kalması, bunlarla başa çıkması ve bunları çözmesi çocuğun bu davranışları normal olarak algılamasına ve model alarak tekrarlamasına sebep olabilmektedir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005). Çocukluk döneminde taciz ve ihmal mağduru olan bireylerin kendi çocuklarına bu şiddet davranışlarını göstermesinin, istismar ve ihmal mağduru olmayan bireylere oranla daha

yüksek düzeyde olduğu öne sürülmektedir (Clark vd., 2007). Şiddet yaşantısıyla büyüyen çocuk, gelecekteki hayatında da şiddete yer açmakta ve şiddeti nasıl haklı çıkarabileceğini öğrenmektedir. Ebeveynlerden birinin "Yaramazsın, bu yüzden dövülmeyi hak ediyorsun." veya "Kötüsün, bu yüzden yalnız kalmayı hak ediyorsun." gibi söylemlerde bulunması çocukların bu olumsuz davranışları haklı göstermeyi öğrenmelerine sebep olabilmektedir (Clark vd., 2007).

Çocukluk çağı travmalarını açıklamaya yönelik olan psikolojik, sosyolojik ve sosyal öğrenme kuramlarının çocukluk çağı travmalarını anlamlandırma aşamasına katkı sağladığı fakat çok boyutlu bir açıklama yapmada yetersiz kaldıkları görülmektedir. Çalışmalar; istismar ve ihmallerin sadece bir faktöre bağlanması yerine bireysel, sosyal, kültürel ve tüm faktörlerin bir arada değerlendirildiği ekolojik bir açıdan incelenmesiyle devam etmiştir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

2.1.4.4. Ekolojik Model

Brofenbrenner' ın (1979) insan gelişimi üzerine yaptığı çalışmasından destek alınarak Belsky (1980) tarafından çocukluk çağı travmaları ekolojik model kapsamında açıklanmış ve çocuk istismarının ekolojik modeli geliştirilmiştir (Belsky, 1980; Brofenbrenner, 1979). Ekolojik model öncesinde, çocukluk çağı travmalarını açıklamak için ebeveynlerin geçmişlerine ve sahip oldukları psikiyatrik bozukluklara, aile tiplerine, toplumsal statüye ve kültürel değerlere gibi pek çok noktaya vurgu yapılmış olan farklı modeller kullanılmıştır. Bu farklı modellerin tümünü tek bir sistem altında bütünleştiren ve teorik açıdan daha da belirginleştiren model ise ekolojik model olarak adlandırılmaktadır (Belsky, 1980). Model; ontojenik gelişim, mikrosistem, ekzosistem ve makrosistem olmak üzere dört katmanda incelenmektedir (Belsky, 1980). Birinci katman olan ontojenik gelişim, çocukluk çağı travmalarına sebep olan ya da bu yaşantıların önlenmesinde rol oynayan "bireylerin özelliklerini" kapsamaktadır (Ammerman, 1990). Çocukluk çağı travmalarını tetikleyen, görülme oranını artıran ya da azaltan sebeplerin çoğu aile içinde gerçekleşmekte ve bu yönü, ikinci katman olan mikrosistem içinde incelenmektedir (Belsky, 1980). Bireyi ve ailesini daha geniş kapsamda inceleyerek resmi ve gayri resmi sosyal güçleri içine alan üçüncü katman ekzosistemdir. Dördüncü olan son

katman ise çocukluk çağı travmalarını daha geniş bir kültürel yelpazede inceleyen ve birey, aile, toplum üçlüsünün iç içe analiz edildiği makrosistemdir (Belsky, 1980).

Çocukluk çağı travmalarının incelenmesinde tüm katmanların ve bu katmanların birbirleriyle etkileşimlerinin önemi büyüktür. Sadece tek katman dikkate alınarak yapılan incelemelerden edinilen bilgiler ve çözüm eksik kalmaktadır. Ekolojik modelin deneysel olarak test etme güçlüğünden dolayı çeşitli sınırlılıkları olsa da ekolojik model, diğer modellerle karşılaştırıldığında en açıklayıcı model olmuş ve çocukluk çağı travmaları araştırmalarında rehberlik edici bir role sahip olmuştur (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

2.1.5. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde, çocukluk çağı travmaları ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar kronolojik sırayla verilmiştir.

2.1.5.1. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Albayrak ve arkadaşları (2006) üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantılarını ve öğrencilerin depresif belirtilerini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 378 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olan üniversite öğrencilerinin travma yaşantısına sahip olmayanlara oranla depresif belirti düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Albayrak vd., 2006).

Berber-Çelik (2010) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı örselenmeleri, boyun eğici davranışlar ve kendilik algısı arasındaki ilişki incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 369 kadın ve 277 erkek katılımcı oluşturmaktadır (Berber-Çelik, 2010). Elde edilen bulgulara göre çocukluk çağı örselenme yaşantıları tüm alt boyutları ile boyun eğici davranışlar arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken, çocukluk çağı örselenme yaşantıları tüm alt boyutları ile kendilik algısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucu

çocukluk çağı örselenme yaşantılarının boyun eğici davranışlar ve kendilik algısı değişkenlerini yordadığını göstermektedir (Berber-Çelik, 2010).

Kourt (2011) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı travma yaşantıları ile suçluluk-utanç duyguları ve dissosiyatif yaşantılar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın araştırma grubunu Maltepe Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi öğrencilerinden 140 erkek ve 141 kadın katılımcı olmak üzere toplam 281 kişi oluşturmaktadır (Kourt, 2011). Araştırmanın sonucu çocukluk çağı travmaları ile dissosiyatif yaşantılar arasında ilişki bulunduğunu göstermektedir. Aynı zamanda yapılan regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarının artış göstermesinin utancı etkilemediği, suçluluğu ise azalttığı tespit edilirken, yapılan korelasyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarının artış göstermesi durumunda suçluluk-utanç duygularının azaldığı tespit edilmiştir (Kourt, 2011).

Zeren ve arkadaşları (2012) gerçekleştirdikleri çalışmada üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı istismar yaşantıları sıklığı ve istismarla ilişkili nedenleri incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 150 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları cinsiyetler arası fark incelendiğinde, kadınların erkeklere oranla tüm istismar alt boyutlarında daha yüksek oranda istismar yaşantısına sahip olduğunu göstermektedir. Bunların yanı sıra çocuk istismarının ilişkili olduğu etkenlere bakıldığında aile içi yaşam stresinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir (Zeren vd., 2012).

Tekin ve Türk (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları ve flört şiddeti arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın araştırma grubunu İstanbul'da bir vakıf üniversitesinde öğrenimine devam etmekte olan 100 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olan üniversite öğrencilerinin çift ilişkilerinde şiddeti kabul etme düzeyleri arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Cinsiyetler arası fark incelendiğinde ise şiddeti kabul etme düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır (Tekin ve Türk, 2018).

Çelik (2019) genç yetişkinlerle gerçekleştirdiği çalışmada kişilik özelliklerinin cinsel mitler ve çocukluk çağı travma yaşantıları ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 66 kadın ve 45 erkek katılımcı olmak üzere toplam 111 kişi

oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre okul başarısı, disiplin cezası, medeni durum, cinsiyet ve anne eğitim düzeyi değişkenlerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitler ve kişilik alt boyutları ortalamaları bakımından farklılaştığı görülmektedir (Çelik, 2019). Araştırmanın sonucunda çocukluk çağı travma yaşantıları alt boyutlarının baskın mizaç özellikleri ile arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Aynı zamanda duygusal ihmal alt boyutunun tüm mizaç türleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda ilk model sonucunda fiziksel ve cinsel istismar alt boyutlarının cinsel mitleri yordadığı, ikinci model sonucunda ise cinsiyet ve duygusal istismar değişkenlerinin cinsel mitleri yordadığı bulunmuştur (Çelik, 2019).

Khaligova (2019) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı travma yaşantıları, beden saygısı ve beden imajı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Aydın Üniversitesi öğrencilerinden 321 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu benlik saygısı ve çocukluk çağı travma yaşantıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gösterirken, çocukluk çağı travma yaşantıları ve beden imajı arasında ilişki bulunamadığını göstermektedir (Khaligova, 2019).

Akşemsettinoğlu (2020) romantik ilişki yaşayan bireylerle gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı travma yaşantıları, evlilik beklentisi ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu romantik ilişki yaşayan 268 birey oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre kadınların erkeklere kıyasla daha fazla çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olduğu bulunmuştur (Akşemsettinoğlu, 2020). Romantik ilişkisi devam etmekte olan bireylerin çocukluk çağı travmaları alt boyutlarından olan cinsel istismar yaşantısı ile evlilik beklentisi arasında düşük düzey anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulguya ek olarak çocukluk çağı travmaları alt boyutlarından bir diğeri olan duygusal istismar yaşantısı ile ilişki doyumu arasında orta düzey anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Akşemsettinoğlu, 2020).

Çavuşoğlu (2020) gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı travmalarını cinsiyetler arası farka göre incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu toplam 200 katılımcı oluşturmaktadır. Cinsiyetler arası farka bakıldığında kadın ve erkek katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve ölçeğin alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Çavuşoğlu, 2020). Araştırma sonucu ebeveynleri ayrı olan ve ayrı olmayan katılımcıların Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

puanı ve fiziksel ihmal alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ebeveynleri ayrı olan katılımcıların diğer katılımcılara oranla puan ortalamalarını daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum aile tipinin çocukluk çağı travma yaşantıları üzerinde etkisi olabileceği düşüncesini akla getirmektedir (Çavuşoğlu, 2020).

Yılmaz (2022) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada siber zorbalık ve çocukluk çağı travma yaşantıları ilişkisinde aleksitimi aracı değişken olarak incelemiştir. Aynı zamanda ilgili değişkenler demografik değişkenler açısından da incelenmiştir. Araştırma grubunu lisans öğrenimine devam etmekte olan 402 öğrenci oluşturmaktadır (Yılmaz, 2022). Elde edilen bulgulara göre aleksitimi siber zorbalık ve çocukluk çağı travma yaşantıları ilişkisinde aracı değişken olmadığı, siber mağduriyet ve çocukluk çağı travma yaşantıları ilişkisinde ise aracı değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyodemografik değişkenler açısından incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunurken, yaş ve internet kullanım süresine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Yılmaz, 2022).

Sonuç olarak, çocukluk çağı travma yaşantıları ile ilgili Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların çalışma gruplarının genellikle üniversite öğrencileri seçildiği ve yetişkinlik dönemine yansımalarının incelendiği görülmüştür. Yapılan alanyazın taraması sonucunda çocukluk çağı travma yaşantıları ile cinsiyetler arası fark, aile tipi, çocukluk çağı istismar yaşantıları sıklığı, istismarla ilişkili nedenler, depresif belirtiler, boyun eğici davranışlar, kendilik algısı, suçluluk-utanç duyguları, dissosiyatif yaşantılar, flört şiddeti, evlilik beklentisi, ilişki doyumu, cinsel mitler, kişilik özellikleri, beden algısı, siber zorbalık, siber mağduriyet ve aleksitimi değişkenleri ile ilişkilerinin incelendiği görülmüştür.

2.1.5.2. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Duncan (2000) gerçekleştirdiği çalışmada üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantılarını ve okulu bırakma oranlarını incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu üniversite 1. sınıf öğrencisi olan 141 kadın ve 69 erkek olmak üzere toplam 210

katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olan öğrencilerin olmayanlara kıyasla okula devam etme oranlarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerinin okula devam etme ve ayrılma durumlarının çocukluk çağı travma türüne göre değişiklik gösterip göstermediği incelenmiş ve sonucunda cinsel istismar yaşantısına sahip olan öğrencilerin diğer türlere göre okula devam etme oranlarının daha düşük olduğuna ulaşılmıştır (Duncan, 2000).

Colman ve Widom (2004) gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluk döneminde deneyimlenen cinsel taciz, fiziksel taciz ve ihmal yaşantılarının yetişkinlik dönemi yakın ilişkilerine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine kadar takibi yapılan istismar ve ihmal yaşantısına sahip 676 birey ve istismar ve ihmal yaşantısına sahip olmayan 520 birey olmak üzere toplam 1196 katılımcı oluşturmaktadır (Colman ve Widom, 2004). Elde edilen bulgulara göre her iki cinsiyette de istismar ve ihmal yaşantısına maruz kalmış bireyler istismar ve ihmal yaşantısı olmayan bireylere kıyasla daha yüksek oranda evlilik dışı birlikte yaşama, boşanma ve terk etme bildirilmiştir. Aynı zamanda istismar ve ihmal yaşantısına sahip kadın katılımcılarda istismar ve ihmal yaşantısına sahip olmayan kadın katılımcılara kıyasla partnerleri hakkında cinsel sadık olma ve olumsuz algılara sahip olma oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Colman ve Widom, 2004). Araştırma sonucunda fiziksel istismar ve ihmal yaşantısının hem kadın hem erkek katılımcılarda olumsuz etkisinin olduğu vurgulanırken, cinsel istismar yaşantısının sadece kadın katılımcılarda olumsuz etkisinin yüksek olduğu vurgulanmıştır (Colman ve Widom, 2004).

May-Chacal ve Cawson (2005) Birleşik Krallık ’ta gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluk çağı travma yaşantılarını incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 1635 kadın ve 1234 erkek olmak üzere toplam 2869 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu en fazla temas içermeyen cinsel istismar yaşantısı olmak üzere sırasıyla fiziksel istismar, duygusal istismar ve ihmal davranışlarının gerçekleştirildiğini göstermektedir. İstismar ve ihmal yaşantılarının yaygınlığı incelendiğinde, çocukların en fazla evde fiziksel, duygusal ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı, en dışında ise en fazla flört ilişkilerinde cinsel istismar riski altında olduğu rapor edilmiştir (May-Chahal ve Cawson, 2005).

Boden ve arkadaşları (2007) gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk döneminde fiziksel ve cinsel istismara maruz kalma durumu ile genç yetişkinlik dönemindeki okul başarıları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu doğumundan 25 yaşına kadar takibi gerçekleştirilmiş 1265 birey oluşturmaktadır (Boden vd., 2007). Elde edilen bulgulara göre fiziksel ve cinsel istismar yaşantısına maruz kalma durumu arttıkça bireylerin okul başarılarının düştüğü görülmektedir. Araştırma sonuçları cinsel ve fiziksel istismar yaşantısına maruz kalmanın bireyin gelecekteki eğitim başarısı ile ilişkisinde aile ilişkileri, sosyal ilişkiler ve bireysel ilişkilerin etkisinde gerçekleştirdiğini göstermektedir (Boden vd., 2007).

Lehavot ve arkadaşları (2012) kadınlarla gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel kimlik ve cinsiyet ifadeleri ile çocukluk çağı istismar yaşantıları ve yetişkinlik dönemi cinsel saldırıları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 1243 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre erkeksi cinsiyet ifadesinin çocukluk çağı travma yaşantıları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Erkeksi cinsiyet rolleri çocukluk çağı istismar yaşantılarıyla ilişkili bulunmuştur (Lehavot vd., 2012). Cinsiyet ifadesi ölçülerinde eril puan alan kadınların almayanlara kıyasla önemli ölçüde daha fazla çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda eril özelliklere sahip kadınların çocukluk çağı istismar yaşantılarını bildirme oranları kadınsı özelliklere sahip kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur (Lehavot vd., 2012). Daha fazla kadınsı özellikler taşıyan kadınların yetişkinlik dönemi cinsel saldırısı için eril özellik taşıyan kadınlara kıyasla daha çok risk altında olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadelerinin çocukluk çağı istismar yaşantıları ve yetişkinlik dönemi cinsel saldırılarında risk altındaki kadınları belirleme açısından önem taşıdığını göstermektedir (Lehavot vd., 2012).

Levenson ve Grady (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olan bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki cinsel şiddet ve cinsel sapkınlık davranışları ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 740 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu çocukluk çağı cinsel istismar yaşantısı, duygusal ihmal yaşantısı ve bekar ebeveyne sahip olmak cinsel sapkınlığı yordayan faktörlerdir (Levenson ve Grady, 2016). Çocukluk çağı fiziksel istismar yaşantısı, evde psikolojik problemleri ve madde bağımlılığı olan bir aile üyesinin bulunması ise cinsel

suçu yordayan faktörlerdir. Ayrıca çocukluk döneminde aşırı disiplin uygulamaları ve bedensel cezalandırmaya maruz kalmış bireylerin yetişkinlik döneminde cinsel şiddet davranışlarını gösterdikleri rapor edilmiştir (Levenson ve Grady, 2016).

Ménard ve arkadaşları (2018) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluk çağı istismar yaşantıları, narsisizmin kişilik özellikleri, alkol beklentileri ve cinsiyetin rolü arasındaki incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 1337 kadın ve 1104 erkek olmak üzere toplam 2773 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır (Ménard vd., 2018). Elde edilen bulgulara göre çocukluk çağı cinsel istismarı ve olumsuz alkol beklentileri arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Savunmasız narsisizmde alınan yüksek puanlar ve yüksek narsisizmde alınan düşük puanlar sadece erkekler için şiddetle ilişkilendirilirken, ilişki şiddeti ile çocukluk çağı cinsel istismar yaşantısı hem kadınlar hem de erkeklerle ilişkilendirilmiştir. Araştırma sonuçları çocukluk çağı cinsel istismar yaşantıları ve alkol beklentileri erkeklerin şiddet içeren davranışlarıyla ilişkili bulunduğunu göstermektedir (Ménard vd., 2018).

Shi ve arkadaşları (2020) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada çocukluk çağı travma yaşantıları, anksiyete ve depresyon ile internet oyun bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu üniversite 1. Sınıf öğrencisi olan 922 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu çocukluk çağı travma yaşantısı olan üniversite öğrencilerinin oyun davranışları üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu göstermektedir. Çocukluk çağı travma yaşantıları ve oyun oynama arasındaki ilişkide depresyon ve anksiyetenin aracı değişken rolü olduğu belirtilmiştir (Shi vd., 2020).

Özetle; çocukluk çağı travma yaşantıları ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışma grubunu olarak büyük çoğunlukla üniversite öğrencilerinin seçildiği ve yetişkinlik dönemi yaşantılarına yansımalarının incelendiği görülmüştür. Yapılan alanyazın taraması sonucunda çocukluk çağı travma yaşantıları ile çocukluk çağı travmaları yaygınlığı, çocukluk çağı travmalarının yakın ilişkilere etkisi, cinsiyet rolü, cinsiyet ifadeleri, cinsel kimlik, cinsel şiddet, cinsel sapkınlık, yetişkinlik dönemi cinsel saldırıları, anksiyete, depresyon, alkol beklentileri, okul başarısı, okulu bırakma oranı ve internet oyun bozukluğu değişkenleri ile ilişkilerinin incelendiği görülmüştür.

2.2. Cinsellik ve Cinsel Mitler

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization-WHO), cinselliği insan olmanın önde gelen bir yönü olmasının yanı sıra cinsiyet, yönelim, cinsiyet rolleri, üreme, zevk alma ve erotizm gibi kavramları kapsadığı şeklinde tanımlamaktadır. Cinsellik fantezilerin, arzuların, davranışların, rollerin ve uygulamaların deneyimlenerek ifade edildiği duyusal bir süreçtir ve sadece cinsel organları değil aklın ve bedenin tümünü kapsamaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015; WHO, 2006). Cinsellik denildiğinde ilk akla gelen cinsel birleşme olsa da cinsellik psikolojik, fiziksel, duygusal, sosyal, kültürel, manevi, tarihi ve dini faktörler gibi pek çok faktörün etkileşimini içeren bir olgudur (Bozdemir ve Özcan, 2011; WHO, 2006). Aynı zamanda cinsellik bireyin duygu durumu ve kişiler arası ilişkilerini doğrudan etkilediğinden cinsel sağlık kavramının önemi vurgulanmalıdır (Ogur vd., 2016). Cinsel sağlık, cinsellikle ilişkili olarak mental, sosyal ve fiziksel açıdan iyi olma hali olarak tanımlanmaktadır ve cinselliğe pozitif bakış açısı, güvenli deneyimler yaşanması ve cinsel haklara saygı gösterilerek korunması gibi durumları da kapsamaktadır (WHO, 2006). Cinsel sağlığın önemli bir yordayıcı ise cinsellik hakkında doğru bilgilendirmelere sahip olmadır (Torun vd., 2011).

Cinsellik hakkında eksik bilgilere sahip olunması ya da hiç bilgi sahibi olunmaması hatalı bilişsel şemaların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Bireylerde kendini suçlama, kaygı ve korku gibi olumsuz duygular yaratarak partner ilişkilerine zarar vermekte ve cinsel işlev bozukluklarının oluşumunda etkin rol oynamaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015; Zilbergeld, 1999). Bu durum genel olarak cinsel mitler olarak karşımıza çıkmakta ve cinselliğin yaşanmasında engel oluşturan yargılar olarak tanımlanmaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015). Zilbergeld kadın ve erkeklerin "Cinsel ilişkide kadın ve erkeğin kesinlikle orgazm olması gerekir", "Gerçek cinsel eylem cinsel birleşme ile gerçekleşir" veya "Cinsellik hakkında konuşulmaz" gibi gerçek dışı inançlara sahip olduğunu belirtmiştir (Zilbergeld, 1999).

Gerçek dışı inançların ortaya çıkmasında pek çok faktör etkilidir. Bireylerde nasıl oluştuğu incelendiğinde cinsellik içeren kitapların, cinselliği açık ya da kapalı bir şekilde anlatan bir filmin, arkadaş ortamında yapılmış bir cinsel şakanın ya da yetişkin ilişkilerini konu alan herhangi bir programın gerçek dışı inançların oluşmasına katkı sağladığı ya da

var olan inançları güçlendirdiği görülmektedir (Zilbergeld, 1999). Torun ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilk cinsel bilgi kaynağı olarak sırasıyla arkadaş çevresi, pornografik film-dergi, televizyon ve aile olduğu bildirilmiştir (Torun vd., 2011). İlk cinsel bilgi kaynağı pornografik film-dergi olan bireylerde ilk cinsel bilgi kaynağı televizyon ya da aile olan bireylere kıyasla cinsel mite inanma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu noktada edinilen kaynaktaki bilginin abartılı ve yanlış içeriğe sahip olmasının bireyleri cinsel mite inanmaya yönlendirdiği düşüncesi akla gelmektedir (Torun vd., 2011).

Çocuk, kafa karıştıran, cinselliği bastıran ve önyargıların oluşmasını sağlayan bu bilgilere arkadaş çevresi ve sosyal medyadan ulaşabildiği gibi okulu ve ailesi aracılığıyla da ulaşabilmektedir. Çocuk tarafından alınan tüm bu sessiz mesajların çocuğun cinsel eğitimi üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Lenderyou, 1994). Birey doğumundan itibaren ebeveynlerinden cinsellikle alakalı mesajlar almakta ve bu mesajlar bireylerin cinsellikle ilgili ilk kaynaklarını oluşturmaktadır (Eroğlu ve Gölbaşı, 2005). Aileler cinsellik konusu açıldığında sessizleşme içine girmekte ve çocuklarını bu konuda konuşulmaması gerektiğini öğreterek büyütmektedirler (Lenderyou, 1994). Kendilerinin de cinsellikle daha az alakalı olduğu mesajını çocuğa vermekte ve cinselliğin görmezden gelinmesini de bir cinsel eğitim şekli olarak çocuğa yansıtmaktadırlar (Kayır, 1993). Örneğin annesinin ya da babasının cinsellikten uzak olduğunu ve istemeyerek yaşadığını düşünen bir çocuğun edindiği bu eksik bilgi ve yanlış inançlar, gelecekteki eş seçimini, cinsel davranışları ya da yaşaması muhtemel olan cinsel zorlukları etkileyebilmektedir (Kayır, 1993).

Cinsel mitlere etkisi olduğu düşünülen bir diğer faktör ise muhafazakâr bir toplumda büyümedir. Din ve dindarlık konularının bireyin cinsel inançlarına doğrudan etki ettiği bilinmektedir (Leiblum vd., 2003). Dinler, cinsel faaliyetlere izin verme ya da yasaklama konusunda çeşitli farklılıklar göstermektedir. Gerçekleştirilen araştırmalar kendini dini açıdan dindar olarak adlandıran bireylerin dini inancını yaşamayan ya da herhangi bir dine uymayan bireylere kıyasla cinsel yönden daha muhafazakâr olduklarını göstermektedir (Leiblum vd., 2003). Bunun yanı sıra ülkemiz gibi muhafazakâr toplumlarda hala bekarete önem verilmesi ve cinselliğin tabu olarak görülerek yasaklanması gibi nedenler erkeklerde ejakülasyon bozuklukları, kadınlarda ise cinsel

isteksizlik ve vajinismusun yüksek oranda görülmesine sebep olmaktadır (İncesu, 2004). Bireylerin cinsel tutum ve davranışları dinin bir sonucu olarak görülmekte ve cinsel deneyimlerine etki etmektedir (Thornton ve Camburn, 1989). Cinsel yönden deneyim eksikliği yaşayan toplumlarda kadınlarda eksik bilgi, yanlış inanç, suçluluk hissedilmesi, yargılayıcı değer yargıları, travmalar ve duygusal hazırlığın olmaması gibi durumlardan kaynaklanan orgazm güçlüğü, erkeklerde ise istemli kontrolün bulunmaması ve öğrenilememiş olmasından kaynaklanan erken boşalma gibi durumlara rastlandığı belirtilmektedir (İncesu, 2004)

Özetle, cinsel mitlerin görülme oranının yüksek olması, muhafazakâr bir toplumda büyüme, cinsel eğitimin formal şekilde verilmeyerek yok sayılması ve cinsel yönden deneyim eksikliği yaşanması gibi durumların ülkemizde pek çok cinsel problem için hazırlayıcı etken konumunda olduğu belirtilmektedir (İncesu, 2004). Tüm bu durumlar, düşük özgüvenli, abartılı söylemlere sahip, takıntılı, beklentileri yüksek, cinsellikle ilgili bilgisiz ya da eksik bilgilere sahip ve hem kendini hem karşı cinsi tanımayan bireylerin yetişmesine sebep olmaktadır (İncesu, 2004). Aynı zamanda bireyin yaşamı boyunca cinsellik hakkında bilgi edinmeye devam ettiği ve en sağlıklı yol olan okul-aile iş birliğiyle gerçekleştirilecek cinsel eğitimin açık bir hale getirilmesiyle birlikte cinsel mitleri ortadan kaldırarak toplum olarak cinsellik konusunda daha rahat ve olması gerektiği şekliyle konuşulmasının önünü açacağı unutulmamalıdır (Bulut ve Ortaylı, 2004; Lenderyou, 1994).

2.2.1. Cinsel Eğitim

Cinsel eğitim, cinselliğin duygusal, fiziksel, bilişsel ve sosyal yönlerinin öğrenilmesi olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2010). Bireylere üreme süreçleri, cinsel etkinlik, cinsellik ve ilişkilerin doğası, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel tutum ve davranışlar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve cinsel yönelim hakkında bilgiler verilerek cinsel sağlığın desteklenmesi hedeflenmektedir (Bulut vd., 2006; Lenderyou, 1994). Bireylerin ilişkilerini sağlıklı bir şekilde yönetebilmelerini açısından gerekli beceri ve tutumların kazanılmasına etkisi bulunmaktadır (Lenderyou, 1994).

Cinsel eğitim ülkemiz dahil pek çok ülkede konuşulmaktan kaçınılan bir konudur. Cinsellik konusu açıldığında toplum görmezden gelmeye, konuyu geçiştirmeye ve zaman

zaman ayıplamaya meyillidir (Tuğrul ve Artan, 2001). Toplumun cinsellik ve cinsel eğitim konularını konuşmaktan kaçınmasının en önemli nedeni ise cinsel eğitim ile seks eğitiminin karıştırılmasıdır. Cinselliği sadece üreme odaklı ve biyolojik bir eylem olarak algılanması cinsel eğitim konusunu kaçınılan bir konu haline getirmiştir (Aksöyek ve Canatar, 2015). Aynı zamanda çocuklara ve gençlere verilen cinsel eğitimin cinselliği dikkat çekici hale getireceği düşüncesi yetişkinleri korkutmakta ve cinsel eğitimin çocuk ve gençlerin daha doğru davranışlar öğrenmelerinde sorumlu ve yönlendirici bir rol oynadığı gerçeğini görememelerine sebep olmaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015). Cinsel eğitim ilk olarak ailede başlayarak okul, arkadaş ortamı, sağlık çalışanları ve medya gibi çeşitli ortamlarda devam etmesi gereken bir öğrenme sürecidir (Sungur, 1998). Fakat mevcut durum tam tersini göstermektedir. Çocuk hayatında edindiği ilk bilgileri ailesinden alır fakat cinsel eğitim konusunda sessizleşen bir aileyle yüz yüze kalıyorsa bu eksikliği okulda tamamlayacağı düşünülmekte ve eğitim sistemine dahil edilmeyen ve öğretmenler tarafından görülmeyen bir cinsel eğitim konusuyla karşılaşılmaktadır (Lenderyou, 1994). Bazı çocuklar aileleri tarafından doğru bilgilere ulaşıp cinsel eğitimine başlarken bazıları ailelerinden böyle bir eğitim göremez, bu durumda okul cinsellikle ilgili çocuğun ilk bilgi kaynağı olmaktadır (Gölbaşı, 2003). İdeal olanı aile içinde başlayan ve formal eğitimde devam eden bir cinsel eğitim olsa da ülkemizde hem aile içinde cinsellik konusu rahatlıkla konuşulamamakta hem de okulların eğitim programlarında bu konuya yer vermedikleri görülmektedir (Eroğlu ve Gölbaşı, 2005). Okulların çocuklara ve gençlere daha fazla ulaşma imkânı olduğu düşünüldüğünde toplumun ve ailelerin konuşmaktan kaçındığı cinsel eğitim konusunun okullardaki etkinliklerde yer verilmesinin önemi göz ardı edilmemelidir (Gölbaşı, 2003).

Aileler cinsellik konusu açıldığında sessizleşme içine girmektedir (Lenderyou, 1994). Çocuk ailesine nasıl olduğu ve nereden geldiği hakkında sorular yöneltir. Aile bu sorulara ya eksik cevaplar verir ya da kaçamak cevaplarla soruları geçiştirmeye çalışır (Yavuzer, 1985). Bu durumla karşılaşan çocuk bu konu hakkında soru sormaması gerektiğini bilinçsizce hissetmektedir. Cinsellik hakkında sorduğu soruların cevaplarını bulamayan çocukta cinsellikle ilgilenmenin yasak olduğu ya da günah olduğu inancı oluşabilmektedir (Yavuzer, 1985). Cinsel eğitimin gerekliliği ile ilgili ebeveyn görüşlerinin incelendiği bir çalışmada ebeveynlerin cinsel eğitimi gerekli gördükleri fakat cinsel konularda çocuklarıyla konuşmadıkları belirtilmiştir. Cinsel konularda

çocuklarıyla konuşan ebeveynlerde ise cinsel eğitim konusunda yetersiz ve huzursuz hissetme bildirilmiştir (İşler ve Gürşimşek, 2018). Ceylan ve Çetin (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada ebeveynlerin cinsel eğitim hakkında bilgi eksikliği yaşadığı, yetersizlik hissettikleri ve ayıp-günah olduğu inançlarından kaynaklı olarak çocuklarıyla cinsellik hakkında konuşamadıkları sonucuna ulaşmıştır (Ceylan ve Çetin, 2016). Gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise annelerin çocuklarının cinsel sorularını cevaplarken heyecan ve utanma hissettikleri bulgulanmıştır (Tuğrul ve Artan, 2001).

Cinsel eğitim, cinsel sağlık konusunda koruyucu bir etkiye sahiptir. Bireylerin cinsellikle ilişkili tutum ve değerlerini olumlu şekilde etkilemektedir. Bourke ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada cinsel eğitim sürecinden geçen katılımcıların cinsel eğitim sürecinden geçmeyen katılımcılara oranla ilk cinsel ilişkisini daha büyük yaşta yapma ve doğum kontrol yöntemlerini bilinçli olarak kullanma oranlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bourke vd., 2014). Çuhadaroğlu (2016) gerçekleştirdiği çalışmada cinsel eğitimin üniversite öğrencileri üzerindeki etkisini incelemiştir. 13 hafta süren cinsellik eğitiminin sonunda öğrencilerin cinsel tutumlarının ve toplumsal cinsiyet konusundaki tutumlarının olumlu yönde değiştiği saptanmıştır (Çuhadaroğlu, 2016). Gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise ailelere yönelik bir cinsel eğitim programı düzenlenmiştir. Programın sonunda ailelerin cinsel eğitim verirken çocuklarının davranışları ve düşünceleri üzerinde olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir (Rakhmawati vd., 2022).

Sonuç olarak, cinsel eğitim kız ve erkek çocuklarının bedenlerini tanımaları, bedenlerinde yaşayacakları deneyimler hakkında bilgilendirilmeleri, ikili ilişkiler hakkında bilgilendirilmeleri ve cinsellik hakkında duygu ve düşünceleri dile getirebilmeleri açısından önemlidir ve yetişkin rehberliğiyle gerçekleştirilmelidir (Bulut ve Ortaylı, 2004). Aile ve okul ortamında cinsel eğitim alamayan çocukların cinsellik hakkında yanlış bilgilere sahip olacağı ve cinsellik konusunda korunmasız kalabilecekleri unutulmamalıdır. Bu sebeple kaynakların doğru ve yararlı olmasıyla bireyin yanlı bilgiler ve inançlar edinmesi önlenebilir. Cinsel eğitimde en sağlıklı yolun çocukların aile ve okul iş birliği ile bilgilendirmesi (Bulut ve Ortaylı, 2004) olduğu göz önüne alındığında ailelerin farkındalık ve bilgi düzeylerini arttırması ve okul müfredat programlarına cinsel

eğitim derslerinin eklenmesi çocukların doğru ve yeterli bilgileri alabilmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2.2.Cinselliği Açıklamaya Yönelik Kuramlar

Alanyazında cinselliği konu alan farklı disiplinlerin geliştirdiği pek çok kuram bulunmaktadır (Esencan ve Beji-Kızılkaya, 2015). Cinsel davranışları açıklamada en yaygın kullanılan psikanalitik kuramdır. Freud erken çocukluk döneminde cinsel gelişim odaklı bir kuram geliştirmiş ve yetişkin kişiliklerinin çocukluk dönemi yaşantılarıyla oluştuğunu savunmuştur (Burger, 2006; Murdock, 2019). İnsanları cinsel yaratıklar olarak betimlemiş ve insan davranışlarının büyük çoğunluğunu cinsellik ve yaşam içgüdüsüne göre şekillendiğini iddia etmiştir (Burger, 2006; Murdock, 2019). Psikanaliz, doğumdan ergenliğe kadar cinsel kimliğin oluşma süreci içinde beş cinsel gelişim evresinden geçtiğini söylemektedir. Erotojenik bölge olarak bilinen vücudun belli bölgeleri, psikoseksüel evreler ve cinsel dürtünün tatmin edilmesiyle bağdaştırılır (Freud, 1933; Freud, 1964; akt. Murdock, 2019).

İlk cinsel gelişim evresi oral dönemdir. Erotojenik bölge olan ağız, bebek için yaşamsal önem taşır ve dudaklarına ya da yanaklarına dokunan her şeyi emmeye çalışır. Bebeğin ağız bölgesinin uyarılması ve refleksif verdiği tepkiler bebekte hoşlanma ve tatmin duygularına sebep olmaktadır (Arı, 2008). Freud, beslenme ve sevgi ihtiyaçları karşılanan çocuklarda temel güven duygusunun geliştiğini, beslenme ve sevgi ihtiyaçları yeterli düzeyde karşılanmayan çocuklarda ise gelecekteki yaşantısında da etkisini gösterebilecek güvensizlik duygularının geliştiğini belirtmiştir. (Aydın vd., 2016). Bunların yanı sıra oral dönem içerisinde sarsıcı bir olay deneyimlenmesi içki içmek, sigara içmek ve aşırı yemek yemek gibi oral kişilik oluşumuyla sonuçlanabilmektedir (Burger, 2006).

İkinci evre anal dönemdir. Çocuğun tatmin duygularını karşılamaya yardımcı olan ağız ve çevresi olan bölümün yerini anal dönemde anüs alır ve tatmin boşaltım yoluyla gerçekleşir. Çocuk oral dönemde annesiyle bir bütünken anal dönemde daha bağımsız hale gelmektedir (Aydın vd., 2016). Bu dönem içerisinde verilecek olan tuvalet eğitiminin barışçıl yolla gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır. Katı bir tuvalet eğitimi alan çocuğun

gelecekteki yaşantısında inatçılık, cimrilik, düzen takıntısı ve aşırı kuralcılık gibi olumsuz özellikler geliştirdiği görülmektedir (Aydın vd., 2016).

Üçüncü evre psikoseksüel gelişimde en önemli olarak görülen fallik dönemdir. Çocuklar bedenlerini fark etmeye başlamakta ve tatmin bu dönemde cinsel organlara yönelmektedir. Freud her iki cinsiyetinde ilgisinin penise yöneldiğini ve penise sahip olduğunu düşündüklerini belirtmiştir. Çocukların yaşayacağı fark etmeyle birlikte kadınların penisinin olmadığı, erkeklerin penislerinin olduğunu öğrenmektedir (Murdock, 2019). Bu dönemde kız çocuklarının elektra karmaşası ve erkek çocuklarının oedipus karmaşası yaşadıkları belirtilmiştir. Elektra karmaşası kız çocuklarının babaya ilgi duyması ve annesi tarafından cezalandırma korkusu yaşamasıdır (Aydın vd., 2016). Oedipus karmaşası ise erkek çocuklarının annesine ilgi duyması ve babası tarafından cezalandırma korkusu yaşamasıdır. Bu karmaşaların çözülmesi için çocuğun hemcinsi olan ebeveyni ile özdeşim kurması gerekmektedir (Aydın vd., 2016). Özdeşimin gerçekleşmesiyle birlikte kız çocukları kadınsı özellikler, erkek çocukları ise erkeksi özellikler kazanmaktadırlar (Burger, 2006).

Dördüncü evre gizil (latent) dönemdir. Bu dönemde çocuk cinsel durgunluk içerisine girmektedir. Erkek ve kız çocuklar yakınlaşmaya başlamakta ve çocukların ilgisi sosyal becerilere yönelmektedir (Arı, 2008; Aydın vd., 2016). Çocuğun gizil dönem içerisinde deneyimlediği başarılı yaşantılar özerklik duygusu geliştirmelerine katkı sağlarken, başarısız yaşantılar deneyimleyen çocuklar ise kişilik gelişimlerini kapatarak gelecekteki yaşantılarında güvensizlik, yetersizlik ve aşağılık duyguları geliştirebilmektedir (Arı, 2008; Aydın vd., 2016).

Sonuncu evre ise ergenlik boyunca süren ve genç yetişkinlik yıllarını kapsayan genital dönemdir. Önceki dönemleri başarılı şekilde deneyimleyen bireylerin yetişkin kişiliğini kolay geliştirebildikleri belirtilmiştir. Bu dönemde odak noktası başka bir birey üzerindedir (Aydın vd., 2016). Freud, ebeveynleriyle yaşadığı karmaşayı başarılı atlatamamış bireylerin eski psikoseksüel karmaşalarının genital dönem içerisinde tekrar çıkabileceği söylemiştir. Karmaşaları atlatamayan bireylerde bağımsız yetişkin davranışlarının gerçekleştirilmesi zorlaşmaktadır (Aydın vd., 2016). Freud'un psikanaliz kuramı çok dikkat çekmiş ve cinselliğe ilişkin düşünceleri uzun süre etkisini

sürdürmüştür. 1960'lı yıllarda ise yerine davranışsal, bilişsel ve sosyal öğrenme kuramları gelmiştir (Esencan ve Beji- Kızılkaya, 2015).

Cinsellik araştırmaları yapılan bir başka kuram ise bilişsel, davranışsal ve çevresel faktörler arasındaki etkileşimi içeren sosyal öğrenme kuramıdır (Bandura, 1976). Sosyal öğrenme kuramının temel ilkesi bireyin davranışının, duygusunun ve düşüncesinin gözlem yoluyla da etkilenebileceği ve taklit etmeye dayalı bir öğrenme gerçekleştirebilmesidir (Bandura, 1976). Cinsellik, Freudyen teoride biyolojik bir dürtü olarak bahsedilirken sosyal öğrenme kuramında bu durum farklıdır (Hogben ve Byrne, 1998). Sosyal öğrenme kuramı cinselliğin alanları üzerine çalışmak yerine çevresel ve kişilik yapılarının da etkisiyle cinsel davranışlar hakkında tahminlerde bulunmaktadır (Hogben ve Byrne, 1998). Bireylerin cinsel davranışlarını açıklayabilmek için taklit ve biliş konularına odaklanmaktadır. Her yaşta bireyin cinsellik ve cinsellikle ilgili olan değişkenler konusunda güçlü pekiştireçleri olduğuna inanılmaktadır (Hogben ve Byrne, 1998). Cinsel haz ve partner tepkilerinin en güçlü pekiştireçler arasında olduğu belirtilmiştir (Hovell vd., 1994). Çocukluk çağında yapılan taklit ve seçici pekiştirme çocuğun kimliğinin gelişmesinde önemli bir rol almaktadır (Esencan ve Beji-Kızılkaya, 2015). Erkekler babalarının, kızlar ise annelerinin davranışlarını model almakta ve davranışlarının sonucunda uygun davranıldığında çocuk ödüllendirilmekte veya uygun davranılmadığında çocuk cezalandırılmaktadır. Çocuklara uygulanan taklit etme davranışları ödüllendirme ve cezalandırmalarla topluma da yansıtmaktadır (Esencan ve Beji-Kızılkaya, 2015).

2.2.3.Toplumda Yaygın Görülen Cinsel Mitler

Toplumda yaygın görülen cinsel mitler şu şekilde sıralanabilir:

"Erkek cinsel ilişki için istekli ve her zaman hazır olmalıdır."

Her konuda olduğu gibi cinsellik konusunda da birey aynı faaliyetle her zaman ilgilenmemektedir. Bir erkeğin sadece cinsel ilişkiye odaklı yaşamadığı ve bunun yanında konuştuğu, uyuduğu, çalıştığı veya okuduğu gibi zamanların da olduğu zor kabul edilmektedir. Oldukça yaygın görülen bu mit özellikle genç erkekler üzerinde cinsel ilişkiye girmeleri konusunda baskı ve kaygı oluşturmaktadır (Zilbergeld, 1999). Aynı

zamanda bireyde sertleşme bozukluklarına sebep olabilmektedir. Bu mitin etkisinde kalan ve uyarılma sorunu yaşayan erkekler yetersizlik ve başarısızlık duygusuyla karşı karşıya kalabilmektedir (Özmen, 1999).

"Mastürbasyon zararlıdır."

En eski cinsel mitlerden biridir. Mastürbasyon yapmanın mental ve fiziksel bozukluklara sebep olduğuna inanılmış ve bireyde pişmanlık ve suçluluk duyguları uyandırdığı belirtilmiştir (Özmen, 1999). Yanlış inanışların aksine mental ya da fiziksel bir zarara neden olmadığı ve cinsel gerginlik için rahatlama sağladığı belirtilmiştir (Heiman ve LoPiccolo, 1988). Bireylere mastürbasyon yapmanın zararlı olmadığı, mental ya da fiziksel herhangi bir rahatsızlığa sebep olmadığı ve gerektiğinde cinsel tedavilerde kullanıldığı anlatılmalıdır (Özmen, 1999).

"Cinsel eylemi erkek başlatmalıdır."

Cinsel eylemi erkeğin başlatması ve yönlendirmesi görevi olarak görülmekte ve kadını geleneksel olarak görülen edilgen rolüne döndürmektedir. Bu cinsel mite göre kadınların cinsel eylemi başlatması, isteklerini dile getirmesi ve kontrolsüz davranması ahlaksızlık olarak görülmektedir (Heiman ve LoPiccolo, 1988; Özmen, 1999).

"Cinsel ilişki cinsel birleşme (koitus) demektir."

Çiftler cinselliklerini yalnızca cinsel birleşme ile gerçekleştirmelidir tutumuna dayanan bu mit tutucu dini görüşlerin etkisiyle birlikte sadece doğurganlığa odaklanılmasına ve bireylerin çeşitli cinsel problemler geliştirmesine sebep olmaktadır (Özmen, 1999; Wincze, 2009).

"Kadınlarda orgazm cinsel birleşme ile sağlanmalıdır."

Kadınlarda klitoral ve vajinal olmak üzere iki farklı orgazm türü olduğu bilinmektedir (Glenn ve Kaplan, 1968; Wincze, 2009). Yapılan araştırmalarda pek çok kadının klitoral orgazmı daha güçlü bir his olarak ifade ettiği görülmüştür. Dolayısıyla kadınların orgazm olmak için cinsel birleşmeye ihtiyaç duydukları bir cinsel mittir. Bu mite inanan bireylerde cinsel birleşme sırasında yetersizlik duyguları ortaya çıkabilmektedir (Özmen, 1999).

"Cinsel fanteziler ahlak dışı ve sapık davranışlardır."

Cinsel fanteziler, herhangi bir cinsel eylemin zihinsel yansımaları olarak açıklanabilmektedir (Zilbergeld, 1999). Bu mit oldukça yaygın görülür. Bireylerin sapkın olduğuna inanılır ve mitin etkisinde kalan bireylerde kaygı ve suçluluk duyguları uyandırabilir (Özmen, 1999). Cinsel fantezilerden zevk alınması bireyin sapkın olduğu ya da ahlak dışı şekilde davrandığını göstermez. Aksine, cinsel fanteziler doğal, sağlıklı ve heyecan verici durumları yeniden yaşamanın farklı bir yoludur (Heiman ve LoPiccolo, 1988).

"Yaşlıların cinsel ilişkide bulunması uygun olmaz."

Bu mit oldukça yaygın görülen ve yaşlı insanların herhangi bir cinsel eylemde bulunamadıklarını, cinsel isteklerinin olmadığını, kendilerine zarar verme ihtimalinin yüksek olduğunu ve fiziksel olarak yetersiz olduklarını varsaymaktadır (Byers, 1983). Cinsel çekiciliğin sadece güzellik ve gençlik ile bağdaştırılması yaşlı bireylerde düşük benlik saygısı, depresyon ve cinsel ihtiyaçlarının devam etmesine bağladıkları utanma duyguları gibi durumlara sebep olabilmektedir (Yadav vd., 2001). Zaman zaman hastalıklar ve kullanılan ilaçlar cinsel yaşamın yaşanmasına engel oluştursa da bu durum her zaman geçerli olmamakla birlikte cinsel yaşamın yaşlılıkta da devam edebileceği ve yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyeceği belirtilmektedir (Özmen, 1999).

2.2.4.Cinsel Mitler ile İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde, cinsel mitler ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar kronolojik sırayla verilmiştir.

2.2.4.1.Cinsel Mitler ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Yaşan ve Gürgen (2004) cinsel partneri olan ve olmayan katılımcılarla gerçekleştirdikleri çalışmada bireylerin cinsel bilgi kaynakları, cinsel mitlerin görülme oranı ve cinsel mitler ile cinsel deneyim arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 105 hemşire oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları cinsel partneri olan

katılımcıların ilk cinsel bilgi kaynaklarının aile ve televizyon-kitap olduğu, cinsel partneri olmayan katılımcıların ilk cinsel cinsel bilgi kaynaklarının ise televizyon-kitap ve okul olduğunu göstermektedir (Yaşan ve Gürgen, 2004). Cinsel mitlere inanma oranının cinsel partneri olmayan bireylerde daha yüksek görüldüğü belirlenmiştir. Bu durum aktif cinsel deneyimi olan bireylerin cinsel mite inanma durumlarını ortadan kaldırdığı şeklinde yorumlanmıştır (Yaşan ve Gürgen, 2004).

Civil ve Yıldız (2010) gerçekleştirdikleri çalışmada erkek üniversite öğrencilerinin cinsel bilgi, cinsel deneyim, toplumdaki cinsel mitlere ilişkin görüşlerini ve düşünce farklılıklarını incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Üniversitesi öğrencilerinden 400 erkek katılımcı oluşturmaktadır. Öğrencilerin cinsel bilgi kaynakları sorulduğunda ilk sırada olması gereken aile ve okulun yerini arkadaş ve akraba ortamına bıraktığı görülmektedir. Katılımcılar cinsellik konusunu aileleri ile rahatlıkla konuşamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılara toplumda yaygın görülen cinsel mitler sorulduğunda ifadelerinde bekaret ve cinsel eşitsizlik kavramlarına yer verdikleri görülmüştür (Civil ve Yıldız, 2010). Erkeği yücelten ve cinsiyet ayrımcılığına destek veren söylemlere yer verildiği saptanmıştır. Araştırmanın sonucu katılımcıların toplumdaki cinsel mitler hakkında farkındalıklarının olduğu fakat toplumsal normların dayatması sonucunda bu durum dışında tutum sergileyemediklerini göstermektedir (Civil ve Yıldız, 2010).

Torun ve arkadaşları (2011) erkek örneklemle gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel mitlere inanma yaygınlığı ve cinsel mitlere inanma düzeyini etkileyen değişkenleri incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 167 erkek katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların en çok "erkek kadına nasıl zevk vereceğini bilmelidir" mitine inandıkları görülmüştür. İlk cinsel bilgi kaynağına pornografi cevabı veren katılımcıların ilk cinsel bilgi kaynağı ebeveyn, arkadaş çevresi ya da medya cevabı veren katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir (Torun vd., 2011). Bu durum ilk cinsel bilgi kaynağı pornografi ya da erotik içerikli materyal olan katılımcıların abartılı, yanlış ve eksik bilgilere sahip olarak cinsel mitlere inanma düzeyinin yüksek çıkması ile açıklanabilmektedir. Araştırma sonucu cinsel mitlere inanma oranının yüksek olduğu, eğitim düzeyi, ilk cinsel deneyim, medeni durum, ilk cinsel bilgi kaynağı ve çocukluk

döneminde yaşanılan yer gibi bazı değişkenlerin cinsel mitlere inanma düzeyini etkilediğini göstermektedir (Torun vd., 2011).

Ejder-Apay ve arkadaşları (2013) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel mitleri belirleyerek sınıf düzeyleri arasındaki farkı incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinden 442 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu dördüncü sınıftaki katılımcıların cinsel mite inanma düzeylerinin diğer sınıf düzeylerine oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir (Ejder-Apay vd., 2013). Katılımcıların %67,3'ü cinsellik hakkında bilgi aldığını ve bilgi kaynaklarının okul olduğunu belirtmişlerdir. "Birbirlerini seven eşler cinsel ilişkiden nasıl zevk alacağını bilirler" miti araştırmada en yüksek oranda kabul gören cinsel mittir (Ejder-Apay vd., 2013).

Ogur ve arkadaşları (2016) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel mite inanma düzeyleri, cinsel mitlerin yaşam dönemleri üzerine etkisi ve cinsel mitlerin sosyodemografik özelliklerle ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu Uludağ Üniversitesi öğrencilerinden 114 birinci sınıf öğrencisi ve 71 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları cinsel mitlerin tümünde farklı inanma düzeyleri olduğu, bazı mitlere inanma düzeyinin dördüncü sınıf öğrencilerinde birinci sınıf öğrencilerine kıyasla azaldığını göstermektedir (Ogur vd., 2016). Aynı zamanda katılımcıların yarısından fazlasının ailesinde cinsellik konusunun konuşulmadığı belirlenmiş ve ailesinde cinsellik konusunun konuşulduğu katılımcıların cinsel mitlere inanma düzeyinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür (Ogur vd., 2016).

Aksoy-Derya ve arkadaşları (2017) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel mitler üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 640 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara cinsel mitlerin oluşmasında etkili olan faktörler sorulduğunda %74,6'sının dini yapı ve %92,8'inin ise kültürel yapı kaynaklı olduğu cevabı alınmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar incelendiğinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir (Aksoy-Derya vd., 2017). "Kadın için mastürbasyon", "Kadın için bekaretin bozulması" ve "Kadının evlilik dışı ilişki yaşaması" gibi kadınlara yönelik olan ifadeler cinsel mit olarak algılanmış ve bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda daha eşitlikçi bir tutuma sahip

oldukları belirlenmiştir. Bu dikkat çekici sonuç ülkemizde cinsel mitlerin bir cinsiyet için kabul edilebilir olduğunu göstermektedir (Aksoy-Derya vd., 2017).

Aygin ve arkadaşları (2017) gerçekleştirdikleri çalışmada kadın üniversite öğrencilerinin cinsel mitlere ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 157 kadın üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Cinsel mitlerin büyük çoğunluğu ile ebeveynlerin eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, yaş, öğrencinin bölümü ve yaşanılan bölge ile anlamlı bir ilişki bulunamazken 19 ve altı yaş grubuna ait öğrencilerde cinsel mitlere inanma düzeyinin diğer yaş gruplarına oranla daha yüksek çıktığını saptanmıştır (Aygin vd., 2017). Araştırmanın sonucu katılımcıların yarısının cinsel mitlere inanma düzeyinin yüksek olduğu ve cinsel mitlere inanan katılımcıların cinsel bilgi edinmede yetersiz kaldıklarını göstermektedir (Aygin vd., 2017).

Karabulutlu ve Yılmaz (2018) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel mitleri ve cinsiyetler arası farkı incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu hemşirelik bölümünde öğrenimine devam etmekte olan 72 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda katılımcıların cinsel mitlere inanma düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Yaygın görülen mitlerden biri olan "Erkek cinsel ilişkiyi ister ve buna her zaman hazırdır" cinsel mitine erkek öğrencilerin %37'si kadın öğrencilerin ise %60'ının inandığı tespit edilmiştir. Cinsiyetler arası fark incelendiğinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla cinsel mite inanma düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Karabulutlu ve Yılmaz, 2018).

Atıcı (2019) gerçekleştirdiği çalışmada cinsiyete göre cinsel mitlere inanma düzeyi ve cinsel işlev bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 60 kadın ve 60 erkek olmak üzere toplam 120 katılımcı oluşturmaktadır (Atıcı, 2019). Elde edilen bulgulara göre cinsiyete göre cinsel mitlere inanma düzeyi ve cinsel işlev bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Erkeklerde cinsel mitlere inanma düzeyi daha yüksek bulunurken, kadınlarda cinsel işlev bozukluğu düzeyi daha yüksek bulunmuştur (Atıcı, 2019). Eğitim düzeyi ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlkokul mezunu olan bireylerin olmayanlara kıyasla cinsel mitlere inanma düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Atıcı, 2019). Bu bulgulara ek olarak cinsellikle ilgili yetersiz bilgiye sahip olduğunu bildiren katılımcıların cinsel işlev bozukluğu düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucu

cinsiyet ve bazı demografik özelliklerin cinsel mitlere inanma düzeyi ile cinsel işlev bozukluğu düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Atıcı, 2019).

Şahbal (2020) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitler ve dindarlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu üniversite 1. sınıfta öğrenimine devam etmekte olan 663 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Şahbal, 2020). Cinsel mitler ile iç dindarlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cinsel mitler ile gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve ebeveynlerin cinselliğe karşı tutumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ve gelir düzeyi yükseldikçe cinsel mitlere inanma düzeyinin azaldığı görülmektedir (Şahbal, 2020).

Örüklü ve arkadaşları (2021) gerçekleştirdikleri çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsel mitlere ilişkin düşüncelerini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu bir vakıf üniversitesinin 323 öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucu mastürbasyon ve cinsel yönelim alt boyutu puanlarının ailesi Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan öğrencilerde daha yüksek çıktığını göstermektedir. Bu noktada verilecek cinsel sağlık eğitimlerinde coğrafi farklılıklara dikkat edilmesi gerekmektedir. Cinsel Mitler Ölçeği' nin toplumsal cinsiyet, cinsel ilişki, cinsellik, cinsel memnuniyet, yaş, cinsel yönelim alt boyut ve toplum puanları kadınlara kıyasla anlamlı bulunmuştur. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla cinsel mitlere inanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu söylenebilir (Örüklü vd., 2021).

Ünüvar (2022) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada flört şiddetinin cinsel özgüven, cinsel yaşam doyumu ve cinsel mitler yordayıcılarını incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 568 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır (Ünüvar, 2022). Elde edilen bulgulara göre katılımcıların flört şiddetinin cinsel özgüven, erkek olma, cinsel yaşam doyumu ve cinsel mitler değişkenlerini yordadığı görülmüştür. Aynı zamanda katılımcıların flört şiddetine ilişkin tutumlarını çeşitli demografik değişkenlere (sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, cinsiyet) göre anlamlı farklılıklar gösterdikleri bulunmuştur (Ünüvar, 2022).

Cinsel mitler ile ilgili Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde; cinsel mitlerin çoğunlukla üniversite öğrencileriyle çalışıldığı görülmüştür. Cinsel mitler ile cinsel deneyim, yaşam dönemleri, cinsel eğitim, cinsel işlev bozukluğu, pornografi kullanımı, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, dindarlık, çocukluk çağı travma yaşantıları, flört şiddeti ve cinsel mitlere inanma düzeyleri arasındaki ilişkilerinin incelendiği görülmüştür. Bunların yanı sıra araştırmalarda cinsel mitler ile ilk cinsel bilgi kaynağı, yaygınlık, cinsiyetler arası fark, sınıf düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi, öğrencinin okuduğu bölüm ve bazı sosyodemografik değişkenler ile ilişkisinin de incelendiği görülmüştür.

2.2.4.2.Cinsel Mitler ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Mosher (1979) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada cinsel mitlerin yaygınlığı ve cinsel deneyim, cinsel mitler ve cinsel suçluluk kavramları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 88 kadın ve 87 erkek üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla cinsel mite inanma düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonucu cinsel mitler ve cinsel deneyim arasında bir ilişki bulunamadığını göstermektedir. Aynı zamanda cinsel suçluluk ile cinsel deneyim arasında negatif bir ilişki bulunurken cinsel suçluluk ve cinsel mitler arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Mosher, 1979).

Moore ve Davidson (1999) kadın üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada katılımcıların ilk cinsel bilgi kaynaklarının cinsel tutum ve davranışları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu hiç evlenmemiş olan 717 kadın üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara ilk cinsel bilgi kaynakları sorulduğunda arkadaş, ebeveyn ve öğretmen seçenekleri verilmiştir (Moore ve Davidson, 1999). En çok bildirilen cevabın ise ebeveyn olduğu tespit edilmiştir. İlk cinsel bilgi kaynağı ebeveyn olan bireylerde daha olumlu cinsel tutumlar ve daha güvenli cinsel davranışlar sergilenmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İlk cinsel bilgi kaynaklarından öğretmenin en az ölçülebilir etkiye sahip kaynak olduğu belirtilirken, arkadaş kaynağının ise bireylerde olumsuz bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir (Moore ve Davidson, 1999).

Nobre ve Pinto-Gouveia (2006) cinsel işlev bozukluğu olan kadın ve erkeklerle gerçekleştirdikleri çalışmada katılımcıların cinsel inanç farklılıklarını incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu cinsel işlev bozukluğu tanısı konmuş 47 kadın ve 49 erkek ve cinsel bir problemi olmayan 160 kadın ve 232 erkek olmak üzere toplam 488 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu kadın katılımcıların yaş (örneğin, menopoza giren kadınların cinsel istekleri azalır) ve beden imgesi (örneğin, fiziksel çekiciliği olmayan kadınlar cinsel olarak tatmin olamaz) konularında cinsel inançlara sahip olduğunu gösterirken, erkek katılımcıların ise kadınların memnuniyeti (örneğin, kadının cinsel doyumu ereksion yoluyla gerçekleşir) ve erkekliğin yüceltilmesi (örneğin, erkek her zaman cinsel ilişkiye hazırdır ve gerçek bir erkek çok sık cinsel ilişkiye girer) konularında cinsel inançlara sahip olduğunu göstermektedir (Nobre ve Pinto-Gouveia, 2006).

Martyniuk ve arkadaşları (2015) Polonyalı ve Alman üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada pornografi kullanımı ile cinsel mitler ve dindarlık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 1303 Alman öğrenci ve 1135 Polonyalı öğrenci olmak üzere toplam 2438 katılımcı oluşturmaktadır. Polonyalı öğrenciler Alman öğrencilere kıyasla kendilerini daha fazla dindar olarak tanımlamış ve cinsel mitlere inanma düzeyleri yüksek bulunmuştur (Martyniuk vd., 2015). Polonyalı öğrencilerin pornografi kullanımına başlama yaşı daha küçükken, Alman öğrencilerde ise pornografik materyal kullanımının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma sonucu pornografi kullanımı ve dindarlık arasında bir ilişki olmadığını fakat pornografi kullanımı ve cinsel mitler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Martyniuk vd., 2015).

Ahmed ve arkadaşları (2020) kadınlarla gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel mitleri ve cinsel mitlerin cinsellik üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 822 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Kırsal kesimde yaşayan kadınların cinsel mite inanma düzeylerinin daha yüksek olduğu ve eğitim düzeyi arttıkça cinsel mite inanma düzeyinin düştüğü tespit edilmiştir. Araştırma sonucu katılımcıların sahte orgazm, mastürbasyonun zararlı olması, erkeğin cinsel ilişkideki isteği, cinsel ilişki süresi, erkeklerin her zaman cinsel ilişkiye hazır ve istekli olması gibi yanlış inançlara ve eksik bilgilere sahip olmaları cinsel mite inanma düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Ahmed vd., 2020).

Bouclaous ve arkadaşları (2021) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada cinsel inançları, davranışları ve cinsel eğitimin kaynakları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu bir vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan 451 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılara cinsel bilgi kaynakları sorulduğunda ilk sırada internet cevabı verilmiş ve devamında arkadaş çevresi, anne ve öğretmen cevapları alınmıştır. Sağlık çalışanları ve babaların bu konuda katılımlarının artması gerektiğini belirtilmiştir (Bouclaous vd., 2021). Cinsel inançlarda görülen artış, sınıf düzeyi ve cinsiyetin üreme sağlığı üzerindeki etkisi ile açıklanmıştır. Eğitimlerin okul müfredatına alınması ile ilk cinsel ilişkide koruyucu davranışlar sergilenmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucu cinsel sağlık derslerinin müfredata eklenmesi gerektiğini göstermektedir (Bouclaous vd., 2021).

Cinsel mitler ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde; cinsel mitlerin üniversite öğrencileriyle daha sık çalışıldığı görülmüştür. Yurt dışında gerçekleştirilen çalışmalarda cinsel mitler kavramının yanında cinsel inançlar, yanlış inançlar ve eksik inançlar gibi kavramların da kullanıldığı görülmüştür. Cinsel mitler ile cinsel deneyim, cinsel suçluluk, cinsel mitlere inanma düzeyi, cinsel tutum, cinsel işlev bozuklukları, cinsel davranış, cinsel inanç farklılıkları, beden imgesi, pornografi kullanımı, dindarlık ve cinsel eğitim arasındaki ilişkilerin incelendiği görülmüştür. Bunların yanı sıra araştırmalarda cinsel mitler ile ilk cinsel bilgi kaynağı, yaygınlık, cinsiyetler arası fark, eğitim düzeyi, yaşanılan yer ve bazı sosyodemografik değişkenler ile ilişkisinin de incelendiği görülmüştür.

2.3. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, cinsiyet farklılıkları, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet farklılıkları ve cinsiyet rolleri kavramlarının psikoloji gibi tek bir disiplin içinde dahi tanımları konusunda ortaklık sağlanamamıştır (Blakemore vd., 2009). Genel olarak cinsiyet (sex), kadın ve erkek kavramlarının ayırt edilmesi ve biyolojik özelliklerin ifade edilmesidir. Cinsiyet tanımı üreme sistemleri, kromozomlar, hormonlar ve tüm fizyolojik yapılardaki kadın ve erkek farklılıklarını vurgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet (gender) ise cinsiyetin kültürel, psikolojik ve sosyal boyutlarının ifade edilmesidir (Lindsey, 2016). Toplumsal

cinsiyet fizyolojik farklılıklardan değil de toplumun kadın ve erkeği nasıl algıladığı, nasıl davranması gerektiği, nasıl düşünmesi gerektiği ve gerçekleştirmeleri beklenen farklı görevlerle ilgili bir olgudur (Marshall, 1999; DSÖ, 1998). Bir başka deyişle toplum tarafından yazılan senaryoda belirlenen görevlerde oynama kadın ve erkeklerden beklenir (Dökmen, 2015). Cinsiyet, bireyi erkek ya da kadın yaparken, toplumsal cinsiyet bireyi erkeksi ya da kadınsı yapmaktadır. Bireyin doğumundan kaynaklı olarak atfedilen durum cinsiyettir fakat toplumsal cinsiyet öğrenilebildiğinden kazanılmış bir durum olarak ifade edilebilmektedir (Lindsey, 2016). Erkek cinsiyetinin erkek toplumsal cinsiyete, kadın cinsiyetinin ise kadın toplumsal cinsiyetine karşılık geldiği ileri sürülmektedir. Fakat, bu durum gerçeği yansıtmamaktadır. Kadın veya erkek olmak belirli cinsel organlara sahip olmak dışında dış görünüş, meslek, sosyal çevre ve karakterin de birleşiminden oluşmaktadır (Oakley, 1985).

De Beauvoir (1956), kadın ve erkeklerin farklılaşan iki tür olduklarını ifade etmiştir. Fiziksel farklılıkların toplumsal düzenlemelerle anlam kazandığını ve kadın ve erkek arasındaki farklı yapıların biyolojik boyutlarıyla açıklandığını fakat belirleyemediğini açıklamıştır (De Beauvoir, 1956; Humm, 2002). Bhasin (2003) ise kadın ve erkek arasında biyolojik boyutların olduğunu fakat toplumsal etkilerle çeşitlenen toplumsal cinsiyetin sadece biyolojik farklılıklar üzerinden açıklanamayacağını bildirmiştir. Cinsiyet rollerinin sadece biyolojik farklılıklara göre şekillenmesi her kadının sadece ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilenmesi demektir; ancak durumun böyle olmadığı açıktır (Bhasin, 2003). Bir kadın yemek yapıp çamaşır yıkayabiliyorsa erkeğin de bunu yapabileceği açıktır çünkü bu eylemler için rahmin gerekmediği herkes tarafından bilinmektedir (Bhasin, 2003). Kadın ve erkek bedenine sahip olmanın cinsiyet rollerini belirleyeceğini söylemek doğru olmayacaktır (Bhasin, 2003).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe kültürel, psikolojik ve sosyal boyutların etkisiyle farklılıklar yüklemektedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet her iki cinsiyetin de kendine ait rolleri ve sorumlulukları olduğunu kabul etmektedir (Akın ve Demirel, 2003). Her kültür doğumlarından itibaren çocuklara toplumsal cinsiyet rollerini öğreterek yetiştirmekte ve kabul görülen rolleri, beklentileri ve sorumlulukları her iki cinsiyete yükleyerek onları dişil ve erile dönüştürmektedir (Bhasin, 2003). Cinsiyetin kültürel anlamlarını öğrenen çocuklara "uygun" ve "uygun olmayan" oyunlar, etkinlikler,

karakter özellikleri ve meslekler öğretilmektedir (Dökmen, 2015). Kız çocuklarına eve bağlı, çekingen, sessiz olmaları telkin edilmekte ve "hanım kız" ya da "namuslu bayan" olmak gibi ataerkil söylemlere boyun eğmeleri öğretilmektedir. Erkek çocuklarına ise avantajlı göründüğü savunulan ancak "erkek olma"nın baskısı ile yoğruldukları süreç içinde güçlü ve dışadönük olmaları öğretilmektedir (Bhasin, 2003; Çelik, 2016). Erkek çocuklarının uzak tutulduğu yemek hazırlama, ev işlerine yardım etme veya bebeklerle oynama gibi eylemleri gerçekleştirmeleri için fiziksel bir engel yoktur. Aynı şekilde kız çocuklarının da ağaca tırmanma veya bisiklete binme gibi eylemler için fiziksel bir engelleri yoktur. Bu engeli yaratan toplumsal cinsiyet algısını oluşturan, rolleri biyolojik farklılıklara dayandıran ve değiştirilemez olduğuna inanan toplumun kendisidir (Bhasin, 2003).

Yetişkinlik döneminde de yaratılan bu farklılık kadının aile ve ev işleriyle başka bir söylemle "kadın işleri" ile ilgilenmesine ve özel alanla sınırlandırılmasına neden olurken, erkeğin ise siyaset ve ekonomi gibi konularla ilgilenerek evin dışındaki hayatını kariyerle geçirmesinin doğal olarak benimsenmesi ve kamusal alanda varlığının pekiştirilmesi şeklinde görülmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Çelik, 2016; Marshall, 1999).

Hem kadınların hem erkeklerin yaşam alanlarında oluşturulan bu farklılık eşitsizlikleri de beraberinde getirmektedir. Kadın olmaya daha az değer verilmesi, çalışma imkânı bulmada zorluk yaşanması, ücret eşitsizliği, düşük okur yazarlık oranı, eğitim ve siyaset gibi birçok konuda yaşanılan cinsiyet eşitsizliği kadınların yaşamını olumsuz etkilemektedir (Akın ve Demirel, 2003). Erkek olma kadın olmaya göre, daha fazla kaynağa ulaşılmasını haklı gösterse de toplumsal cinsiyetin erkekleri de olumsuz etkilediği görülmektedir. Ailenin geçiminin erkeğe yüklenmesi ve hasta ya da zayıf olduğu anlarda toplumun gerçek erkek beklentisini karşılayamayacağı düşüncesiyle yardım istemesinin güçleşmesi gibi durumlar da erkeklerin yaşamını olumsuz etkilemekte ve kendilerinden beklenen rolleri gösterme zorunluluğuna kadınlardan daha farklı şekilde de olsa hapsedildikleri görülmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Çelik, 2016).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilişkilendirilen bir başka konu ise cinselliktir. Kadınların erkeklere oranla cinsellikle daha az ilgili olduğu yargısı dayatılmaktadır. Bu etiketleme kadınlarla cinsellik arasında bir engel oluştururken erkeklere yapılan

etiketlemelerin bile kadın bedeni üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir (Elçik, 2016). Kadının bedenselleştirilmesi tarihte ruhun erkekle ve bedenin kadınla bağdaştırılmasıyla karşımıza çıkmaktadır. Kadın döllenen toprağı, erkek ise dölleyen tohumu simgelemektedir. Bedenin aklı baştan çıkarması ve erkeğin kadın tarafından baştan çıkarılması kullanımlarının da birbirleriyle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Tüm bu söylemlerin kadınların bedenselleştirilerek ötekileştirilmesinde etkisi bulunmaktadır (Elçik, 2016). Günümüzde ise kadın bedenselleştirilmesine erkeklerin de eklendiği görülmektedir. Hem kadınlara hem erkeklere beden imajlarını şekillendirmeleri konusunda medya aracılığıyla güzellik algısı vurgusu yapılmaktadır. Bireylere verilen mesaj güzel olmanın ince olmakla mümkün olduğudur. Erkeklere bu algı uzun boy ve kaslı vücutla yüklenirken kadınlara güzellik ve zayıf vücutla yüklenmektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyetin bireylerde sosyal görünüm kaygısı oluşturacağı anlaşılmaktadır (Öztürk vd., 2015).

Özetle, erkek ve kadın, toplum ve kültürün kendisine yüklediği sorumluluk, beklenti ve görevlerin etkisinde hareket etme eğilimi göstermektedir fakat aynı zamanda cinsiyet rollerinin erkek ve kadın davranışlarını sınırlandırarak şekillendirdiği konusunda yakınmaktadırlar. Her geçen gün edilgen, sessiz ve bağımlı kabul edilen kadınlar, geleneksel cinsiyet rolleri dışına çıkmaya, haklarını aramaya çalışmakta ve iş dünyasında yer bulma çabası içine girmektedirler (Burger, 2006). Aynı şekilde duygusuz ve saldırgan olarak etiketlenen erkekler ise geleneksel cinsiyet rolleri dışında hareket ederek duygularını dışa vurmakta ve çocuk yetiştirmek gibi roller üstlenmektedirler (Burger, 2006).

2.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rolleriyle İlişkili Kuramlar

2.3.1.1. Psikanalitik Kuram

Freudyen teori, erkek anatomisini ve erkekliği insan standardı olarak kabul etmektedir. Kadın anatomisi ve kadınlığı ise insan standardından sapmalar olarak kabul etmektedir (Hare-Mustin ve Marecek, 1988). Kadınlık değersizleştirilerek pasif, zayıf ve tamamlayıcı bir görev yüklenirken, erkeklik aktif, güçlü ve çok değerli görülerek cinsiyet rolleri kutuplaştırılmıştır (Goldner, 1991). Freud, kadın ve erkek kişiliklerinin katılımsal

eğilimlerden kaynaklandığını savunmuş ve cinsiyet kişiliğinin oedipus ve elektra karmaşası sonucunda ortaya çıktığını iddia etmiştir (Burger, 2006; Gauntlett, 2008). Kız çocuklarının babaya ilgi duyarak annesi tarafından cezalandırılacağını düşünmesi elektra karmaşası ve erkek çocuklarının anneye ilgi duyarak babası tarafından cezalandırılacağını düşünmesi ise oedipus karmaşası olarak açıklanmaktadır (Aydın vd., 2016). Oedipus ve elektra karmaşalarının çocuğun hemcinsi olan ebeveyni ile özdeşim kurarak istikrara ulaşacağı belirtilmektedir (Aydın vd., 2016; Gauntlett, 2008). Bu özdeşim, erkek çocuklarda, babasının ahlaki özelliklerini üstlenerek üst benlik geliştirme ve erkeksi cinsiyet rolünü sergilemeye başlama şeklinde görülmektedir (Blakemore vd., 2009). Kız çocuklarında ise durum farklıdır. Freud, kız çocuklarının kadınsı cinsiyet rolünü sergilemeye başlasa da üst benlik geliştirmelerinin erkekler kadar düzgün çözülemeyeceğini ve ahlak gelişimlerinin kaçınılmaz olarak zayıf kalacağını belirtmiştir (Blakemore vd., 2009). Freud'un biyolojik farklılıklara odaklanarak açıkladığı cinsiyet rolleri çok fazla eleştiri almasına yol açmıştır. Örneğin, Karen Horney cinsiyet rolleri arasındaki farklılıkların sadece biyoloji kaynaklı gerçekleşmediğini savunmuştur, toplumun ve kültürün bu farklılıkları oluşturmada etkili olduğunu vurgulamıştır (Burger, 2006). Freud'un insan gelişimi ve bilinçdışı rolüne ilişkin yaptığı çalışmalarda önemli katkılar yaptığı bilinmektedir fakat toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki fikirleri için aynı durum geçerli olmayıp modern bir bağlamda işe yaramasının mümkün olmadığı düşünülmektedir (Gauntlett, 2008).

2.3.1.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyalleşme sürecinde iç çatışmayı odak noktası alan psikanalitik kuramın aksine, sosyal öğrenme kuramı gözlemlenebilir davranışları odak noktası almaktadır (Lindsey, 2016). Başka insanların davranışlarını gözlemleyerek çevreden öğrenme sosyal öğrenme olarak tanımlanabilmektedir (Aydın vd., 2016). Sosyal öğrenme kuramına göre çocuklar cinsiyet rollerini ebeveynlerini model alarak, gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmektedir. Daha sonrasında inançları ve beklentileri doğrultusunda rol modellerini değerlendirip şekillendirirler (Aydın vd., 2016). Kız çocuklarının annelerini ve kadınları, erkek çocuklarının ise babalarını ve erkekleri model alması ve taklit etmesi cinsiyet rollerinin oluşumunda önemlidir (Dökmen, 2015). Çocukların model alırken basitçe taklit etmedikleri belirtilmelidir. Detaylıca gözlemlemedikleri fakat başkalarında gördükleri

davranışlara benzeyen yeni davranışlar oluşturmayı öğrenmeleri de sosyal öğrenme kuramı dahilinde açıklanmaktadır (Blakemore vd., 2009).

Taklit etme ve model alma çocukluk döneminde kendiliğinden ortaya çıkmaktadır, fakat çocuğun davranışlarının pekiştirilmesi ile alışkanlık haline gelerek davranış kalıpları gelişmektedir. Çocuk başkalarında gözlemlediği saldırganlık, bencillik ve yardımseverlik gibi davranışları model almakta ve uygun gördüğü bir zamanda bu davranışları taklit etmektedir (Dökmen, 2015; Lindsey, 2016). Çocukların gözlem yaparak ve taklit ederek toplumsal cinsiyeti öğrenmeleri için pek çok durum bulunabilmektedir. Örneğin, doğduklarında erkek ve kız çocuklarına farklı isimler konur, hastanedeki oda süsleri, kıyafetleri, oyuncakları renklere ve cinsiyetlere göre gruplandırılır. Doğdukları andan itibaren bu farklılaşmaya maruz kalan çocuklar kendi cinsiyetinden olan çocuklar ile diğer cinsiyetteki çocukların farklı eşyalar, oyuncaklar kullandığını ve farklı davranış kalıplarıyla karşılaştığını anlayabilmektir (Blakemore vd., 2009).

Sosyal öğrenme kuramcıları sosyalleşmenin olumlu davranışları pekiştirmek için ödüllere ve olumsuz davranışları söndürmek için cezalara dayandırılarak mümkün olacağını savunmaktadır (Lindsey, 2016). Çocuk cinsiyetine uygun şekilde davranırsa ödüllendirilmekte, uygun şekilde davranmazsa cezalandırılmaktadır. Cinsiyetine uygun ve ödüllendirilmiş olan davranış pekiştirilir ve tekrarlanırken, cinsiyetine uygun olmayan ve cezalandırılan davranıştan kaçınılmaktadır (Dökmen, 2015). Ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocuklara aynı davranış için farklı tepkiler verdiği görülmektedir. Hareketli ve agresif davranış erkek çocuklarında pekiştirilen bir davranışken kız çocuklarında durum farklıdır (Dökmen, 2015). Bu şekilde, Sosyal öğrenme kuramı cinsiyet rol beklentilerini açıkça tanımlamaktadır. Geleneksel cinsiyet rolleri uygun olan davranışların model alınması, taklit edilmesi ve pekiştirilmesiyle birlikte gelecek nesillere aktarılmaktadır (Dökmen, 2015).

2.3.1.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Sosyal öğrenme kuramının davranışlara odaklanmasının aksine bilişsel gelişim kuramı düşüncelere odaklanmaktadır (Matlin, 2012). Sosyal öğrenme kuramı, çocuk ve yetişkin öğrenmelerinin aynı şekilde olduğunu kabul ederken, bilişsel gelişim kuramı

yaşa bağlı olarak öğrenmenin de farklı şekilde gerçekleşeceğini kabul etmektedir (Strong vd., 2011). Toplumsal cinsiyet gelişiminin ilk bilişsel kuramı olarak Kohlberg'in bilişsel gelişimsel kuramı kabul edilmektedir. Kuram Piaget'in fikirlerine dayandırılarak oluşturulmuştur (Martin ve Ruble, 2004). Kohlberg kuramında çocuğun cinsiyet gelişiminde edilgen bir role sahip olmayıp çevreden aldığı mesajları aktif olarak yorumlamasının ve çocuğun cinsiyet kavramlarını anlamlandırmasının davranışları üzerinde etkisi olduğunu vurgulamaktadır (Martin ve Ruble, 2004; Strong vd., 2011).

Kohlberg'e göre cinsiyet rol gelişimi cinsiyet etiketleme, cinsiyet kararlılığı ve cinsiyet değişmezliği olmak üzere üç dönemde gerçekleşmektedir (Dökmen, 2015). İlk dönem olan cinsiyet etiketleme döneminde, iki-üç buçuk yaş aralığındaki çocuk hem kendini hem başkalarını cinsiyetlerine göre doğru bir şekilde tanımlayabilmektedir, fakat bu tanımlamayı kıyafet ve saç gibi dış görünüş özelliklerine dayandırarak gerçekleştirme eğilimindedir (Dökmen, 2015; Strong vd., 2011). Aynı zamanda cinsiyet kalıcılığı ve değişmezliği gelişmediğinden kız çocuk gelecekte baba olacağını söyleyebilmektedir (Dökmen, 2015).

İkinci dönem cinsiyetin kararlılığı dönemidir. Bu dönemde kız ve erkek çocuğunun büyüdüğünde de aynı cinsiyette olacağını öğrendikleri cinsiyetin sürekliliğini kavramaktadırlar. Cinsiyet sürekliliğini anlamaya başlasalar da fiziksel görünüm değişikliği düşüncelerini etkilemektedir (Dökmen, 2015). Çocukların tanımlamasında erkek çocukları elbise giymez ve saçları kısadır; kız çocukları ise elbise giyerler ve saçları uzundur. Bazı çocuklarda kıyafet ve saçta yapılan değişikliklerle cinsiyetin değişebileceği düşüncesi oluşabilmektedir. Yetişkinler ya da yaşı daha büyük olan çocuklar gibi cinsel organ açısından tanımlama yapamazlar (Strong vd., 2011).

Yaklaşık dört buçuk-yedi yaşları arası üçüncü dönem olan cinsiyetin değişmezliği dönemidir. Bu dönemdeki çocuklar cinsiyetin kalıcı olduğunu ve cinsiyetin dış görünümden bağımsız olduğunu kavramaya başlamaktadırlar. Zihinlerinde oluşturdukları elbise giyen ve uzun saçlı olan kadındır tanımlaması yerine pantolon giyen ve kısa saçlı olan kişiler de kadın olabilir tanımlaması gelmektedir (Dökmen, 2015; Strong vd., 2011). Bu durumda dikkat çeken nokta cinsiyet farklılıklarını anlayabilen çocukların cinsiyet rolü kalıplarına bağlı kalma eğilimi göstermeleridir. Yetişkinler tarafından cinsiyetleştirilen kıyafet ve oyuncaklarla her iki cinsiyet oynayabilse de "bebekler kız

oyuncağıdır" düşüncesine inanmaktadırlar (Strong vd., 2011). Çocuklarda cinsiyetin kalıcı olduğunun öğrenilmesinin ardından kız ve erkek çocukların "ideal" cinsiyet rolünün ödüllendirici olduğu anlaşılmaktadır (Strong vd., 2011) "Cici kız, iyi oğlan" döneminde uygun davranışlar sergilemekte ve ebeveynlerinin ve çevresindeki insanların takdirini kazanmak istemektedir (Gander ve Gardiner, 2004). Başkalarının özellikleri içselleştirilmeye başlanmasıyla cinsiyet rolüne uygun şekilde davranma görülmektedir (Gander ve Gardiner, 2004; Strong vd., 2011). Cinsiyet anlayışı oluşan çocuklarda cinsiyet rolleri sabit ve istikrarlı bir hal almaktadır (Martin ve Ruble, 2004).

Bilişsel gelişim kuramı toplumsal cinsiyet gelişimi açısından önemli bilgiler içermektedir, ancak kültür ve toplumun toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisini ihmal etmesi ve toplumun cinsiyetler üzerine yüklediği farklı değerleri açıklamaması gibi yönlerden yetersiz bulunmaktadır (Dökmen, 2015).

2.3.1.4. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal cinsiyet şema kuramı, cinsiyet gelişimini açıklamak amacıyla bilgi işleme yaklaşımı kullanan bilişsel temelli bir kuramdır (Martin ve Dinella, 2001). Kuram, cinsiyet tiplemesinin çocuğun kendi bilişsel işleme süreci tarafından aracılık edildiğini söyleyen bilişsel gelişim kuramı ve cinsiyet tiplemesinin model alınarak öğrenilmiş bir kavram olduğunu söyleyen sosyal öğrenme kuramının temel görüşlerinin birleşiminden oluşmaktadır (Bem, 1983; Dökmen, 2015). Çocuklar toplumun cinsiyet şemasının içeriğini öğrenirken, hangi özelliklerin cinsiyetleriyle ilişkili olduğunu öğrenmektedirler (Bem, 1981). Kendileriyle ve başkalarıyla ilgili şemalar oluşturmakta ve oluşan şemaların davranışlarını, düşüncelerini ve özgüvenlerini etkilediği vurgulanmaktadır (Lindsey, 2016; Martin ve Ruble, 2004).

Yetişkinler, çocuklara uygun cinsiyet özellikleri hakkında yorum yapmakta ya da davranışlarıyla bu durumu çocuğa yansıtmaktadır. Çocuk, yetişkinlerin uygun cinsiyet özellikleri için gösterdiği şematik seçiciliği kendine uygulamayı, kendi cinsiyeti için uygun ve geçerli olanı seçmeyi ve benlik kavramının içeriklerini organize etmeyi öğrenmektedir (Bem, 1983). Çocuğun benlik duygusu, davranışının uygun kabul edilen cinsiyet şemalarıyla ne kadar uyuştuğuyla bağlantılıdır. Örneğin, bir kız çocuğu toplum tarafından kadınlık için kabul edilen davranışın kibar olmak olduğunu öğrendiğinde,

görülen davranış cinsiyet şemasına alınır ve çocuk kendi davranışını bu şema üzerinden düzenler (Lindsey, 2016).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre bilgiyi cinsiyet bakımından kavrayan, değerlendiren ve organize eden kadınsı ve erkeksi bireyler cinsiyet temelli olarak nitelendirilmektedir. Cinsiyet temelli bireyler, bir eşyanın kadınsı ya da erkeksi olduğunu fark edebilmektedir (Burger, 2006). Bir kıyafeti kadınsı veya bir arabayı erkeksi bulan bireylerin güçlü cinsiyet şemaları bulunmaktadır. Kadınsı ve erkeksi bireylerin tam tersi olacak şekilde cinsiyetsiz ya da androjen bireyler bilgiyi cinsiyetle ilişkilendirerek algılamazlar. Örneğin, cinsiyet temelli bir erkek balenin kadınlar için daha zevk verici bir sanat dalı olduğunu düşünürken, androjen bir erkek baleden zevk alabilmektedir (Burger, 2006).

Özetle, toplumsal cinsiyet şema kuramı, çocuğun aktif bir bilgi işlemci rolü olduğunu ve cinsiyet şemalarının çocukların davranışları üzerinde etkisini vurgulamaktadır. Toplumsal cinsiyete dair inançların devam ettirilmesi ve etkisi kuramın güçlü yönlerindendir (Martin ve Dinella, 2001). Trans bireylerin cinsiyet şemalarını ve cinsiyetle ilişkili tutarsız gelişimsel yönlerini açıklamada yetersiz kalması eleştirilen yönleridir (Lindsey, 2016).

2.3.2. Stres

Stres, bireyin tehlike işareti olarak algıladığı ve ruhsal ve bedensel olarak gösterdiği tepki olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle potansiyel tehdit durumunda kişinin ruhsal ve bedensel tepkisi stres olarak tanımlanır (Akgemci, 2001). Yapılan başka bir tanıma göre stres, psikolojik, biyolojik ve sosyal sistemler üzerinde aşırı talep sonucu oluşan rahatsızlıktır (Lazarus, 1993). Stres birey ve çevre arasındaki uyum sorununa işaret etmektedir. Stresin etkileri her insanda farklılık göstermektedir. Örneğin, işyerindeki ağır çalışma temposu bazı insanlarda stres yaratabiliyorken bazılarında işi başarma arzusu ile motive edici bir etkide bulunabilmektedir (Akgemci, 2001). Bireyin bedeninde kan şekerinin yükselmesi, kalp atışının artması, tansiyon, uykusuzluk, yorgunluk, baş dönmesi, mide, bağırsak ve sindirim bozukluğu gibi bedensel hasarlara neden olabildikleri gibi mental hastalıklar şeklinde de görülebilmektedir (Akgemci, 2001; Baltaş ve Baltaş, 2008). Bireyin zihinsel özelliklerine göre farklılık göstermekle birlikte

kaygı, depresyon, korku, geri çekilme, dikkat eksikliği, obsesyon ve unutkanlık gibi çeşitli psikolojik problemler geliştirebilmektedirler (Baltaş ve Baltaş, 2008). Bunların yanı sıra bireylerde stres oluşturan bir diğer etmen cinsiyet rolü kalıp yargılarıdır. Erkeklerden agresif ve cinsel üstünlük içeren davranışlar sergilenmesi, kadınlardan ise dış görünüşüne önem veren ve kabul edici davranışlar sergilemesi beklenmektedir. Kadın ve erkeğe yüklenen bu beklentilerin bireylerde çeşitli ruh sağlığı problemlerine yol açacağı düşünülmektedir (Eisler ve Skidmore, 1987). Bireylerin yaşamlarının birçok alanında fiziksel ve ruhsal açıdan problemler yaşaması stres altında kalma durumu yaratabilmektedir (Baltaş ve Baltaş, 2008). Toplumun aşırı talep ve baskısı sonucunda bireylerde stres tepkisiyle karşılaşıldığı söylenebilmektedir (Koç vd., 2017).

2.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

Toplumun aşırı talep ve baskısı sonucunda bireylerde stres tepkisiyle karşılaşıldığı söylenebilmektedir (Koç vd., 2017). Alanyazın incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolü stresinin erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi ve kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi olmak üzere iki kavram üzerinden açıklandığı görülmüştür. Cinsiyet rolleriyle ilişkili stres, kadınların kadınsı cinsiyet rolüyle ve erkeklerin erkeksi cinsiyet rolüyle özdeşleşme olasılığının daha yüksek olmasından dolayı farklılık gösterebilmektedir (Eisler vd., 1988).

2.3.3.1. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

Toplum içinde kabul edilen sosyal roller bireylerin davranışlarını şekillendirmektedir (Dökmen, 2015). Pek çok kültür tarafından kadın ve erkeğin farklı roller, sorumluluklar ve davranışlar taşıdığı kabul edilmektedir (Akın ve Demirel, 2003). Cinsiyetin kültürel anlamları "uygun" ve "uygun olmayan" davranışlar şeklinde sınıflandırılarak öğretilmektedir (Dökmen, 2015). Kadınlar için aile ve ev işlerinin "doğal" kabul edilmesinin yanı sıra öfke ve kızgınlık gibi duyguların belli edilmemesi, az konuşulması, mevcut durumundan memnun olunması ve erkeklere yardımcı ve hizmet eden konumunda bulunması gibi pek çok durum toplum yönlendirmesiyle gerçekleşmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Koç vd., 2017). Uygun kabul edilen davranışların sergilenmesi konusunda özellikle kadınlar baskı hissedebilmektedir ve bu

durum sonucunda kadınların stres düzeyini arttıracağı düşünülmektedir (Dökmen, 2015; Koç vd., 2017). Örneğin, evli bir kadını arkadaşları, ailesi veya komşuları gibi çevresinden herhangi biri ev işlerinden sorumlu tutmakta, yönlendirmelerde bulunmakta ve zaman zaman eleştiri yapabilmektedir. Bu durum kadının yapmak istemese bile zorunlu hissettirildiği işleri yapması konusunda baskı hissettirmektedir (Dökmen, 2015).

Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi kavramı basmakalıp kadın cinsiyet rolüyle başa çıkma sürecine yönelik oluşan tehdit ve zorlukların bilişsel değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir (Gillespie ve Eisler, 1992). Kalıp yargılar ve cinsiyet rolüne uygun görülmeyen davranışlar kadınların kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşamalarına neden olmaktadır (Richmond vd., 2015). Gillespie ve Eisler (1992) tarafından kadınların erkeklere oranla stres düzeylerinin daha yüksek olduğu durumlar sınıflandırılmıştır. Kadınların çekici olmama korkusu, mağdur olma korkusu, bakımsız olma korkusu, duygusallık içermeyen ilişki içinde bulunma korkusu ve iddialı davranma korkusu gibi stres tepkileri verdikleri görülmüştür (Gillespie ve Eisler, 1992).

Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin kadınlar arasında farklı algılandığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri yüksek olan kadınların olayları daha fazla kadınlıklarını tehdit edici olarak algılayarak stres düzeylerini yükselttikleri düşünülmektedir. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresine katı bir bağlılık sergilenmesi ve biriken stres kadınları psikopatolojiye karşı savunmasız bırakabilmektedir (Martz vd., 1995). Ev ve aile konularında toplumun yönlendirmesi altında kalan kadının bedenine ait yorumlara maruz kalması ve kadın toplumsal cinsiyet rolünün olumsuz etkisiyle birlikte yeme bozuklukları oluştuğu düşünülmektedir. Kültürel baskı yoluyla kadınlara zayıf olunması gerektiği düşüncesi aşılanmaktadır (Martz vd., 1995). Kadın toplumsal cinsiyet rolünün stres ve psikolojik problemlere sebep olmasıyla birlikte kadınların yeme bozuklukları ve beden imajı bozuklukları gibi sağlık problemlerine de yol açmaktadır (Kazmierczak, 2010; Martz vd., 1995). Geleneksel toplumsal cinsiyet rolüne sahip kadınlarda yeme bozukluğu riskinin daha fazla olduğu varsayımı araştırmalara yansımıştır. Bekker ve Boselie (2002) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yeme bozukluğu olan kadınların olmayanlara kıyasla kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin daha yüksek çıktığı bildirilmiştir (Bekker ve Boselie, 2002). Özellikle kadınlarda erkeklere oranla daha fazla yeme bozukluğuna rastlanması, kadınların fiziksel

çekiciliğe odaklanması ve başkalarının onayına ihtiyaç duyması gibi kadın cinsiyet rolüne bağlılık kaynaklı stres tepkilerinin oluşmasıyla açıklanabilmektedir (Martz vd., 1995).

2.3.3.2. Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

Cinsiyete rolü kalıp yargıları erkekler üzerinde de olumsuz bir etki bırakmaktadır. Ataerkil düzen, erkekleri "güçlü" ve "gerçek erkek" sosyal beklentileri içinde bırakırken "imkânsız" nitelikler yüklemektedir. Erkeklik her zaman gayret gösterme, engelleri aşma ve aktif olma gibi durumlarla özdeşleştirilerek öğretilmekte ve erkekler cesur olma, agresif olma, güçlü olma ve başarılı olma gibi konularda telkinlere maruz kalmaktadır (Çelik, 2016; Goldberg, 1992). Ailenin geçiminin erkeğe yüklenmesi ya da hasta olduğunda güçsüz hissetmemek adına yardım istenmemesi gibi durumlar ise erkeklere yüklenen beklentilere örnek olarak verilebilir (Akın ve Demirel, 2003). Sosyal beklentilerin tersinde sergileyecekleri davranışlar karşısında kaygı ve korku duyguları içinde kalabilmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Çelik, 2016). Toplum tarafından "yetersiz erkek olma" veya "kadınsı özellikler taşıma" gibi yüklenen imkânsız erkeklik rollerinden kaynaklı olarak sergiledikleri tutumlarında çıkmaz içine girmektedirler. Bu çıkmaz bireyi kendi istek, duygu ve düşüncelerini görmezden gelerek kendisi ve çevresi için zarar verici olabilmektedir (Çelik, 2016).

Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi kavramı erkekler için stresli verici belirli durumların bilişsel değerlendirmesi ve istenmeyen durumlar olarak ifade edilmektedir. Bu belirli durumlar hem çevresel olayları hem de bireyin kendi davranış ve düşüncelerini kapsamaktadır (Eisler vd., 1988; Eisler ve Skidmore, 1987). Kadınsı davranışların erkeksi olmayan ya da erkekliğe aykırı görülmesi ve erkeklerin geleneksel erkek cinsiyet rolü kalıp yargılarıyla baş edememesi gibi durumlar erkeklerde strese yol açabilmektedir (Eisler ve Skidmore, 1987). Erkeksi cinsiyet rolüyle özdeşleştirilen erkeklerin yetkinlikleri konusunda tehdit edici durumlar deneyimlemesi kadınlara oranla daha fazla stres altında hissetmelerine yol açmaktadır (Eisler vd., 1988). İş konusunda başarısızlık yaşanması, kontrolün kaybedilmesi, agresif görünme, duyguların dile getirilmemesi ya da ağlamama gibi erkek cinsiyet rolünün zorunlulukları ve insan doğasıyla uyuşmayan beklentiler erkeklerin toplumsal cinsiyet rolü konusunda stres yaşamalarına sebep olabilmektedir (Bayar vd., 2018; Eisler vd., 1988). Toplumun sosyal beklentilerine, ev

geçimi, maaşın yüksek olması ve erkeğin iş durumunun daha fazla önemsenmesi gibi durumlar dahil edildiğinde erkeklerde oluşan toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyinin artacağı düşünülmektedir (Bayar vd., 2018). Aynı zamanda kadınsı davranışlara dahil edilen şefkat göstermek veya çocuğun bakımını üstlenmek gibi durumlar erkek cinsiyet rolünün dışında görülerek yasaklanmış ve bu durumunda erkekler de stres duygusu yaratabileceği belirtilmiştir (Eisler vd., 1988).

2.3.4. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ile İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde, toplumsal cinsiyet rolü stresi ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar kronolojik sırayla verilmiştir.

2.3.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ile İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Bayar ve arkadaşları (2017) kadın üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin namus anlayışı ve cinsiyet rolü tutumu değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu farklı üniversite öğrencilerinden seçilen 446 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin geleneksel toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu, namus anlayışı ve evlilik öncesi cinsel birliktelik değişkenleri ile anlamlı bir ilişkisi olduğunu göstermektedir (Bayar vd., 2017).

Bayar ve arkadaşları (2018) erkek üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresinin yordayıcılarını incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu lisans ve yüksek lisans düzeyinde seçilen toplam 235 erkek katılımcı oluşturmaktadır (Bayar vd., 2018). Araştırmanın sonucu agresif görünmeye çalışmak ve kadınlardan aşağı kalmak değişkenlerinin erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi ile anlamlı bir ilişki kurulduğunu göstermektedir. Araştırmada kadına yönelik namus anlayışı ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki de incelenmiş ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Bayar vd., 2018).

Sarıtepe (2019) kadın üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen değişkenleri incelemiştir. Araştırmanın çalışma

grubunu Ege Üniversitesi 856 kadın öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği puanlarına göre katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Sarıtepe, 2019). Katılımcıların devam etmekte oldukları sınıf düzeyi, annenin mesleği ve ailenin gelir düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, yaş düzeyi, aile tipi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi ve babanın mesleği değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Sarıtepe, 2019).

Arslan ve Şahin (2019) erkek üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyinin belirlenmesi ve bireysel özelliklere göre karşılaştırılmasını incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Fakültesi 186 erkek öğrenci oluşturmaktadır (Arslan ve Şahin, 2019). Araştırmanın sonucu erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi, yaş düzeyi ve yaşanılan yer değişkenleri ile anlamlı bir ilişki bulunduğunu gösterirken, sınıf düzeyi, gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığını göstermektedir (Arslan ve Şahin, 2019).

Gürkan (2019) erkek akademisyenlerle gerçekleştirdiği çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri, eğitim düzeyi, toplumsal cinsiyet eğitimi alıp almadıkları ve medeni durum arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Gürkan, 2019). Araştırmanın çalışma grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi 68 erkek akademisyeni oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre toplumsal cinsiyet rolü stresi ile eğitim düzeyi, toplumsal cinsiyet eğitimi alıp almadıkları ve medeni durum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma sonucu incelenen ilişkilerde anlamlı çıkmama durumunu farklı stresörlerden etkilenme olduğunu göstermektedir (Gürkan, 2019).

Kurtuluş (2019) kadın üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkiyi incelemiştir (Kurtuluş, 2019). Araştırmanın çalışma grubunu Adana ve İstanbul'da çeşitli üniversitelerde öğrenimine devam etmekte olan 598 kadın öğrenci oluşturmaktadır (Kurtuluş, 2019). Elde edilen bulgulara göre katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü stresi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, yaş, sınıf düzeyi ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma sonucu

katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliğine dair düşüncelerinin arttıkça toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin arttığını göstermektedir (Kurtuluş, 2019).

Eroğlu-Şah (2020) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada heteroseksüel erkeklerin toplumsal cinsiyete dayalı stres düzeyleri, cinsiyetçilik ve toplumsal cinsiyet düzeninin meşrulaştırılması arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu araştırmanın nitel kısmında İstanbul'da lisans eğitimine devam etmekte olan 13 erkek öğrenci ve araştırmanın nicel kısmında İstanbul'da lisans eğitimine devam etmekte olan 215 erkek öğrenci oluşturmaktadır (Eroğlu-Şah, 2020). Elde edilen bulgulara göre toplumsal cinsiyete dayalı stres ile toplumsal cinsiyet düzeninin meşrulaştırılması arasında negatif yönlü anlamlı ve zayıf bir ilişki bulunurken, toplumsal cinsiyete dayalı stres ile korumacı cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçilik ve çelişik duygulu cinsiyetçilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Eroğlu-Şah, 2020). Araştırmanın sonucu toplumsal cinsiyete dayalı stres, erkeklik, cinsiyetçilik ve toplumsal cinsiyet düzeninin meşrulaştırılması ve aralarındaki ilişkinin bireysel ve toplumsal açıdan kaynaşmış olduklarını göstermektedir (Eroğlu-Şah, 2020).

Kurtuluş ve Bulut-Ateş (2021) kadın üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliğinin olumsuz değerlendirilme korkusu ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 598 kadın katılımcı oluşturmaktadır (Kurtuluş ve Bulut-Ateş, 2021). Elde edilen bulgularına göre katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü stresi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve olumsuz değerlendirme korkusu ile anne eğitim düzeyi arasında anlamı bir ilişki bulunurken, yaş düzeyi, sınıf düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma sonucu toplumsal cinsiyet eşitliğinin toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirilme korkusunu düşük derecede anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir (Kurtuluş ve Bulut-Ateş, 2021).

Dönger (2022) erkek üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi, içselleştirme sorunları ve bağlanma kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde iki vakıf üniversitesi ve iki devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 237 öğrenci oluşturmaktadır (Döngeri 2022). Elde edilen bulgulara göre yakın ilişkilerde kaygı, toplumsal cinsiyet rolü stresi değişkeni, anksiyete ve depresyon değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler

bulunmuştur. Araştırma sonucu yakın ilişkilerde kaygının ve toplumsal cinsiyet rolü stresinin anksiyete, stres ve depresyonu anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir (Dönger, 2022).

Toplumsal cinsiyet rolü stresi ile ilgili Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde; kadın ve erkeklerle gerçekleştirilen araştırmaların ayrı incelendiği görülmüştür. Kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresini birlikte inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Aynı zamanda alanyazın taraması sırasında kadın örnekleminde toplumsal cinsiyet rolü stresi çalışmalarının erkeklere kıyasla daha az sayıda olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rolü stresi ile yaş, gelir düzeyi, aile tipi, eğitim düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi, sınıf düzeyi, medeni durum değişkenleriyle ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Bunların yanı sıra toplumsal cinsiyet rolü stresinin cinsiyetçilik, cinsiyet rolü tutumu, toplumsal cinsiyet eşitliği, namus anlayışı, evlilik öncesi cinsel birliktelik, olumsuz değerlendirilme, heteroseksüellik, erkeklik ve yakın ilişkilerde kaygı değişkenleri ile ilişkisinin de incelendiği görülmüştür.

2.3.4.2. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stres ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Efthim ve arkadaşları (2001) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresi ile suçluluk eğilimi, utanç eğilimi ve dışsallaştırma arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 207 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda hem kadınlar hem erkekler için toplumsal cinsiyet rolü stresi ile utanç eğilimi arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Efthim vd., 2001). Erkek toplumsal cinsiyeti rolü stresi ile dışsallaştırma arasındaki pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile suçluluk eğilimi arasındaki ilişki incelendiğinde ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Efthim vd., 2001).

Bekker ve Boselie (2002) gerçekleştirdikleri çalışmada kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi, stres türleri ve yeme bozuklukları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 36 kadın ve kontrol grubunu 53 kadın oluşturmaktadır. Araştırma sonucu kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ve yeme bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Bekker ve Boselie, 2002). Yeme bozukluğu

olan kadınların olmayanlara kıyasla daha yüksek oranda kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi bildirdiği görülmüştür. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinden bağımsız olan stresin yeme bozukluğuyla ilişkisine bakıldığında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Bekker ve Boselie, 2002).

Jurkovic ve Walker (2005) erkek katılımcılarla gerçekleştirdikleri çalışmada erkek cinsiyet çatışması ve stres faktörleri ile manevi refah ve dini yönelim arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Katılımcılar kendi tanımlamalarına göre dindarlık düzeylerine göre dini grup (kendini farklı derecelerde dindar olarak tanımlayan) ve dindar olmayan grup (kendilerini hiç dindar olamayan olarak tanımlayan) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır (Jurkovic ve Walker, 2005). Çalışmada 73 katılımcı dindar grubu ve 70 kişi dindar olmayan grubu temsil etmektedir. Araştırmanın sonucu kendilerini dindar olmayan grupta tanımlayan katılımcıların, kendilerini dindar grupta tanımlayan katılımcılara kıyasla erkek cinsiyet rolü çatışması ve stresin daha yüksek görüldüğünü göstermektedir. Erkek cinsiyet rolü çatışması ve cinsiyet rolü stresi ile manevi refah ve dindarlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Jurkovic ve Walker, 2005).

Cohn ve Zeichner (2006) erkek üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada erkek cinsiyet rolü, toplumsal cinsiyet rolü stresi ve saldırganlık davranışı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 97 erkek üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucu erkek cinsiyet rolü ve toplumsal cinsiyet rolü stresinin saldırganlık davranışı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Cohn ve Zeichner, 2006). Aynı zamanda erkek cinsiyet rolü ve toplumsal cinsiyet rolü stresinin saldırgan davranışını başlatma ve devam ettirme üzerinde de etkisi olduğu bulunmuştur (Cohn ve Zeichner, 2006).

Mussap (2007) gerçekleştirdiği çalışmada düzensiz yeme semptomatolojisi ve kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 124 kadın oluşturmaktadır. Araştırma sonucu kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin yemek yeme endişesi ve diyet kısıtlaması gibi düzensiz yeme semptomlarıyla arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Mussap, 2007). Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ve düzensiz yeme semptomatolojisi arasındaki ilişkiye bireyin beden memnuniyetsizliği aracılık etmiştir. Bu aracı rol, zayıf olmanın kadınsı beden ve kimlikle bağdaştırılmasından kaynaklı olduğunu göstermektedir (Mussap, 2007).

Kazmierczak (2010) gerçekleştirdiği çalışmada kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi modellerini incelemiştir. Çalışmaya 732 erkek ve 783 kadın olmak üzere toplam 1515 kişi katılmıştır. Çalışmada beş faktörlü kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi modeli çıkarılmıştır (Kazmierczak, 2010). Araştırma sonucu erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla "fiziksel yetersizlik" alanında toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin daha yüksek olduğunu, kadın katılımcıların ise kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin ilişkili olduğu alt boyutlarında stres düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Kazmierczak, 2010).

Gallagher ve Parrott (2011) gerçekleştirdikleri çalışmada kadına hegemonik erkekliğin boyutları, erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi ve kadına yönelik düşmanlık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu 376 heteroseksüel erkek oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre incelenen üç değişken ile kadına yönelik düşmanlık arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur (Gallagher ve Parrott, 2011). Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi yüksek olan katılımcıların kadına yönelik düşmanlık ve geleneksel erkek cinsiyet rolü inançlarının ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucu katılımcıların kadına yönelik düşmanlıklarının hegemonik erkeklik boyutlarıyla ilişkili olduğunu ve bu durumun kadınlara yönelik saldırganlığın ön görülmesiyle ilgili olduğunu göstermektedir (Gallagher ve Parrott, 2011).

Dolliver (2014) gerçekleştirdiği çalışmada Cinsiyet Rolü Stres Teorisi çerçevesinde bireylerin geleneksel cinsiyet rolü kalıplarına bağlılık düzeyleri ve performansları üzerinde stresin etkisinin incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 1487 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucu Cinsiyet Rolü Stresi Teorisi'nin cinsiyet kimliği ve stres faktörlerini yordadığı bulunurken, genel sapkın davranışını yordamadığını bulunmuştur (Dolliver, 2014).

Robertson (2020) gerçekleştirdiği çalışmada toplumsal cinsiyet rolü stresi, medya kullanımı ve üst bilişsel yetenekler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 18-25 yaş aralığındaki Tennesse Üniversitesi öğrenimine devam etmekte olan 238 öğrenci oluşturmaktadır (Robertson, 2020). Araştırmanın sonucu toplumsal cinsiyet rolü stresi ile medya kullanım miktarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını gösterirken üst bilişsel yetenekler ile medya kullanım miktar arasında bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Aynı zamanda medya kullanımı yüksek olan ve bilişsel

yeteneği düşük olan bireylerde toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Robertson, 2020).

Toplumsal cinsiyet rolü stresi ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde konuyla ilgili gerçekleştirilen güncel çalışmaların geçmişteki çalışmalara kıyasla az olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda toplumsal cinsiyet rolü stresi ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi, erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi, erkek cinsiyet çatışması, erkek cinsiyet rolü, hegemonik erkeklik boyutları, cinsiyet rolü kalıplarına bağlılık düzeyi, kadına yönelik düşmanlık, stres türleri, stres faktörleri, stresin performansa etkisi, stres modelleri, saldırganlık davranışı, suçluluk eğilimi, utanç eğilimi, dini yönelim, manevi refah, yeme bozuklukları, yeme semptomatolojisi, dışsallaştırma ve medya kullanımı değişkenleri ile ilişkisinin incelendiği görülmüştür.

Alanyazın taraması çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi bölümlerinin tamamlanmasıyla sonlandırılmıştır. Yukarıda verilen tüm bilgilerden yola çıkılarak araştırmanın amacı olan üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasında ilişki olduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veriler ve toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın bağımsız değişkenini çocukluk çağı travma yaşantıları, bağımlı değişkenini ise cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi oluşturmaktadır.

Bu araştırma çocukluk çağı travma yaşantılarının cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan ilişkisel modele dayanan bir çalışmadır. İlişkisel model, iki ya da daha fazla sayıda olan değişkenler arasındaki ilişkilerin açığa çıkarılması ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen kişilerden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir örneklem olarak da adlandırılan uygun örnekleme yöntemi gerekli örneklem büyüklüğüne ulaşılana kadar araştırmacının kolay ulaşabildiği kişilerden örneklem seçmesini içermektedir (Cohen vd., 2000). Bu araştırmada uygun örnekleme yöntemi, veri toplama sürecinin pandemi dönemine denk gelmesi ve uzaktan eğitim sürecinde üniversite öğrencilerine ulaşmakta güçlük çekilmesi sebebiyle kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 yılı bahar dönemi 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çoklu regresyon analizi için gerekli olan örneklem büyüklüğü Tabachnik ve Fidell (2007) hesaplamasına göre en az 154 üniversite öğrencisi olacak şekilde bulunmuştur (Tabachnick ve Fidell, 2007).

3.3.Veriler ve Toplanması

3.3.1.Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33), Cinsel Mitler Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ), Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (ETCRSÖ) ve araştırmacı tarafından uygulanmak üzere hazırlanmış olan kişisel bilgi formu olarak belirlenmiştir.

3.3.1.1. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)

Ölçek, çocukluk çağında karşılaşılan travmatik yaşantıların durumunu ölçmek amacıyla Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmali çocukluk dönemine yönelterek çocukluk çağı ruhsal travmalarını sorgulamaktadır. 2012 yılında Şar ve arkadaşları tarafından ölçeğin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenirlilik çalışması gerçekleştirilmiştir (Şar vd., 2012). Ölçek 5'li likert tipindedir. Ölçek "hiçbir zaman (1), nadiren (2), kimi zaman (3), sık olarak (4) ve çok sık (5)" şeklindeki seçeneklere göre puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık değeri tüm grup için 0,93 olarak bulunmuştur (Şar vd., 2012). 2020 yılında Şar ve arkadaşları tarafından ölçeğin Türkçe uyarlaması kültüre duyarlı bir halde yenilenmiştir. 28 maddelik ilk biçimi genişletilerek aşırı koruma- aşırı kontrol boyutunun eklenmesiyle son haline getirilmiştir. 33 maddelik güncel versiyon (CTQ-33), üç inkâr maddesi ve OP-OC dahil olmak üzere her alt boyut için beş madde içermektedir (Şar vd., 2020). Ölçekte duygusal taciz, duygusal ihmal, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol alt bölümlerinin puan toplamları çocukluk çağı travma puanını vermektedir. Ölçeğin 2012 yılında geliştirildiği ilk biçimi için toplam puan 25-125 ve 2020 yılında genişletilmiş biçiminde ise toplam puan 25-150 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin 33 maddesinden 11 tanesi (No: 1,2,4,5,7,10,13,19,26,28,31) ters madde olarak değerlendirilmeye alınmaktadır (Şar vd., 2020). Yaşları 18 ile 60 arasında değişen 300 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışmada Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği' nin Cronbach alfa değerlerinin .64 ile .87 arasındaki değiştiği bulunmuştur (Alpay vd., 2017). Gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise 635 katılımcıyı kapsayan ilk aşamada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .78 ve 69

katılımcıyı kapsayan ikinci aşaması için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .73 olarak bulunmuştur (Dereboy vd., 2018). Mevcut araştırmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı duygusal taciz alt boyutu için .84, fiziksel taciz alt boyutu için .85, fiziksel ihmal alt boyutu için .78, duygusal ihmal alt boyutu için .85, cinsel taciz alt boyutu için .88, aşırı koruma-kontrol alt boyutu için .68 ve çocukluk çağı travmaları toplam puan için .87 olarak bulunmuştur.

3.3.1.2. Cinsel Mitler Ölçeği

Cinsel Mitler Ölçeği, Gölbaşı ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. 28 maddeden oluşan ölçek 5'li likert tipindedir (Golbası vd., 2016). Ölçek "asla katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), kısmen katılıyorum (4) ve katılıyorum (5)" şeklindeki seçeneklere göre puanlanmaktadır. Her madde 1 ile 5 arasında puan alacak şekilde oluşturulmuştur. Bireylerin cinsel mit düzeylerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin sekiz alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; cinsel yönelim (1-5. Maddeler), toplumsal cinsiyet (6-11. Maddeler), yaş ve cinsellik (12-15. Maddeler), cinsel davranış (16-18. Maddeler), mastürbasyon (19-20. Maddeler), cinsel şiddet (21-24. Maddeler), cinsel ilişki (25-26. Maddeler) ve cinsel memnuniyet (27-28. Maddeler) şeklindedir (Golbası vd., 2016). Ölçeğin geliştirilmesi iki aşamadan oluşmaktadır. Alanyazın incelenmesinin ardından belirlenen 158 cinsel mit içeren bir liste oluşturulmuştur (Golbası vd., 2016). Belirlenen cinsel mitler içerisinden 74 tanesi seçilerek ölçeğin taslağı oluşturulmuştur. Gerçekleştirilen güvenirlik katsayısında toplam puan korelasyon katsayısı 0.25' in altında kalmış ve taslak ölçekten bazı maddeler çıkartılmıştır. Ölçeğin son halinde Cronbach alfa değeri .91 bulunmuş ve iç yapı tutarlılığını yüksek çıktığı görülmüştür. Faktör analizi sırasında bazı maddelerin olumsuz etkilenmesinden dolayı bazı maddeler elenmiş ve 12 olan faktör sayısı 8' e düşürülmüştür (Golbası vd., 2016). Gerçekleştirilen başka bir çalışmada Cinsel Mitler Ölçeği' nin Cronbach alfa değeri .88 olarak hesaplanmıştır (Özdemir ve Yılmaz, 2020). Mevcut araştırmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı cinsel yönelim alt boyutu için .87, toplumsal cinsiyet alt boyutu için .78, yaş ve cinsellik alt boyutu için .81, cinsel davranış alt boyutu için .81, mastürbasyon alt boyutu için .88, cinsel şiddet alt boyutu için .71, cinsel ilişki alt boyutu için .65, cinsel memnuniyet alt boyutu için .61 ve cinsel mitler toplam puan için .93 olarak bulunmuştur.

3.3.1.3. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ)

2017 yılında Koç ve arkadaşları tarafından ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. 20 maddeden oluşan ölçek 5'li likert tipindedir. Her madde 1 ile 5 arasında puan alacak şekilde oluşturulmuştur (Koç vd., 2017). Ölçek "benim için hiç stres verici değil (1), benim için stres verici (2), kararsızım (3), benim için stres verici (4) ve benim için stres verici (5)" şeklindeki seçeneklere göre puanlanmaktadır. Ölçekte ters kodlanmış madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 20 ve en yüksek puan ise 100 olacak şekildedir. Ölçek sonucunda alınan yüksek puan, kişinin toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Koç vd., 2017). Ölçüt bağıntılı geçerlik ve faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği incelenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa güvenirlik katsayıları .80-72 arasında değişim göstermektedir. Geleneksel cinsiyet rolü' ve 'Evlilikte cinsiyet rolü' boyutlarının katsayısı .78; 'Kadın cinsiyet rolü' boyutunun Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. (Koç vd., 2017). Gerçekleştirilen başka bir çalışmada Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .96 olarak bulunmuştur (Sarıtepe, 2019). Bayar ve arkadaşları (2017) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur (Bayar vd., 2017). Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre ölçeğin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir (Koç vd., 2017). Mevcut araştırmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .96 olarak bulunmuştur.

3.3.1.4. Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (ETCRSÖ)

2018 yılında Bayar ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek 27 maddeden oluşan ve 5'li likert tipinde olan bir veri toplama aracıdır. Ölçekte ters kodlanmış olan madde bulunmamaktadır. Her madde 1 ile 5 arasında puan alacak şekilde oluşturulmuştur (Bayar vd., 2018). Ölçek "benim için hiç stres verici değil (1), benim için stres verici (2), kararsızım (3), benim için stres verici (4) ve benim için stres verici (5)" şeklindeki seçeneklere göre puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 27 ve en yüksek

puan 135 olacak şekildedir (Bayar vd., 2018). Alınan yüksek puan, kişinin toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşadığını göstermektedir. Yapı geçerliği doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizi ile ölçülmüştür. Ölçeğin test tekrar test katsayısı .91 ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise .90 olarak bulunmuştur (Bayar vd., 2018). Gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuştur (Bayar vd., 2018). Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre ölçeğin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmektedir (Bayar vd., 2018). Mevcut araştırmada Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

3.3.1.5. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, katılımcılar hakkında çeşitli bilgilere ulaşılması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Yaş, cinsiyet, bölüm, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin sosyoekonomik durumu, aile tipi ve ilk cinsel bilgi kaynakları gibi sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcılardan gerçekçi cevaplar alınabilmesi ve etik kurallara bağlı kalınması nedeniyle katılımcıların kimlik bilgilerine kişisel bilgi formunda yer verilmemiştir.

3.3.2.Veri Toplama Süreci

1) Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli onay (EK-1) alınmıştır.
2) Araştırmacı ve tez danışmanının görüşleri doğrultusunda hazırlanmış olan kişisel bilgi formu (EK-3) ve kullanım izinleri alınmış olan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (EK-4), Cinsel Mitler Ölçeği (EK-5), Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (EK-6) ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (EK-7) ile veri toplama aşamasına geçilmiştir.
3) Veri toplama süreci katılımcıların gönüllülüğü doğrultusunda gerçekleştirilmiş ve anket uygulamasına geçilmeden önce katılımcılara verilen Bilgilendirilmiş Onam Formu ile araştırmanın içeriği ve gizlilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirileceği bilgisi verilmiştir.

4) Anket uygulaması 2020-2021 eğitim öğretim yılında hem çevrimiçi ortamda hem de yüz yüze olacak şekilde planlanmış fakat pandeminin devam etmesi ve üniversitelerin yüz yüze eğitime geçememesi nedeniyle sadece çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 624 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın yaş aralığında olmayan üniversite öğrencilerinin ve eksik cevap veren katılımcıların çıkarılmasının ardından araştırma grubu 451 olarak belirlenmiştir.
5) Öngörülen süre olan üç ay sonunda veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

3.3.3. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Örneklemde bulunan bireylere anket formlarının ulaştırılması ve uygulanmasının tamamlanmasının ardından verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması aşamasına geçilmiştir. Ölçme araçlarının analizinde "SPSS 25.0" programı kullanılmıştır. Veriler ilk olarak Excel programına aktarılmış ve gerekli düzenlemelerin ardından SPSS programına geçirilmiştir. Veri toplama araçlarında belirtilmiş olan maddelerin ters kodlanmasının ardından Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitler Ölçeği' nin toplam ve alt boyut puanları, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği' nin toplam puanları hesaplanmıştır. Verilerin normalliği sınanmıştır. Normal dağılım gösteren alt boyut puanı ve toplam puanlar için "Bağımsız Örneklem T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi" ve normal dağılım göstermeyen alt boyut puanları için ise "Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR

Bu araştırmada; çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak, katılımcıların çocukluk çağı travmaları cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, aile tipi ve ilk cinsel bilgi kaynağı gibi değişkenlere göre değişimleri ele alınmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda hazırlanmış olan araştırma sorularına ilişkin istatistiksel analizler yapılmış ve bulgular elde edilmiştir. Bu bölümde bulgular ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

4.1. Bulgular

4.1.1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1. *Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Sayı ve Yüzde Dağılımları*

Değişkenler	Gruplar	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	280	62.1
	Erkek	171	37.9
Üniversite Türü	Devlet	252	55.9
	Vakıf	199	44.1
Üniversite Bölümü	Sosyal	300	66.5
	Sağlık	82	18.2
	Fen	69	15.3
Sınıf Düzeyi	Hazırlık	24	5.3
	1.Sınıf	115	25.5
	2.Sınıf	86	19.1
	3.Sınıf	58	12.9
	4.Sınıf	71	15.7
	Yüksek lisans ve Doktora	97	21.5
Anne Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	29	6.4
	İlkokul		
	Ortaokul	158	35.0
	Lise	74	16.4
	Üniversite veya	109	24.2
	yüksekokul	81	18.0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	3	0.7
	İlkokul		
	Ortaokul	116	25.7
	Lise	93	20.6
	Üniversite veya	123	27.3
	yüksekokul	116	25.7
Sosyoekonomik Düzey	Düşük	39	8.6
	Orta	362	80.3
	Yüksek	50	11.1
Aile Tipi	Çekirdek	326	72.3
	Geniş	81	18.0
	Parçalanmış	14	3.1
	Boşanmış	30	6.7
İlk Cinsel Bilgi Kaynağı	Anne	64	14.2
	Baba	8	1.8
	Akraba	10	2.2
	Arkadaş	155	34.4
	Sosyal Medya veya TV	102	22.6
	Okul		
	Diğer	71	15.7
		41	9.1
Toplam		451	100

4.1.2. Betimsel İstatistiklerin İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları, cinsel mitlere inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi değişkenlerinin incelenmesi amacıyla ölçeklerde betimleyici istatistik yöntemi kullanılmıştır.

Aşağıda yer alan Tablo 2' de katılımcıların ÇÇTÖ ve alt boyutları, CMÖ ve alt boyutları, KTCRS ve ETCRS ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları, standart sapmaları ve minimum-maksimum değerleri gösterilmiştir.

Tablo 2. *Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Cinsel Mitler Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel Bilgileri*

Ölçek	**Sayı**	**Ortalama**	**Standart Sapma**	**Min. ve Maks. Değerler**
ÇÇTÖ	451	59,58	13,48	41-128
Duygusal Taciz	451	7,91	3,63	5-25
Fiziksel Taciz	451	6,04	2,38	5-22
Cinsel Taciz	451	6,19	2,74	5-25
Fiziksel İhmal	451	7,36	2,76	5-18
Duygusal İhmal	451	10,76	4,55	5-25
Aşırı Koruma-Kontrol	451	10,69	4,56	5-24
CMÖ	451	54,26	18,00	28-122
Cinsel Yönelim	451	12,22	5,59	5-25
Toplumsal Cinsiyet	451	9,52	3,97	6-26
Yaş ve Cinsellik	451	7,79	3,31	4-20
Cinsel Davranış	451	4,74	2,39	3-15
Mastürbasyon	451	4,34	2,23	2-10
Cinsel Şiddet	451	5,84	2,50	4-20
Cinsel İlişki	451	5,05	2,16	2-10
Cinsel Memnuniyet	451	4,76	1,97	2-10
KTCRSÖ	280	86,07	17,92	20-100
ETCRSÖ	171	87,08	22,03	27-133

4.1.3. Normalliğin Sınanması

Bu çalışmada verilerin normalliğinin sınanması çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenerek gerçekleştirilmiştir. Kim (2013) tarafından belirtilen normal dağılım aralığı, örneklem büyüklüğünün 300'den büyük olduğu durumlarda çarpıklık değeri için 2'den küçük ve basıklık değeri için 7'den küçük olması gerektiği şeklindedir (Kim, 2013). Dolayısıyla bu çalışmada çarpıklık değeri için 2'den küçük ve basıklık değeri için 7'den küçük olan değerlerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 3' te ölçek ve alt ölçeklere ait çarpıklık ve basıklık değerleri gösterilmiştir.

Tablo 3. *Ölçek ve Alt Boyutların Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Ölçek ve Alt Ölçekler	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
ÇÇTÖ Toplam Puan	1.59	3.41
Duygusal Taciz	1.74	3.15
Fiziksel Taciz	**3.50**	**14.26**
Fiziksel İhmal	1.20	0.86
Duygusal İhmal	0.75	-0.05
Cinsel Taciz	**3.45**	**14.14**
Aşırı Koruma-Kontrol	0.89	0.15
CMÖ Toplam Puan	0.68	0.16
Cinsel Yönelim	0.46	-0.81
Toplumsal Cinsiyet	1.36	1.77
Yaş ve Cinsellik	0.71	0.01
Cinsel Davranış	1.49	1.73
Mastürbasyon	0.58	-0.52
Cinsel Şiddet	1.77	3.62
Cinsel İlişki	0.40	-0.53
Cinsel Memnuniyet	0.23	-0.65
KTCRSÖ	-1.81	3.05
ETCRSÖ	-0.39	-0.01

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Cinsel Mitler Ölçeği ve alt boyutlarının, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği' nin kabul edilen normal dağılım aralığında bulunduğu görülmüştür. Bu ölçekler için parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları kabul edilen normal dağılım aralığının dışında kalmaktadır. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve alt boyutları genel olarak normal dağılım aralığında bulunsa da fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutlarının kabul edilen aralıkta bulunmaması nedeniyle bu iki alt boyut için parametrik olmayan testler uygulanmasına karar verilmiştir.

4.1.4. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre ÇÇTÖ toplam puanı ve alt boyutlarından normal dağılım gösteren (duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol) değişkenlerine Bağımsız Örneklem T-Testi, normal dağılım göstermeyen (fiziksel taciz, cinsel taciz) değişkenlerine ise Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	*t*	*p*
Duygusal Taciz	Kadın	280	7.72	3.65	-1.41	.16
	Erkek	171	8.22	3.59		
Fiziksel İhmal	Kadın	280	6.77	2.37	-5.70	.00
	Erkek	171	8.33	3.06		
Duygusal İhmal	Kadın	280	10.10	4.41	-4.00	.00
	Erkek	171	11.84	4.57		
Aşırı Koruma-Kontrol	Kadın	280	10.28	4.65	-2.45	.01
	Erkek	171	11.36	4.34		
ÇÇTÖ Toplam Puan	Kadın	280	57.85	12.97	-3.53	.00
	Erkek	171	62.41	13.85		

Tablo 4 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<.05$). Çocukluk çağı travmaları duygusal taciz alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği bulgulanmıştır ($p>.05$).

Kadın katılımcıların fiziksel ihmal puan ortalamaları ($\bar{x}=6.77$, ss=2.37), erkek katılımcıların fiziksel ihmal puan ortalamalarından ($\bar{x}=8.33$, ss=3.06) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir (t (449) =-6.06, $p<.05$).

Kadın katılımcıların duygusal ihmal puan ortalamaları ($\bar{x}=10.10$, ss=4.41), erkek katılımcıların duygusal ihmal puan ortalamalarından ($\bar{x}=11.84$, ss=4.57) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir (t (449) =-3.99, $p<.05$).

Kadın katılımcıların aşırı koruma-kontrol puan ortalamaları ($\bar{x}=10.28$, ss=4.65), erkek katılımcıların aşırı koruma-kontrol puan ortalamalarından ($\bar{x}=11.36$, ss=4.34) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir (t (449) =-2.45, $p<.05$).

Kadın katılımcıların ÇÇTÖ toplam puan ortalamaları ($\bar{x}$=57.85, ss=12.97), erkek katılımcıların ÇÇTÖ toplam puan ortalamalarından ($\bar{x}$=62.41, ss=13.85) anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmektedir (t (449) =-3.53, p<.05).

Anlamlı farklılaşma gösteren alt boyutlarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. *Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	U	z	p
Fiziksel Taciz	Kadın	280	213.20	20355.00	-3.24	.00
	Erkek	171	246.96			
Cinsel Taciz	Kadın	280	237.27	20785.50	-2.88	.00
	Erkek	171	207.55			

Tablo 5 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05).

Anlamlı farklılaşma gösteren fiziksel taciz alt boyutunda erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek düzeyde fiziksel taciz yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Anlamlı farklılaşma gösteren cinsel taciz alt boyutunda ise kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde cinsel taciz yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir.

4.1.6. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Üniversite Bölümü Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre ÇÇTÖ toplam puanı ve alt boyutlarından normal dağılım gösteren (duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol) değişkenlerine Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), normal dağılım göstermeyen (fiziksel taciz, cinsel taciz) değişkenlerine ise Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Katılımcıların üniversite bölümü değişkenine göre duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Üniversite Bölümüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

ÇÇTÖ Alt Boyutları	Üniversite Bölümü	N	Ort.	Ss.	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	f	p
Duygusal	Sosyal	300	7.93	3.62	G. Arası	9.17	.35	.71
Taciz	Sağlık	82	7.65	3.59	G. İçi	5926.10		
	Fen	69	8.13	3.75	Toplam	5935.27		
Fiziksel	Sosyal	300	7.23	2.66	G. Arası	29.40	1.94	.14
İhmal	Sağlık	82	7.90	2.98	G. İçi	3388.96		
	Fen	69	7.30	2.85	Toplam	3418.36		
Duygusal	Sosyal	300	10.67	4.52	G. Arası	19.40	.47	.63
İhmal	Sağlık	82	10.67	4.24	G. İçi	9293.25		
	Fen	69	11.25	5.03	Toplam	9312.66		
Aşırı	Sosyal	300	10.71	4.63	G. Arası	2.68	.06	.94
Koruma-	Sağlık	82	10.54	4.46	G. İçi	9357.48		
Kontrol	Fen	69	10.78	4.44	Toplam	9360.16		
ÇÇTÖ	Sosyal	300	59.34	12.97	G. Arası	106.10	.29	.75
Toplam	Sağlık	82	59.49	13.05	G. İçi	81670.01		
Puan	Fen	69	60.71	16.06	Toplam	81776.11		

Tablo 6 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı üniversite türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Katılımcıların üniversite bölümü değişkenine göre fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. *Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyut Puanlarının Üniversite Bölümüne Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ Alt Boyutları	Üniversite Bölümü	N	Sıra Ort.	Ki Kare	df	p
Fiziksel Taciz	Sosyal	300	223.20	2.54	2	.28
	Sağlık	82	242.68			
	Fen	69	218.37			
Cinsel Taciz	Sosyal	300	231.44	2.86	2	.23
	Sağlık	82	209.57			
	Fen	69	221.88			

Tablo 7 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutu üniversite bölümü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.1.8. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre ÇÇTÖ alt boyut ve toplam puan değişkenlerine Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Katılımcıların anne eğitim düzeyi değişkenine göre çocukluk çağı travmaları ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ ve Alt Boyutları	Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Ki Kare	df	p
Duygusal Taciz	Okuma yazma bilmiyor	29	265.64	7.26	4	.12
	İlkokul	158	236.07			
	Ortaöğretim	74	224.03			
	Lise	109	203.28			
	Üniversite veya yüksekokul	81	224.53			
Fiziksel Taciz	Okuma yazma bilmiyor	29	268.95	12.08	4	.02
	İlkokul	158	233.27			
	Ortaöğretim	74	238.52			
	Lise	109	213.88			
	Üniversite veya yüksekokul	81	201.32			
Fiziksel İhmal	Okuma yazma bilmiyor	29	315.60	46.57	4	.00
	İlkokul	158	251.93			
	Ortaöğretim	74	248.24			
	Lise	109	180.81			
	Üniversite veya yüksekokul	81	183.83			
Duygusal İhmal	Okuma yazma bilmiyor	29	280.60	22.87	4	.00
	İlkokul	158	245.79			
	Ortaöğretim	74	244.91			
	Lise	109	186.24			
	Üniversite veya yüksekokul	81	204.07			

Cinsel Taciz	Okuma yazma bilmiyor	29	243.79	2.35	4	.67
	İlkokul	158	231.53			
	Ortaöğretim	74	227.74			
	Lise	109	218.17			
	Üniversite veya yüksekokul	81	217.80			
Aşırı Koruma-Kontrol	Okuma yazma bilmiyor	29	279.84	17.54	4	.00
	İlkokul	158	248.55			
	Ortaöğretim	74	223.15			
	Lise	109	196.26			
	Üniversite veya yüksekokul	81	205.36			
ÇÇTÖ Toplam Puan	Okuma yazma bilmiyor	29	291.41	26.70	4	.00
	İlkokul	158	249.99			
	Ortaöğretim	74	237.88			
	Lise	109	189.85			
	Üniversite veya yüksekokul	81	193.57			

Tablo 8 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları duygusal taciz ve cinsel taciz alt boyutları anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05). Çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05). Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için Mann-Whitney U analizi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. 10 karşılaştırma yapılacağından birinci tip hatayı kontrol etmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır (p<.05/10=.005). Analiz sonucunda gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p>.005).

Fiziksel taciz için yapılan analiz sonucunda okuma yazma bilmeyen grup ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Fiziksel ihmal için yapılan analiz sonucunda okuma yazma bilmeyen grup ile lise grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). Okuma yazma bilmeyen grup ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). Ortaöğretim grubu ile lise grubu arasında, ortaöğretim grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). Ortaöğretim grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ortaöğretim grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Duygusal ihmal için yapılan analiz sonucunda okuma yazma bilmeyen grup ile lise grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). Ortaöğretim grubu ile lise grubu arasında, ortaöğretim grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Aşırı koruma-kontrol için yapılan analiz sonucunda okuma yazma bilmeyen grup ile lise grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Çocukluk çağı travmaları toplam puan için yapılan analiz sonucunda okuma yazma bilmeyen grup ile lise grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). Okuma yazma bilmeyen grup ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, okuma yazma bilmeyen grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

4.1.9. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre ÇÇTÖ alt boyut ve toplam puan değişkenlerine Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Katılımcıların baba eğitim düzeyi değişkenine göre çocukluk çağı travmaları ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ ve Alt Boyutları	Baba Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Ki Kare	df	p
Duygusal Taciz	Okuma yazma bilmiyor	3	285.17	3.90	4	.42
	İlkokul	116	239.42			
	Ortaöğretim	93	233.54			
	Lise	123	212.93			
	Üniversite veya yüksekokul	116	218.86			
Fiziksel Taciz	Okuma yazma bilmiyor	3	289.83	13.97	4	.01
	İlkokul	116	250.00			
	Ortaöğretim	93	237.13			
	Lise	123	205.99			
	Üniversite veya yüksekokul	116	212.64			

Fiziksel İhmal	Okuma yazma bilmiyor	3	383.67	41.05	4	.00
	İlkokul	116	276.63			
	Ortaöğretim	93	235.96			
	Lise	123	209.86			
	Üniversite veya yüksekokul	116	180.42			
Duygusal İhmal	Okuma yazma bilmiyor	3	268.83	17.39	4	.00
	İlkokul	116	259.53			
	Ortaöğretim	93	240.03			
	Lise	123	212.78			
	Üniversite veya yüksekokul	116	194.13			
Cinsel Taciz	Okuma yazma bilmiyor	3	286.33	8.16	4	.09
	İlkokul	116	241.51			
	Ortaöğretim	93	234.83			
	Lise	123	221.37			
	Üniversite veya yüksekokul	116	206.76			
Aşırı Koruma-Kontrol	Okuma yazma bilmiyor	3	342.00	8.60	4	.07
	İlkokul	116	244.25			
	Ortaöğretim	93	237.80			
	Lise	123	211.59			
	Üniversite veya yüksekokul	116	210.56			
ÇÇTÖ Toplam Puan	Okuma yazma bilmiyor	3	308.67	20.48	4	.00
	İlkokul	116	263.11			
	Ortaöğretim	93	237.92			
	Lise	123	211.18			
	Üniversite veya yüksekokul	116	192.91			

Tablo 9 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları duygusal taciz, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05). Çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05). Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için Mann-Whitney U analizi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. 10 karşılaştırma yapılacağından birinci tip hatayı kontrol etmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır (p<.05/10=.005).

Fiziksel taciz için yapılan analiz sonucunda ilkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Fiziksel ihmal için yapılan analiz sonucunda ilkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ilkokul grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). Ortaöğretim grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ortaöğretim grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Duygusal ihmal için yapılan analiz sonucunda ilkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ilkokul grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

Çocukluk çağı travmaları toplam puanı için yapılan analiz sonucunda ilkokul grubu ile lise grubu arasında, ilkokul grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005). İlkokul grubu ile üniversite veya yüksekokul grubu arasında, ilkokul grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.005).

4.1.10. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Sosyoekonomik Düzey Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük

örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre ÇÇTÖ toplam puanı ve alt boyutlarından normal dağılım gösteren (duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol) değişkenlerine Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), normal dağılım göstermeyen (fiziksel taciz, cinsel taciz) değişkenlerine ise Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Katılımcıların sosyoekonomik düzey değişkenine göre duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Sosyoekonomik Düzeye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları*

ÇÇTÖ Alt Boyutları	Sosyoekonomik Düzey	N	Ort.	Ss.	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	f	p
Duygusal Taciz	Düşük	39	10.03	5.50	G. Arası	192.19	7.50	.00
	Orta	362	7.73	3.40	G. İçi	5743.08		
	Yüksek	50	7.58	2.96	Toplam	5935.27		
Fiziksel İhmal	Düşük	39	9.23	3.53	G. Arası	193.59	13.45	.00
	Orta	362	7.31	2.68	G. İçi	3224.77		
	Yüksek	50	6.30	1.73	Toplam	3418.36		
Duygusal İhmal	Düşük	39	13.69	5.32	G. Arası	397.05	9.98	.00
	Orta	362	10.58	4.37	G. İçi	8915.60		
	Yüksek	50	9.76	4.37	Toplam	9312.66		
Aşırı Koruma-Kontrol	Düşük	39	12.67	5.31	G. Arası	166.54	4.06	.01
	Orta	362	10.51	4.49	G. İçi	9193.62		
	Yüksek	50	10.48	4.15	Toplam	9360.16		
ÇÇTÖ Toplam Puan	Düşük	39	68.51	17.41	G. Arası	3516.17	10.06	.00
	Orta	362	58.92	13.03	G. İçi	78259.94		
	Yüksek	50	57.36	10.57	Toplam	81776.11		

Tablo 10 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, aşırı koruma-kontrol alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı sosyoekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05). Uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu takdirde, farklılığın hangi gruplar arasında

olduğunu saptamak amacıyla post-hoc testi kullanılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2020). Bu araştırmada uygun post-hoc testi varyansların homojen olması ve örneklem eşitliğinin olup olmaması gibi varsayımların karşılanmasına dikkat edilerek seçilmiştir (Kayri, 2009).

Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için aşırı koruma-kontrol alt boyutunda varyans homojenliğinin karşılanması (Scheffé, 1956) ve örneklem eşitliğinin sağlanmaması (Kayri, 2009) nedeniyle Scheffe Post-Hoc analizi yapılmıştır. Aşırı koruma-kontrol alt boyutu için yapılan analiz sonucunda düşük sosyoekonomik düzey grubu ile orta sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.05).

Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için duygusal taciz alt boyutunda varyans heterojenliği nedeniyle Tamhane's T2 (Hochberg ve Tamhane, 1987) Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda duygusal taciz alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzey grubu ile orta sosyoekonomik düzey grubu arasında ve düşük sosyoekonomik düzey grubu ile yüksek sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.05).

Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için fiziksel ihmal alt boyutunda varyans heterojenliği nedeniyle Tamhane's T2 (Hochberg ve Tamhane, 1987) Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda fiziksel ihmal alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzey grubu ile orta sosyoekonomik düzey grubu arasında ve düşük sosyoekonomik düzey grubu ile yüksek sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.05). Orta sosyoekonomik düzey grubu ile yüksek sosyoekonomik düzey grubu arasında, orta sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.05).

Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için duygusal ihmal alt boyutunda varyans heterojenliği nedeniyle Tamhane's T2 (Hochberg ve Tamhane, 1987) Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda duygusal ihmal alt boyutunda düşük sosyoekonomik düzey grubu ile orta sosyoekonomik düzey grubu arasında ve düşük sosyoekonomik düzey grubu ile yüksek sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük

sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.05).

Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için ÇÇTÖ toplam puanında varyans heterojenliği nedeniyle Tamhane's T2 (Hochberg ve Tamhane, 1987) Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ÇÇTÖ toplam puanında düşük sosyoekonomik düzey grubu ile orta sosyoekonomik düzey grubu arasında ve düşük sosyoekonomik düzey grubu ile yüksek sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.05).

Anlamlı farklılaşma gösteren duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutlarında düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların diğer sosyoekonomik düzey gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde duygusal taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir.

Katılımcıların sosyoekonomik düzey değişkenine göre fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. *Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyut Puanlarının Sosyoekonomik Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ Alt Boyutları	Sosyoekonomik Düzey	N	Sıra Ort.	Ki Kare	df	p
Fiziksel Taciz	Düşük	39	272.78	8.82	2	.01
	Orta	362	223.21			
	Yüksek	50	209.72			
Cinsel Taciz	Düşük	39	281.81	11.84	2	.00
	Orta	362	220.91			
	Yüksek	50	219.30			

Tablo 11 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları sosyoekonomik düzey değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05). Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için Mann-Whitney

U analizi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. 3 karşılaştırma yapılacağından birinci tip hatayı kontrol etmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır (p<.05/3=.01). Fiziksel taciz için yapılan analiz sonucunda gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p>.01).

Cinsel taciz için yapılan analiz sonucunda düşük sosyoekonomik düzey grubu ile orta sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.01). Düşük sosyoekonomik düzey grubu ile yüksek sosyoekonomik düzey grubu arasında, düşük sosyoekonomik düzey grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.01).

Anlamlı farklılaşma gösteren fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutlarında düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların diğer sosyoekonomik düzey gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde fiziksel taciz ve cinsel taciz yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Sosyoekonomik düzey düştükçe fiziksel taciz ve cinsel taciz yaşantılarının arttığı söylenebilir.

4.1.11. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre ÇÇTÖ alt boyut ve toplam puan değişkenlerine Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Aile tipi değişkenine göre çocukluk çağı travmaları ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyut Puanlarının Aile Tipine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

ÇÇTÖ ve Alt Boyutları	Aile Tipi	N	Sıra Ort.	Ki Kare	df	p
Duygusal Taciz	Çekirdek	326	217.48	12.92	3	.00
	Geniş	81	225.10			
	Parçalanmış	14	300.46			
	Boşanmış	30	286.30			
Fiziksel Taciz	Çekirdek	326	214.35	14.72	3	.00
	Geniş	81	260.14			
	Parçalanmış	14	266.79			
	Boşanmış	30	241.43			
Fiziksel İhmal	Çekirdek	326	212.99	16.45	3	.00
	Geniş	81	258.71			
	Parçalanmış	14	317.46			
	Boşanmış	30	236.42			
Duygusal İhmal	Çekirdek	326	215.11	19.78	3	.00
	Geniş	81	226.07			
	Parçalanmış	14	328.25			
	Boşanmış	30	296.43			
Cinsel Taciz	Çekirdek	326	220.63	15.78	3	.00
	Geniş	81	216.83			
	Parçalanmış	14	313.82			
	Boşanmış	30	268.08			
Aşırı Koruma-Kontrol	Çekirdek	326	222.15	2.70	3	.44
	Geniş	81	226.14			
	Parçalanmış	14	237.57			
	Boşanmış	30	262.02			
ÇÇTÖ Toplam Puan	Çekirdek	326	216.82	12.24	3	.00
	Geniş	81	229.97			
	Parçalanmış	14	315.32			
	Boşanmış	30	273.35			

Tablo 12 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları aşırı koruma-kontrol alt boyutu aile tipine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05). Çocukluk çağı travmaları duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı aile tipi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05). Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için Mann-Whitney U analizi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. 6 karşılaştırma yapılacağından birinci tip hatayı kontrol etmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır (p<.05/6=.008).

Duygusal taciz için yapılan analiz sonucunda çekirdek aile tipi grubu ile boşanmış aile tipi grubu arasında, boşanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008).

Fiziksel taciz için yapılan analiz sonucunda çekirdek aile tipi grubu ile geniş aile tipi grubu arasında, geniş aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008).

Fiziksel ihmal için yapılan analiz sonucunda çekirdek aile tipi grubu ile parçalanmış aile tipi grubu arasında, parçalanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008).

Duygusal ihmal için yapılan analiz sonucunda çekirdek aile tipi grubu parçalanmış aile tipi grubu arasında, parçalanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008). Çekirdek aile tipi grubu ile boşanmış aile tipi grubu arasında, boşanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008). Geniş aile tipi grubu ile parçalanmış aile tipi grubu arasında, parçalanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008).

Cinsel taciz için yapılan analiz sonucunda çekirdek aile tipi grubu ile parçalanmış aile tipi grubu arasında, parçalanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008). Geniş aile tipi grubu ile parçalanmış aile tipi grubu arasında, parçalanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008).

Çocukluk çağı travmaları toplam puanı için yapılan analiz sonucunda çekirdek aile tipi grubu ile parçalanmış aile tipi grubu arasında, parçalanmış aile tipi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p<.008).

4.1.12. Cinsel Mitler ve Alt Boyutlarının İlk Cinsel Bilgi Kaynağı Değişkenine Göre İncelenmesi

Parametrik testler popülasyonun şekliyle ilgili, normal dağılımın beklendiği varsayımları içermektedir (Pallant, 2020). Parametrik olmayan testler ise parametrik testler gibi normal dağılımın beklendiği varsayımlarında bulunmaz ve daha küçük örneklemler için idealdir. Veriler, parametrik testlerin varsayımlarını karşılamadığında parametrik olmayan testlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Pallant, 2020). Buna göre Cinsel mitler alt boyut ve toplam puan değişkenlerine Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. İlk cinsel bilgi kaynağı değişkenine göre cinsel mitler ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. *Cinsel Mitler ve Alt Boyut Puanlarının İlk Cinsel Bilgi Kaynağına Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

CMÖ ve Alt Boyutları	İlk Cinsel Bilgi Kaynağı	N	Sıra Ort.	Ki Kare	df	p
Cinsel Yönelim	Anne	64	214.76	6.30	6	.39
	Baba	8	326.56			
	Akraba	10	217.55			
	Arkadaş	155	229.51			
	Sosyal Medya ve TV	102	215.15			
	Okul	71	230.38			
	Diğer	41	232.11			
Toplumsal Cinsiyet	Anne	64	196.02	18.11	6	.01
	Baba	8	295.69			
	Akraba	10	184.45			
	Arkadaş	155	241.86			
	Sosyal Medya ve TV	102	218.55			

	Okul	71	199.96			
	Diğer	41	272.99			
Yaş ve Cinsellik	Anne	64	195.84	9.13	6	.17
	Baba	8	251.50			
	Akraba	10	161.30			
	Arkadaş	155	239.27			
	Sosyal Medya ve TV	102	217.95			
	Okul	71	233.80			
	Diğer	41	240.21			
Cinsel Davranış	Anne	64	202.57	8.63	6	.20
	Baba	8	221.31			
	Akraba	10	243.90			
	Arkadaş	155	230.41			
	Sosyal Medya ve TV	102	212.86			
	Okul	71	231.23			
	Diğer	41	266.07			
Mastürbasyon	Anne	64	234.80	2.93	6	.82
	Baba	8	237.75			
	Akraba	10	232.40			
	Arkadaş	155	223.71			
	Sosyal Medya ve TV	102	212.33			
	Okul	71	227.60			
	Diğer	41	248.30			
Cinsel Şiddet	Anne	64	217.83	4.80	6	.57
	Baba	8	252.19			
	Akraba	10	217.05			
	Arkadaş	155	230.21			
	Sosyal Medya ve TV	102	213.96			
	Okul	71	220.97			
	Diğer	41	258.59			
Cinsel İlişki	Anne	64	205.44	5.52	6	.48
	Baba	8	307.94			
	Akraba	10	211.15			
	Arkadaş	155	231.75			
		102	222.58			

	Sosyal Medya ve TV	71	231.54			
	Okul	41	222.90			
	Diğer					
Cinsel Memnuniyet	Anne	64	199.56	3.64	6	.72
	Baba	8	238.50			
	Akraba	10	219.20			
	Arkadaş	155	233.55			
	Sosyal Medya ve TV	102	231.42			
	Okul	71	222.36			
	Diğer	41	230.77			
CMÖ Toplam Puan	Anne	64	199.24	9.32	6	.16
	Baba	8	299.50			
	Akraba	10	201.25			
	Arkadaş	155	235.11			
	Sosyal Medya ve TV	102	213.60			
	Okul	71	226.49			
	Diğer	41	255.01			

Tablo 13 incelendiğinde cinsel mitler cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel şiddet, cinsel ilişki ve cinsel memnuniyet alt boyutları ilk cinsel bilgi kaynağına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05). Cinsel mitler toplumsal cinsiyet alt boyutu ilk cinsel bilgi kaynağı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<.05). Farklılığın hangi grupta olduğunu saptamak için Mann-Whitney U analizi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. 21 karşılaştırma yapılacağından birinci tip hatayı kontrol etmek için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır (p<.05/21=.002). Analiz sonucunda gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (p>.005).

4.1.13. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Cinsel Mitler ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Pearson Korelasyon Analizi, aralıklı (interval) verilerin olduğu ve dağılımın normal olduğu varsayımlarının bulunduğu parametrik bir testtir (Mayers, 2013). Buna göre çocukluk çağı travmaları alt boyutları ve cinsel mitler alt boyutları arasındaki ilişkiyi

incelemek için varsayımların karşılandığı alt boyutlar kullanılarak Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları normal dağılım göstermediğinden korelasyon analizine dahil edilmemiştir. Analiz sonuçları Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Cinsel Mitler ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.Duygusal Taciz	-													
2.Fiziksel İhmal	.52**	-												
3.Duygusal İhmal	.69**	.59**	-											
4.Aşırı Koruma-Kontrol	.63**	.40**	.60**	-										
5.ÇÇTÖ Toplam Puan	.84**	.72**	.79**	.79**	-									
6.Cinsel Yönelim	-.06	.12*	-.01	.01	.03	-								
7.Toplumsal Cinsiyet	.07	.26**	.08	.04	.14**	.54**	-							
8.Yaş ve Cinsellik	-.02	.19**	.07	.05	.08	.44**	.43**	-						
9.Cinsel Davranış	.04	.24**	.08	.03	.13**	.53**	.62**	.49**	-					
10.Mastürbasyon	.01	.19**	.10*	.05	.09	.55**	.42**	.41**	.40**	-				
11.Cinsel Şiddet	.04	.29**	.03	.03	.15**	.57**	.59**	.48**	.61**	.51**	-			
12.Cinsel İlişki	.04	.18**	.11*	.12*	.13**	.42**	.45**	.43**	.48**	.39**	.42**	-		
13.Cinsel Memnuniyet	-.01	.16**	.03	.03	.07	.41**	.41**	.44**	.42**	.39**	.41**	.64**	-	
14.CMÖ Toplam Puan	.01	.26**	.07	.05	.13**	.82**	.78**	.70**	.76**	.68**	.77**	.67**	.64**	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 14 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan fiziksel ihmal ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel yönelim arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.12, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel yönelime ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile toplumsal cinsiyet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.26, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça toplumsal cinsiyete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile yaş ve cinsellik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.19, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça yaş ve cinselliğe ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel davranış arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.24, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel davranışa ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile mastürbasyon arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.19, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça mastürbasyona ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel şiddet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.29, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.18, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel memnuniyet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.16, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel memnuniyete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile CMÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.26, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel mitler düzeyi artmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan duygusal ihmal ile cinsel mitler alt boyutu olan mastürbasyon arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.10, p<.05). Duygusal ihmal yaşantısı arttıkça mastürbasyona ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Duygusal ihmal ile cinsel ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.11, p<.05). Duygusal ihmal yaşantısı arttıkça cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyi artmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan aşırı koruma-kontrol ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.12, p<.05). Aşırı koruma-kontrol yaşantısı arttıkça cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyi artmaktadır.

ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler alt boyutu olan toplumsal cinsiyet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.14, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça toplumsal cinsiyete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel davranış arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.13, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça cinsel davranışa ilişkin mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel şiddet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.15, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.13, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile CMÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.13, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça cinsel mitler düzeyi artmaktadır.

4.1.14. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Pearson Korelasyon Analizi, aralıklı (interval) verilerin olduğu ve dağılımın normal olduğu varsayımlarının bulunduğu parametrik bir testtir (Mayers, 2013). Buna göre çocukluk çağı travmaları alt boyutları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek için varsayımların karşılandığı alt boyutlar kullanılarak Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları normal dağılım göstermediğinden korelasyon analizine dahil edilmemiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği olarak iki ayrı ölçek şeklindedir. Kadın ve erkek ölçeklerine ait analiz sonuçları Tablo 15 ve Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 15. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
1.Duygusal Taciz	-					
2.Fiziksel İhmal	.52**	-				
3.Duygusal İhmal	.73**	.58**	-			
4.Aşırı Koruma-Kontrol	.60**	.37**	.58**	-		
5.ÇÇTÖ Toplam Puan	.85**	.70**	.82**	.79**	-	
6.Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi	.10	-.02	.08	.10	.08**	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 15 incelendiğinde ÇÇTÖ toplam puanı ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.08, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi artmaktadır.

Tablo 16. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları ile Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
1.Duygusal Taciz	-					
2.Fiziksel İhmal	.53**	-				
3.Duygusal İhmal	.64**	.58**	-			
4.Aşırı Koruma-Kontrol	.66**	.43**	.63**	-		
5.ÇÇTÖ Toplam Puan	.84**	.74**	.74**	.79**	-	
6.Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi	.19*	.26**	.14	.15	.23**	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 16 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan duygusal taciz ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.19, p<.05). Duygusal taciz yaşantısı arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi artmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları fiziksel ihmal alt boyutu ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.26, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi artmaktadır.

ÇÇTÖ toplam puanı ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.23, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stres düzeyi artmaktadır.

4.1.15. Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Pearson Korelasyon Analizi, aralıklı (interval) verilerin olduğu ve dağılımın normal olduğu varsayımlarının bulunduğu parametrik bir testtir (Mayers, 2013). Buna göre cinsel mitler alt boyutları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek için varsayımlar karşılanmış olup Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği olarak iki ayrı ölçek şeklindedir. Kadın ve erkek ölçeklerine ait analiz sonuçları Tablo 17 ve Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 17. *Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1.Cinsel Yönelim	-									
2.Toplumsal Cinsiyet	.45**	-								
3.Yaş ve Cinsellik	.39**	.33**	-							
4.Cinsel Davranış	.42**	.38**	.42**	-						
5.Mastürbasyon	.60**	.30**	.39**	.25**	-					
6. Cinsel Şiddet	.59**	.42**	.43**	.39**	.51**	-				
7.Cinsel İlişki	.39**	.24**	.42**	.33**	.30**	.38**	-			
8.Cinsel Memnuniyet	.36**	.27**	.45**	.30**	.35**	.43**	.62**	-		
9.CMÖ Toplam Puan	.85**	.62**	.69**	.59**	.69**	.74**	.62**	.64**	-	
10.Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi	-.19**	-.16**	-.13*	-.23**	-.16**	-.16**	-.17**	-.13*	-.24**	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 17 incelendiğinde cinsel mitler alt boyutu olan cinsel yönelim ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.19, p<.01). Cinsel yönelime ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır. Cinsel mitler alt boyutu olan toplumsal cinsiyet ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.16, p<.01). Toplumsal cinsiyete ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan yaş ve cinsellik ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.13, p<.01). Yaş ve cinselliğe ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel davranış ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.23, p<.01). Cinsel davranışa ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan mastürbasyon ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.16, p<.01). Mastürbasyona ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel şiddet ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.16, p<.01). Cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi artıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel ilişki ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.17, p<.01). Cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel memnuniyet ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.13, p<.05). Cinsel memnuniyete ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

CMÖ toplam puanı ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.24, p<.01). Cinsel mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır.

Tablo 18. *Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
1.Cinsel Yönelim	-									
2.Toplumsal Cinsiyet	.57**	-								
3.Yaş ve Cinsellik	.40**	.36**	-							
4.Cinsel Davranış	.57**	.57**	.43**	-						
5.Mastürbasyon	.41**	.41**	.33**	.41**	-					
6. Cinsel Şiddet	.51**	.59**	.43**	.64**	.44**	-				
7.Cinsel İlişki	.34**	.44**	.32**	.46**	.36**	.35**	-			
8.Cinsel Memnuniyet	.36**	.36**	.30**	.37**	.31**	.29**	.56**	-		
9.CMÖ Toplam Puan	.81**	.80**	.64**	.78**	.61**	.76**	.62**	.56**	-	
10.Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi	-.10	.06	.06	-.03	.01	.04	.01	.05	.00	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 18 incelendiğinde cinsel mitler alt boyutları ve CMÖ toplam puanı ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>.05$).

4.1.16. Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları, Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Pearson Korelasyon Analizi, aralıklı (interval) verilerin olduğu ve dağılımın normal olduğu varsayımlarının bulunduğu parametrik bir testtir (Mayers, 2013). Buna göre çocukluk çağı travmaları alt boyutları, cinsel mitler alt boyutları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek için varsayımların karşılandığı alt boyutlar kullanılarak Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Çocukluk çağı travmaları fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutları normal dağılım göstermediğinden korelasyon analizine dahil edilmemiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği olarak iki ayrı ölçek şeklindedir. Kadın ve erkek ölçeklerine ait analiz sonuçları Tablo 19 ve Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 19. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları, Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**
1.Duygusal Taciz	-														
2.Fiziksel İhmal	.52**	-													
3.Duygusal İhmal	.73**	.58**	-												
4.Aşırı Koruma-Kontrol	.60**	.37**	.58**	-											
5. ÇÇTÖ Toplam Puan	.85**	.70**	.82**	.79**	-										
6.Cinsel Yönelim	-.12*	.03	-.03	-.08	-.08	-									
7.Toplumsal Cinsiyet	.02	.11	.01	-.06	.01	.45**	-								
8.Yaş ve Cinsellik	-.01	.15**	.08	-.01	.05	.39**	.33**	-							
9.Cinsel Davranış	-.01	.13*	.02	-.06	.00	.42**	.38**	.42**	-						
10.Mastürbasyon	-.11	.10	-.01	-.04	-.06	.60**	.30**	.39**	.25**	-					
11. Cinsel Şiddet	-.03	.12*	.01	-.08	-.00	.59**	.42**	.43**	.39**	.51**	-				
12. Cinsel İlişki	-.03	.11	.07	.08	.06	.39**	.24**	.42**	.33**	.30**	.38**	-			
13. Cinsel Memnuniyet	-.05	.08	-.01	-.02	-.01	.36**	.27**	.45**	.30**	.35**	.43**	.62**	-		
14.CMÖ Toplam Puan	-.07	.13*	.02	-.06	-.02	.85**	.62**	.69**	.59**	.69**	.74**	.62**	.64**	-	
15.Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi	.10	-.02	.08	.10	.08	-.19**	-.16**	-.13*	-.23**	-.16**	-.16**	-.17**	-.13*	-.24**	

*p<.05, **p<.01

Tablo 19 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan duygusal taciz ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel yönelim arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.12, p<.05). Duygusal taciz yaşantısı arttıkça cinsel yönelime ilişkin mit düzeyi azalmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan fiziksel ihmal ile cinsel mitler alt boyutu olan yaş ve cinsellik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.15, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı artıkça yaş ve cinselliğe ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel davranış arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.13, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı artıkça cinsel davranışa ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel şiddet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.12, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı artıkça cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi artmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel yönelim ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.19, p<.01). Cinsel yönelime ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan toplumsal cinsiyet ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.16, p<.01). Toplumsal cinsiyete ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan yaş ve cinsellik ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.13, p<.05). Yaş ve cinselliğe ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel davranış ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.23, p<.01). Cinsel davranışa ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan mastürbasyon ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.16, p<.01). Mastürbasyona ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktad

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel şiddet ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.16, p<.01). Cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel ilişki ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.17, p<.01). Cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

Cinsel mitler alt boyutu olan cinsel memnuniyet ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.19, p<.05). Cinsel memnuniyete ilişkin mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır.

CMÖ toplam puanı ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=-.13, p<.05). Cinsel mit düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktır.

Tablo 20. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Alt Boyutları, Cinsel Mitler ve Alt Boyutları ile Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Puanları Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**
1.Duygusal Taciz	-														
2.Fiziksel İhmal	.53**	-													
3.Duygusal İhmal	.64**	.58**	-												
4.Aşırı Koruma-Kontrol	.66**	.43**	.63**	-											
5. ÇÇTÖ Toplam Puan	.84**	.74**	.74**	.79**	-										
6.Cinsel Yönelim	-.01	.09	-.09	.07	.07	-									
7.Toplumsal Cinsiyet	.07	.18*	-.03	.02	.12	.57**	-								
8.Yaş ve Cinsellik	-.08	.08	-.06	.05	.03	.40**	.36**	-							
9.Cinsel Davranış	.03	.16*	-.02	.02	.11	.57**	.57**	.43**	-						
10.Mastürbasyon	.15*	.16*	.13	.10	.20**	.41**	.41**	.33**	.41**	-					
11. Cinsel Şiddet	.08	.31**	-.07	.06	.21**	.51**	.59**	.43**	.64**	44**	-				
12. Cinsel İlişki	.09	.08	.04	.09	.12	.34**	.44**	.32**	.46**	.36**	.35**	-			
13. Cinsel Memnuniyet	.00	.09	-.05	.02	.07	.36**	.36**	.30**	.37**	.31**	.29**	.56**	-		
14.CMÖ Toplam Puan	.04	.20**	-.05	.07	.15*	.81**	.80**	.64**	.78**	.61**	.76**	.62**	.56**	-	
15.Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi	.19*	.26**	.14	.15	.23**	-.10	.06	.06	-.03	.01	.04	.01	.05	.00	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 20 incelendiğinde çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan duygusal taciz ile cinsel mitler alt boyutu olan mastürbasyon arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.15, p<.05). Duygusal taciz yaşantısı arttıkça mastürbasyona ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Duygusal taciz ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.19, p<.05). Duygusal taciz yaşantısı arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi artmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları alt boyutu olan fiziksel ihmal ile cinsel mitler alt boyutu olan toplumsal cinsiyet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.18, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça toplumsal cinsiyete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel davranış arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.16, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel davranışa ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile mastürbasyon arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.16, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça mastürbasyona ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile cinsel şiddet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.31, p<.01). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. Fiziksel ihmal ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.26, p<.05). Fiziksel ihmal yaşantısı arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi artmaktadır.

ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler alt boyutu olan mastürbasyon arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.20, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça mastürbasyona ilişkin mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler alt boyutu olan cinsel şiddet arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.21, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça cinsel şiddete ilişkin mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile CMÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.15, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça cinsel mit düzeyi artmaktadır. ÇÇTÖ toplam puanı ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (r=.23, p<.01). Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi artmaktadır.

4.1.17. Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitlerin Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Üzerindeki Yordayıcılığının İncelenmesi

Çoklu Regresyon Analizi (Standard Multiple Regression) uygulayabilmek için bazı varsayımları karşılamak gerekmektedir. Bunlar değişkenlerin normal dağılıma sahip olması, değişkenler arası doğrusal ilişki olması, çoklu bağlantılılık (multicollinearity) sorunu olmaması, uç değerler olmaması, standart hataların normal dağılması ve eş varyanslılık (homoscedasticity) olması şeklindedir (Mayers, 2013; Büyüköztürk, 2020; Pallant, 2020) Buna göre çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitler kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi değişkenini yordamak amacıyla varsayımları karşılayan değişkenlerle Çoklu Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği olarak iki ayrı ölçek şeklindedir. Kadın ve erkek ölçeklerine ait analiz sonuçları Tablo 21 ve Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 21. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitlerin Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	***B***	***Std. Hata***	***β***	***t***	***p***
(Sabit)	94.63	6.05		15.64	.00
ÇÇTÖ	.10	.08	.07	1.29	.20
CMÖ	-.30	.08	-.23	-4.02	.00
R = .25	R^2 = .5	F (2, 277)	= 9.04		

*p<.05, **p<.01, Bağımlı değişken: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

Tablo 21 incelendiğinde anlamlı bir regresyon modeli, F (2, 277) =9.04, p<.01, ve bağımlı değişkendeki (kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi) varyansın %5,5' i ($R^2_{adjusted}$ =.06) bağımsız değişkenler (çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler) tarafından açıklandığı bulunmuştur. Cinsel mitler (β=.75, p<.01) kadın toplumsal cinsiyet rolü

stresinin anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Çocukluk çağı travmaları kadın toplumsal cinsiyet rolü stresini anlamlı olarak yordamamaktadır (p>.05).

Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi olan bağımlı değişken üzerinde etkisi incelenen çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitler olan bağımsız değişkenlere ilişkin regresyon modeli aşağıdaki gibi elde edilmektedir.

KTCRS = 94.64 + .10*ÇÇTÖ - .30*CMÖ

Çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitler değişkenlerini kullanarak erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi değişkenini yordamak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22. *Çocukluk Çağı Travmaları ve Cinsel Mitlerin Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresini Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişkenler	***B***	***Std. Hata***	***β***	***t***	***p***
(Sabit)	66.56	8.82		7.55	.00
ÇÇTÖ	.37	.12	.23	3.05	.00
CMÖ	-.04	.09	-.03	-.45	.66
R = .23	R^2 = .4	F (2,168)	= 4.65		

*p<.05, **p<.01, Bağımlı değişken: Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi

Tablo 22 incelendiğinde anlamlı bir regresyon modeli, F (2, 168) =4.65, p<.05, ve bağımlı değişkendeki (erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi) varyansın %4,1' i ($R^2_{adjusted}$ =.04) bağımsız değişken (çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler) tarafından açıklandığı bulunmuştur. Çocukluk çağı travmaları (β=.23, p<.01) erkek toplumsal cinsiyet rolü stresinin anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Cinsel mitler erkek toplumsal cinsiyet rolü stresini anlamlı olarak yordamamaktadır (p>.05).

Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi olan bağımlı değişken üzerinde etkisi incelenen çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitler olan bağımsız değişkenlere ilişkin regresyon modeli aşağıdaki gibi elde edilmektedir.

ETCRS = 66.56 + .37*ÇÇTÖ - .04*CMÖ

4.2. Yorumlar

Bu araştırmada; çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak, katılımcıların çocukluk çağı travmaları sınıf düzeyi, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, cinsiyet, aile tipi, sosyoekonomik düzey ve ilk cinsel bilgi kaynağı gibi değişkenlere göre değişimleri ele alınmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda hazırlanmış olan araştırma sorularına ilişkin istatistiksel analizler yapılmıştır. Analizler sonucunda ulaşılan bulgular alanyazındaki çalışmalar ile ilişkili olarak yorumlanmıştır.

4.2.1. Çocukluk Çağı Travma Yaşantılarının Bazı SosyoDemografik Değişkenlere Göre Yorumlanması

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde kadın katılımcıların çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Veri toplama süreci sonlandırıldığında 624 katılımcı sayısına ulaşılmıştır. Araştırmanın örneklemi 18-25 yaş aralığında bulunan üniversite öğrencilerini kapsadığından 25 yaş üstü üniversite öğrencileri veri grubundan çıkarılmıştır. 18-25 yaş aralığında olan 451 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların öğrenim görmekte oldukları üniversite türü değişkeninde devlet üniversitelerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Üniversite bölümü değişkenine göre bakıldığında sosyal bilimler öğrencilerinin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların sınıf düzeyleri incelendiğinde 1. sınıf öğrencilerinin çoğunlukta olduğu, yüksek lisans veya doktora öğrencileri ile 2. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerini takip ettiği görülmüştür. Katılımcıların anne eğitim düzeyleri incelendiğinde ilkokul mezunu annelerin çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür. Baba eğitim düzeyleri incelendiğinde ise lise mezunu babaların çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür. Aile tipi değişkenine bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun çekirdek

aile tipine sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların ilk cinsel bilgi kaynakları incelendiğinde ise en çok arkadaş kaynağının belirtildiği saptanmıştır.

Araştırmada cevaplanması amaçlanan ilk soru "Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları demografik değişkenlere (cinsiyet, üniversite türü, öğrencilerin devam etmekte olduğu bölüm, öğrencilerin devam etmekte olduğu sınıf düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, aile tipi, sosyoekonomik durum) göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Araştırmada duygusal taciz yaşantıları ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç alanyazında duygusal tacizin cinsiyete göre farklılık göstermediğini saptayan araştırmalarla benzer niteliktedir (Bağrıaçık, 2019; Bedirhanbeyoğlu, 2018; Güneri-Yöyen, 2017; Tekin ve Türk, 2018). Mevcut araştırmanın aksine duygusal tacizin cinsiyete göre farklılık gösterdiği araştırmalar da bulunmaktadır (Bozyel, 2017; Garcia vd., 2002; Zeren vd., 2012; Zurbriggen vd., 2010). Araştırmada fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları, cinsel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Mevcut çalışma ile alanyazındaki çalışmaların sonuçları paralellik göstermektedir (Garcia vd., 2002; Meyerson vd., 2002; Tang, 2002; Zeren vd., 2012). Mevcut çalışmada cinsel istismar alt boyutu haricindeki tüm alt boyutlarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla istismar ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı görülmüştür. Bu durum yaşadığımız kültürde çocukları cezalandırmak amacıyla farklı disiplin yöntemlerinin uygulandığını (Oral vd., 2001) ve erkek çocuklarının yaramaz olarak etiketlendirildiğini akla getirmekte olup erkek çocuklarının daha fazla fiziksel ve duygusal şekilde cezalandırılarak istismar ve ihmal yaşantılarına maruz bırakıldığını düşündürmektedir. Alanyazın incelendiğinde fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel taciz alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanında erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha fazla istismar ve ihmal yaşantısına maruz kaldığını saptayan çalışmaların olduğu görülmüştür (Akyıl, 2019; Bedirhanbeyoğlu, 2018; Bozyel, 2017; Güneri-Yöyen, 2017; Kalı-Soyer vd., 2021; Taillieu vd., 2016; Tekin ve Türk, 2018; Zeren vd., 2012; Zurbriggen vd., 2010). Mevcut araştırmanın aksine fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel taciz, cinsel taciz alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanının cinsiyete göre farklılık göstermediği araştırmalar da bulunmaktadır (Bal ve Gülgör, 2019; Erdem-Direk, 2021; May-Chahal ve Cawson, 2005; Şahin-Demirkapı, 2013;

Stoltenborgh vd., 2013). Aşırı koruma-kontrol boyutu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin yenilenmiş haline eklenmiştir. Bu sebepten aşırı koruma-kontrol alt boyutu ele alınmış çalışmalar sayıca azdır. Aşırı koruma-kontrol alt boyutu dahil edilmiş çalışmalar incelendiğinde ise cinsiyete göre farklılığa toplam puan üzerinden bakıldığı ve alt boyutların cinsiyete göre farklılığına bakılmadığı görülmüştür (Sarıçamlık, 2020; Şener, 2021).

Araştırmada cinsel taciz yaşantıları ile üniversite türü arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Duygusal taciz yaşantıları, fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile üniversite türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Genel olarak incelendiğinde devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde istismar ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Bu sonuç sosyoekonomik düzey ve çocukluk çağı travmalarıyla ilişkilendirilerek açıklanabilir. Sosyoekonomik düzeyin ülkemizde üniversite türünü seçmede belirleyici olduğu bilinmektedir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan bireylerin vakıf üniversitelerine erişiminin devlet üniversitelerine erişimine oranla daha düşük olduğu bilinmektedir (Sallan-Gül ve Gül, 2014). Aynı zamanda sosyoekonomik düzeyi düşük olan bireylerin daha yüksek oranla çocukluk çağı travma öyküsüne sahip olduğu (Kalı-Soyer vd., 2021) göz önünde bulundurulduğunda devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan bireylerin istismar ve ihmal yaşantılarının daha yüksek olacağı yorumunda bulunabiliriz.

Araştırmada duygusal taciz yaşantıları, fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları, cinsel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile üniversite bölümü arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Alanyazın ile mevcut çalışma bulguları paralellik göstermektedir. Kourt (2011), 18-24 yaş arası üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmasında çocukluk çağı travmaları ve üniversite bölümü arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir (Kourt, 2011). Şahbal (2020) çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve dindarlık ilişkisini incelediği araştırmasında ise duygusal taciz, duygusal ihmal, fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve cinsel taciz ile katılımcıların okudukları fakülte arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını bulgulamıştır (Şahbal, 2020).

Araştırmada fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları, cinsel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Duygusal taciz yaşantıları ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin diğer sınıf düzeyi gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde duygusal taciz yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Sınıf düzeyi düştüğünde çocukluk dönemi duygusal taciz yaşantısının arttığı söylenebilir.

Araştırmada duygusal taciz yaşantıları ve cinsel taciz yaşantıları ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç alanyazında duygusal tacizin ve cinsel tacizin anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermediğini saptayan araştırmalarla benzer niteliktedir (Albayrak vd., 2006; Bağrıaçık, 2019; Güler vd., 2002; Kourt, 2011; Örsel vd., 2011; Zeren vd., 2012). Fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ulaşılan sonuç alanyazında fiziksel ihmalin, duygusal ihmalin, cinsel tacizin ve ÇÇTÖ toplam puanının anne eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği araştırmalarla benzer niteliktedir (Bağrıaçık, 2019; Dallar-Bilge vd., 2013; Örsel vd., 2011; Sarıçamlık, 2020). Mevcut araştırmanın aksine alanyazında anlamlı farklılık göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır (Albayrak vd., 2006; Güler vd., 2002; Kourt, 2011; Zeren vd., 2012). Genel olarak bakıldığında annesi okuma yazma bilmeyen grubun diğer eğitim düzeyi gruplarına oranla daha yüksek düzeyde taciz ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak anne eğitim seviyesi düştükçe istismar ve ihmal yaşantılarının arttığı söylenebilir. Gerçekleştirilen bir çalışmada anne eğitim seviyesi ile çocuğa kötü muamele arasında ilişki bulunmuştur. Anne eğitim seviyesi düştükçe çocuğun istismar ve ihmal yaşantılarına maruz kalma durumunun arttığı bulgulanmıştır (Fergusson ve Lynskey, 1997).

Araştırmada duygusal taciz yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları ve cinsel taciz yaşantıları ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç alanyazında duygusal tacizin ve cinsel tacizin baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermediğini saptayan araştırmalarla benzer niteliktedir (Bağrıaçık, 2019; Kourt, 2011; Örsel vd., 2011; Zeren vd., 2012). Fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları,

fiziksel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Mevcut araştırma ile alanyazında paralel sonuçlar gösteren araştırmalar yer almaktadır (Albayrak vd., 2006; Bağrıaçık, 2019; Örsel vd., 2011; Yüksel ve Gökçearslan-Çifci, 2017). Alt boyutlar genel olarak incelendiğinde babası okuma yazma bilmeyen grubun diğer eğitim düzeyi gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde istismar ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Buradan yola çıkarak baba eğitim seviyesi düştükçe istismar ve ihmal yaşantılarının arttığı söylenebilir. Gerçekleştirilen bir çalışmada anne ve babaların çocukluk çağı travmaları hakkındaki bilgi düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında ilişki bulunmuştur. Eğitim seviyesi düştükçe ebeveynlerin çocuk istismar ve ihmal hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeyleri düşmektedir (Dallar-Bilge vd., 2013). Bu durumun çocuk istismar ve ihmalini arttıracağı düşünülmektedir. Bunlara ek olarak anne ve babaların bilgi düzeylerini arttırmaya ve farkındalıklarını yükseltmeye yönelik gerçekleştirilecek çalışmaların çocuk istismarı ve ihmaline karşı önleyici bir rol oynacağı unutulmamalıdır.

Araştırmada duygusal taciz yaşantıları, fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, aşırı koruma-kontrol yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları, cinsel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Mevcut çalışma alanyazında anlamlı farklılık saptayan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Akyıl, 2019; Dereboy vd., 2018; Erdem-Direk, 2021; Kartal, 2021; Sarıçamlık, 2020; Soyer vd., 2021; Taillieu vd., 2016; Ünal, 2021; Yüksel ve Gökçearslan-Çifci, 2017). Sosyoekonomik durum, toplumsal statü ve yoksulluk gibi sosyal nedenler çocukluk çağı travmalarının nedenleri olarak kabul edilmektedir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005). Bethea (1999) ise yoksulluğun çocukluk çağı travmaları için en çok belirtilen risk faktörü olduğunu vurgulamıştır (Bethea, 1999). Alanyazın incelendiğinde düşük sosyoekonomik düzey ve yoksulluğun çocukluk çağı travmaları için önemli noktalar olduğu anlaşılmaktadır. Mevcut araştırmada bulgular genel olarak incelendiğinde düşük sosyoekonomik düzey grubunun diğer sosyoekonomik düzey gruplarına kıyasla daha yüksek düzeyde taciz ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Aile içinde imkân kısıtlığının yaşanması çocuğun ihtiyaçlarının karşılanamaması ile sonuçlanabilir. Sosyoekonomik düzey düştükçe istismar ve ihmal yaşantılarının arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada aşırı koruma-kontrol yaşantıları ile aile tipi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aşırı koruma-kontrol boyutu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin yenilenmiş haline eklenmiştir. Bu sebepten alanyazında aşırı koruma-kontrol alt boyutu ile ilgili çalışmaları azlığı dikkat çekmektedir. Aşırı koruma-kontrol alt boyutu dahil edilmiş çalışmalar incelendiğinde ise toplam puan üzerinden değişkenlerin incelendiği görülmüştür (Sarıçamlık, 2020; Şener, 2021). Duygusal taciz yaşantıları, fiziksel ihmal yaşantıları, duygusal ihmal yaşantıları, fiziksel taciz yaşantıları, cinsel taciz yaşantıları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile aile tipi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Alanyazında mevcut araştırmayı destekler bulgular bulunmaktadır (Albayrak vd., 2006; Fergusson ve Lynskey, 1997; Yüksel ve Gökçearslan-Çifci, 2017; Zeren vd., 2012). Aile, çocuğun hayatını olumlu veya olumsuz şekillendirir ve çocuğun hayatının merkezinde bulunmaktadır (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Dolayısıyla ailenin çözüme ulaşmamış sorunları ve karşılanmamış olan ihtiyaçlarının çocukluk çağı travmalarına sebep olacağını söylemek yanlış olmayacaktır (Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Mevcut araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde ise parçalanmış aile tipi grubunun diğer aile tipi gruplarına oranla daha yüksek düzeyde istismar ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak çocuğun içinde bulunduğu aile yapısının çocuk için kritik olduğu ve aile yapısı oluşan bozulmaların istismar ve ihmal yaşantılarını arttırdığı söylenebilir.

4.2.2. Cinsel Mitler ile İlk Cinsel Bilgi Kaynağı Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada cevaplanması amaçlanan ikinci soru "Cinsel mitlere inanma düzeyi ilk cinsel bilgi kaynağına göre farklılaşmakta mıdır?" şeklindedir. Araştırmada cinsel mitler ve alt boyutları ile ilk cinsel bilgi kaynağı arasında toplumsal cinsiyet alt boyutu haricinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Şahbal (2020) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmasında katılımcıların cinsel bilgi kaynakları ve cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmiştir (Şahbal, 2020). Bahsedilen araştırmayla mevcut araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Mevcut araştırmada toplumsal cinsiyet alt boyutu ile ilk cinsel bilgi kaynağı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet alt boyutunda ilk cinsel

bilgisini babasından alan katılımcıların diğer ilk cinsel bilgi kaynağı gruplarına oranla daha yüksek düzeyde toplumsal cinsiyete ilişkin mitlere sahip olduğu görülmektedir. Cinsel bilgilendirmenin ilk olarak ailede başlaması gerekmektedir fakat cinsel eğitimin çocukları cinselliğe yakınlaştırıcı ve dikkat çeker hale getireceğini düşünen aileler, bu bilgilendirmeyi eksik ve yanlış bilgilerle yapmakta ya da hiç yapmamaktadır (Aksöyek ve Canatar, 2015; Ogur vd., 2016). Ailesi tarafından bu bilgilendirmeyi alamayan ya da eksik alan bireyler, cinsel bilgilerini arkadaş çevresi veya pornografik kaynaklardan alabilmektedir (Torun vd., 2011). Ogur ve arkadaşları (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada cinsel eğitimi doğru bilgilerle desteklenen bireylerde cinsel mitlere inanma düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Mevcut araştırmada ilk cinsel bilgi kaynağı olarak en çok baba gösterilse de bu bilgilendirmenin toplumsal cinsiyete ilişkin yanlış ve eksik bilgilerle gerçekleştirildiği şeklinde yorumlanabilir. İlk cinsel bilgi kaynağı başta olmak üzere tüm cinsel bilgilendirilmelerinde toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargıların kullanılmasına ve öğretilmesine şahit olan bireylerin toplumsal cinsiyete ilişkin mit düzeylerinin yüksek olacağı düşünülmektedir.

4.2.3. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları ile Cinsel Mitler Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada cevaplanması amaçlanan üçüncü soru "Çocukluk çağı travma yaşantıları ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklindedir. Araştırmada çocukluk çağı travmaları ve alt boyutları ile cinsel mitler ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, fiziksel ihmal ile toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel memnuniyet, cinsel şiddet ve cinsel ilişki alt boyutları ve CMÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Fiziksel ihmal yaşantıları arttıkça toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel memnuniyet, cinsel şiddet ve cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeyleri artmaktadır. Çocukluk çağı travmaları, bireylerin yetişkinlik dönemi cinsel yaşantılarına olumsuz etkiler bırakarak cinsel problemlere neden olabilmekte (Cloitre vd., 2005; Leonard ve Follette, 2002) ve cinsel problemlere hazırlayıcı etken olarak cinsel mitler gösterilebilmektedir (İncesu, 2004). Gerçekleştirilen

bir çalışmada çocuk ihmalinin bireylerin yetişkinlik döneminde cinsel yaşamlarına ve cinsel memnuniyetlerine etki ettiği tespit edilmiştir (Meston vd., 1999). Bu bilgilerden yola çıkılarak alanyazın ile mevcut araştırma sonuçlarının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Duygusal ihmal ile mastürbasyon arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç bireylerin duygusal ihmal yaşantılarının artmasıyla mastürbasyona ilişkin mit düzeylerinin artacağı şeklinde yorumlanabilir. Duygusal ihmal ile cinsel ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç ise bireylerin duygusal ihmal yaşantılarının artmasıyla birlikte cinsel ilişkiye dair mit düzeylerinin artacağı şeklinde yorumlanabilir. Çocukluğunda ailesi tarafından duygusal olarak ihmal edilmiş bireylerin gelecekteki yaşantısında "Mastürbasyon yapmak psikolojik sorunlara neden olur." gibi mastürbasyona ilişkin ve "Cinsellik, cinsel ilişki demektir." gibi cinsel ilişkiye ilişkin yanlış inançlar geliştirebilecekleri şeklinde anlaşılmaktadır.

Aşırı koruma-kontrol ile cinsel ilişki arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuç bireylerin aşırı koruma-kontrol yaşantılarının artmasıyla cinsel ilişkiye dair mit düzeylerinin artacağı şeklinde yorumlanabilir. Aşırı koruma-kontrol çocuğun duygularını, davranışlarını kısıtlayan, aşırı müdahale ve korumayı kapsayan olumsuz ebeveynlik davranışları olarak tanımlanmaktadır (Barber, 1996; Şar vd., 2020). Çocukluk çağı travmalarının ise bireylerin kişilerarası ilişkilerine etki ettiği ve yetişkinlik döneminde cinsel yaşamlarına olumsuz etki ederek cinsel sorunlara yol açtığı bilinmektedir (Cloitre vd., 2005; Leonard ve Follette, 2002). Dolayısıyla çocukluk döneminde aşırı koruma-kontrol ve müdahaleci davranışlara maruz kalarak büyümüş bir bireyin cinsel ilişkiye dair yanlış veya eksik inançlara sahip olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

ÇÇTÖ toplam puanı ile toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, cinsel şiddet ve cinsel ilişki alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çocukluk çağı travma yaşantılarının arttıkça toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, cinsel şiddet ve cinsel ilişkiye ilişkin mit düzeylerinin artacağı söylenebilir. ÇÇTÖ toplam puanı ile CMÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç bireyin çocukluk dönemi travmalarının yetişkinlik dönemi cinsel inançlarına olumsuz etkiler

bırakarak yanlış ve eksik bilgi, düşünce ve inançlara sahip olmalarına yol açabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazın ile mevcut araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Şahbal (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada duygusal taciz, cinsel taciz, fiziksel ihmal alt boyutları ve ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsel mitler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Şahbal, 2020). Çelik (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarının cinsel mitleri etkilediği ve cinsel mit düzeyinin yüksek oluşunu açıkladığı görülmüştür (Çelik, 2019). Alanyazında çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitlerin ilişkisini direkt inceleyen araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir. Ayrıca çocukluk çağı travmaları ve cinsellik ilişkisini inceleyen benzer nitelikteki çalışmalara yer verilmiştir. Talmon ve arkadaşları (2021) tarafından çocukluk döneminde travma yaşantılarının yetişkinlik dönemi cinselliğine olumsuz etkiler bırakacağının beklendiği belirtilmiştir (Talmon vd., 2021). Bununla birlikte cinsellik hakkında eksik, yanlış ya da abartılı inanışların bireylerde cinsel işlev bozukluklarına yol açarak (Aksöyek ve Canatar, 2015) cinsel yaşamlarına olumsuz bir etki bıraktığı düşünüldüğünde çocukluk çağı travma yaşantılarının cinselliğe dair eksik, yanlış ve abartılı inanışlara sebep olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Çocukluk dönemi istismar yaşantısı olan bireylerde cinsel aktivitede azalma, çift ilişkilerinden duyulan memnuniyetin azalması ve cinsel uyarılma esnasında olumsuz duygu bildirilmesi gibi problemler saptanmıştır (DiLillo vd., 2009; Rellini ve Meston, 2007; Schloredt ve Heiman, 2003). Alanyazında cinsel problemlerin ve romantik ilişki problemlerinin cinsel istismarla daha çok ilişkilendirildiği görülmüş olsa da diğer çocukluk çağı travmaları alt boyutlarının da bireylerin yaşamında yakın ilişki problemlerine neden olduğu bildirilmiştir (Colman ve Widom, 2004).

Alanyazın ve mevcut araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda çocukluk çağı travma yaşantılarına maruz kalmış bireylerin cinsel mite inanma düzeylerinin etkilendiği ve yanlış inançlara sahip olabilecekleri söylenebilir.

4.2.4. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada cevaplanması amaçlanan dördüncü soru "Çocukluk çağı travma yaşantıları ile toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklindedir. Araştırmada çocukluk çağı travmaları alt boyutları ile toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, ÇÇTÖ toplam puanı ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin artacağı söylenebilir. Kadınlar için ev ve aile işleri "doğal" kabul edilmektedir. Aynı zamanda kadınların olumsuz duygularının kabul edilmemesi, az konuşulması ve mevcut durumdan memnun olunması gerektiği gibi pek çok durumda toplumun baskısı hissedilmektedir. Cinsiyet rollerinin oluşturduğu baskı ve stresin de bir çeşit istismar olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla cinsiyet rollerinin oluştuğu çocukluk döneminde toplumsal cinsiyetin kendini göstermesi ve çocukluk çağı travmalarına maruz kalmanın birbiriyle ilişki doğuracağı anlaşılmaktadır.

Duygusal taciz ile erkek cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur, dolayısıyla bireylerin duygu taciz yaşantıları arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Kurt-Topuz ve Erkanlı (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada katılımcılar erkekleri mantığıyla hareket eden, fiziksel güç kullanan ve duygularını göstermeyen şeklinde tanımlamışlardır (Kurt-Topuz ve Erkanlı, 2016). Duygularını toplumsal cinsiyet kalıp yargıları sebebiyle belli edemeyen erkeklerin, duygusal taciz yaşantılarına maruz kalma durumlarında cinsiyet rolü streslerinin yüksek olacağı düşünülmektedir. Duygusal yönden deneyimlenen baskı ve taciz yaşantıları arttıkça erkek cinsiyet rolü stresi düzeylerinin artış göstereceği şeklinde yorumlanabilir.

Fiziksel ihmal ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin fiziksel ihmal yaşantıları arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri artmaktadır. Erkek çocuklarına dışadönük olmak öğretilmekte ve ev dışı işler için eşlik edilmeleri istenmektedir (Bhasin, 2003). Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları sebebiyle ev içinden uzaklaştırılan ve ev dışı dünyaya alıştırılan

erkek çocuklarının fiziksel ihmal yaşantılarına maruz kalma durumlarında cinsiyet rolü streslerinin yüksek olabileceği akla gelmektedir.

ÇÇTÖ toplam puanı ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin arttığı söylenebilir. Çocukluğunda kendisine ya da model aldığı erkeğe yüklenmiş olan başarısızlık kaygısı, agresif görünülmesi gerektiği, duyguların belli edilmemesi gibi insan doğasına aykırı dayatmalara tanık olan bireyin hem çocukluğunda hem yetişkinliğinde stres yaşayabileceği anlaşılmaktadır. Çocukluk çağı travmalarına maruz kalan bir çocuğun yetişkinlik döneminde cinsiyet rolleri konusunda stres yaşayabileceği düşünülmektedir.

Alanyazında çocukluk çağı travmaları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır fakat çocukluk çağı travmaları ve toplumsal cinsiyet rolü ilişkisini inceleyen benzer çalışmalar bulunmaktadır. Kız ve erkek çocuklarının erkeklik algısı ve namus anlayışı sebebiyle kendini suçlama, baskı ve dışlanma gibi duygular yaşayarak istismar yaşantılarını açıklayamadıkları bilinmektedir (Küçükkaraca ve Albayrak, 2016). Bu noktada toplum tarafından dayatılan cinsiyet kalıp yargıları ile çocukluk çağı olumsuz çocukluk çağı yaşantıları arasında bir ilişki olabileceğinden bahsedilebilir. Altun (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre duygusal ihmal, duygusal taciz, cinsel taciz, fiziksel ihmal ve fiziksel taciz ile eşitlikçi cinsiyet rolleri arasında ters yönlü ilişkiler bulunmuştur. Bu olumsuz yaşantılarda görülen artış ile eşitlikçi cinsiyet rollerinde azalma olduğu bulgulanmıştır (Altun, 2019). Aynı zamanda araştırmada duygusal ihmal, duygusal taciz, cinsel taciz, fiziksel ihmal ve fiziksel taciz ile geleneksel cinsiyet rolleri arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgu olumsuz çocukluk çağı yaşantılarının arttıkça geleneksel cinsiyet rollerinin artacağını göstermektedir (Altun, 2019). Balcı-Akpınar ve arkadaşları (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise çocukluk çağı örselenmeleri ve toplumsal cinsiyet algısı incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre çocukluk çağı örselenmeleri ile toplumsal cinsiyet algısı arasında pozitif yönlü bir ilişkiye ulaşılmıştır. Bu bulgu çocukluk çağı örselenmelerinin artmasıyla toplumsal cinsiyet algısının da artacağı şeklinde yorumlanabilir (Balcı-Akpınar vd., 2019).

4.2.5. Cinsel Mitler Alt Boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmada cevaplanması amaçlanan beşinci soru "Cinsel mitlere inanma düzeyi ile toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklindedir. Araştırmada cinsel mitler alt boyutları ile toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel memnuniyet, cinsel şiddet ve cinsel ilişki ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel memnuniyet, cinsel şiddet ve cinsel ilişkiye ilişkin mit inançları arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır. CMÖ toplam puanı ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cinsel mit düzeyleri arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır. Cinsel mit düzeyleri yüksek olan kadınların inançlarını doğru kabul ettiği düşünüldüğünde toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşamayacağı söylenebilir. Cinsel mite sahip birey inançlarının yanlış ve eksik bilgiler olduğunu bilmediğinden ya da kabul etmediğinden toplumsal cinsiyet rollerinin kendisinde stres yaratacağını düşünmüyor olabilir. Cinsel mitler ve alt boyutları ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Alanyazında cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır fakat cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü ilişkisini inceleyen benzer çalışmalar bulunmaktadır. Döner (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada cinsel mitler ve cinsiyet rolleri arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucuna göre cinsel mitlere inanma düzeyi arttıkça eşitlikçi cinsiyet rolü azalmaktadır (Döner, 2015). Şafak (2018) gerçekleştirdiği çalışmada katılımcıların cinsel mite inanma düzeyleri arttıkça eşitlikçi cinsiyet rolünün azalmakta olduğunu ve geleneksel cinsiyet rolünün artmakta olduğunu bulgulamıştır (Şafak, 2018). Gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise kadınlara yönelik olan ifadeleri tabu olarak gören katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının daha yüksek çıktığı görülmüştür (Aksoy-Derya vd., 2017). Bu sonuç cinsel mitlere inanma düzeyi yüksek olan bireylerin toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlarının yüksek olacağını göstermektedir.

4.2.6. Çocukluk Çağı Travmaları Alt Boyutları, Cinsel Mitler Alt Boyutları ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Alanyazında çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisinin birlikte incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmalarda çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler, çocukluk çağı travmaları ile cinsellik, çocukluk çağı travmaları ile toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsel mitler ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkilerin incelediği görülmüştür. Mevcut araştırma sonuçları ve incelenen araştırma sonuçları yorumlanarak aşağıda yer verilmiştir.

Mevcut araştırmada cevaplanması amaçlanan altıncı soru "Çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitlere inanma düzeyi ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklindedir. Çocukluk çağı travmaları alt boyutları, cinsel mitler alt boyutları ve kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, duygusal taciz ile cinsel yönelim arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin duygusal taciz yaşantısı arttıkça cinsel yönelime ilişkin mit düzeylerinin azaldığı söylenebilir. Toplum, kadın ve erkeği iki toplumsal cinsiyet kategorisi arasında kısıtlayarak ve bu grubun dışında kalan bireyleri baskı kurarak, ayrım yaparak ve şiddet göstererek çevrelemektedir (Şenel, 2014). Dolayısıyla bireylerin cinsel yönelim ayrımcılıklarından bile duygusal taciz yaşantılarına maruz kaldığı görülmektedir. Çocukluk döneminde duygusal taciz yaşantısına maruz kalan bireylerin gelecekte cinsel yönelime dair inançlarının cinsel mitlerden uzak olacağı ve duygusal taciz yaşantısının artış göstermesiyle birlikte cinsel yönelime dair yanlış ve eksik inançlarının azalacağı düşünülmektedir.

Fiziksel ihmal ile yaş ve cinsellik, cinsel davranış ve cinsel şiddet arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuca göre bireylerin fiziksel ihmal yaşantıları arttıkça yaş ve cinsellik, cinsel davranış ve cinsel şiddete ilişkin mit düzeylerinin artacağı söylenebilir. Fiziksel ihmal ile CMÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Fiziksel ihmal yaşantıları arttıkça bireylerin cinsel mitlere inanma düzeyi artmaktadır. Bireylerin çocukluk dönemi fiziksel ihmal yaşantıları ve cinsel mitlerin birden fazla boyutu ile ilişkili bulunması çocukluk çağında fiziksel yönden ihmal

edilmenin bireylerde cinselliğe dair yanlış ve eksik inançlara sahip olmasıyla sonuçlanabildiği şeklinde yorumlanabilir.

Toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel memnuniyet, cinsel şiddet ve cinsel ilişki ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arttıkça toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel yönelim, yaş ve cinsellik, cinsel memnuniyet, cinsel şiddet ve cinsel ilişkiye ilişkin mit inançları azalmaktadır. CMÖ toplam puanı ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cinsel mitlere inanma düzeyi arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyi azalmaktadır. Bu sonuçtan yola çıkılarak toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşayan kadınların cinsel mitler gibi yanlış ve eksik cinsel bilgilere sahip olmadığı ve toplumsal cinsiyet rollerine dair farkındalıklarının yüksek olmasından dolayı bu stresi yaşadıkları söylenebilir.

Mevcut araştırmada çocukluk çağı travmaları alt boyutları, cinsel mitler alt boyutları ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre duygusal taciz ile mastürbasyon alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin duygusal taciz yaşantılarının artmasıyla mastürbasyona ilişkin mit düzeylerinin artacağı söylenebilir. Duygusal taciz ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin duygusal taciz yaşantılarının artmasıyla erkek toplumsal cinsiyet rolü stresinin artacağı söylenebilir. Alanyazında duygusal taciz ile mastürbasyonun birlikte çalışıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır fakat Şahbal (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada duygusal taciz ile cinsel mitler arasındaki ilişki incelenmiş ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireylerin çocukluk çağı duygusal taciz yaşantıları arttıkça katıldıkları cinsel mit ifadeleri artmaktadır (Şahbal, 2020).

Fiziksel ihmal ile toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel şiddet, CMÖ toplam puan ve erkek toplumsal cinsiyet rolü arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bireylerin fiziksel ihmal yaşantılarının artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel şiddete ilişkinin mit düzeylerinin ve erkek toplumsal cinsiyet rolü streslerinin artacağı söylenebilir.

Son olarak araştırmada cevaplanması amaçlanan yedinci soru "Çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitlerin, toplumsal cinsiyet rolü stresini yordayıcı etkisi var mıdır?" şeklindedir. Çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitlerin toplumsal cinsiyet rolü stresi değişkenini yordaması amacıyla çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Çoklu regresyon analizi sonucunda, çocukluk çağı travmalarının erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi üzerindeki değişimin %4'ünü açıkladığı görülmüştür. Geriye kalan %96'lık varyansın da diğer değişkenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Çocukluk çağı travmalarının erkek toplumsal cinsiyet rolü stresini açıklayıcılık gücünün zayıf düzeyde olduğu görülmektedir. Açıklama gücünün zayıf olması günümüzde erkeklerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına karşı farkındalık düzeylerinden kaynaklanmış olabilir. Ataerkil toplumlarda özellikle erkek çocuklarına "güçlü erkek" olma ve "cesur olma" öğretilmektedir. Çocukluğunda bu cinsiyet kalıp yargılarının gölgesinde yetiştirilmiş ve duygularını belli ettiğinde ise kadınsı özellikler taşımayla etiketlendirilen erkek çocuklarının maruz kaldığı bu istismar ve baskılar bireyin yetişkinlik döneminde toplumsal cinsiyet rolleri kaynaklı stres yaşayabileceklerini göstermektedir ve mevcut araştırma sonucunu destekler hale getirmektedir. Buna ek olarak cinsel mitlerin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi üzerindeki değişimin %6'sını açıkladığı görülmüştür. Geriye kalan %95'lik varyansın da diğer değişkenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Cinsel mitlerin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresini açıklayıcılık gücünün zayıf düzeyde olduğu görülmektedir. Açıklama gücünün zayıf olması bireylerin cinsellik ve toplumsal cinsiyet bilgi düzeylerinden kaynaklanmış olabilir. Cinsellik konusunda kadın ve erkek özne konumundadır fakat toplumumuzda bu durum gerçeği yansıtmamakta ve erkek cinsiyetiyle bağdaştırılmaktadır. Erkeklerin cinsellik hakkındaki görüş ve düşünceleri yüceltilirken kadınların konu hakkında konuşmaları bile yadırganmaktadır. Hem toplum baskısı hem de eksik ve yanlış bilgilendirmelere maruz kalan kadınlar cinsellik hakkında yanlış inançlar olan cinsel mitlere sahip olabilmektedir. Kadının cinsel ilişkide eşinin isteklerine göre hareket etmesi gerektiği, kontrolün eşinde olması gerektiği veya eşini memnun etmek görevinin kendisinde olduğu şeklinde çeşitli cinsel mitlere sahip kadınların toplumsal cinsiyet kaynaklı rol stresi yaşayabilecekleri mevcut araştırma sonucunu açıklar hale getirmektedir.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Bu bölümde araştırmanın özeti, bulguların yorumlanması sonucunda ulaşılan yargı ile araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik alanyazına katkıda bulunacağı düşünülen öneriler yer almaktadır.

5.1. Özet

Bu araştırmada; çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak, katılımcıların çocukluk çağı travmaları cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, aile tipi ve ilk cinsel bilgi kaynağı gibi değişkenlere göre değişimleri ele alınmıştır.

Mevcut araştırmada ilişkisel model kullanılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanmış olan "Kişisel Bilgi Formu", Şar ve arkadaşları (2020) tarafından uyarlama çalışması yapılmış olan "Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği", Koç ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilmiş olan "Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği", Bayar ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilmiş olan "Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği" ve Gölbaşı ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiş olan "Cinsel Mitler Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır.

Anket uygulaması 2020-2021 eğitim öğretim yılında hem çevrimiçi ortamda hem de yüz yüze olacak şekilde planlanmış fakat pandeminin devam etmesi ve üniversitelerin yüz yüze eğitime geçememesi nedeniyle sadece çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 624 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın yaş aralığı olan 18-25 yaş aralığında olmayan katılımcılar ve anket sorularını eksik dolduran katılımcılar veri setinden çıkarılmıştır. Araştırma grubu 451 olarak belirlenmiştir. Ölçme araçlarının analizinde bilgisayar temelli bir istatistik programı kullanılmıştır. Normalliği sağlanan değişkenlerde Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon Analizi ve Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Normalliği sağlamayan değişkenlerde ise Mann-Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır.

Çocukluk çağı travmalarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında ÇÇTÖ toplam puanı ile cinsiyet, üniversite türü, anne eğitim

düzeyi, baba eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey ve aile tipi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği, üniversite bölümü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre ise anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsel mitlere inanma düzeyinin ilk cinsel bilgi kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde toplumsal cinsiyet alt boyutunun ilk cinsel bilgi kaynağına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, CMÖ toplam puanına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağı travmaları artan bireylerin cinsel mitlere inanma düzeyleri de yükselecektir. Çocukluk çağı travma yaşantıları arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ve erkek toplumsal cinsiyet rolü düzeyleri yükselecektir. Cinsel mitler ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken, cinsel mitler ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Cinsel mitlere inanma düzeyi artan bireylerin toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri de artacaktır. Çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki incelendiğinde cinsel mitler ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda çocukluk çağı travmalarının kadın toplumsal cinsiyet rolü stresini yordadığı bulunmuştur. Çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki incelendiğinde çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çocukluk çağı travmaları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi artan bireylerin cinsel mitlere inanma düzeyleri de yükselecektir. Cinsel mitlerin erkek toplumsal cinsiyet rolü stresini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Yargı

Araştırma sonucunda çocukluk çağı travmalarının cinsiyet, üniversite türü, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey ve aile tipi değişkenlerine göre farklılaştığı, üniversite bölümü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ulaşılan bulgular ile alanyazın tutarlılık göstermektedir. Erkek katılımcıların çocukluk çağı travmaları toplam puan ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha çok çocukluk çağı

travmalarına maruz kaldıkları söylenebilir. Devlet üniversitesine giden katılımcıların çocukluk çağı toplam puan ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Bu durumda devlet üniversitesine giden öğrencilerin vakıf üniversitesine giden öğrencilere oranla daha çok çocukluk çağı travmalarına maruz kaldıkları söylenebilir. Anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi okuma yazma bilmeyen grubunda yer alan katılımcıların çocukluk çağı travmaları toplam puan ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç ebeveynlerin eğitim düzeyinin düştükçe çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantılarının arttığını göstermektedir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olarak belirten katılımcıların çocukluk çağı travmaları toplam puanları daha yüksek çıkmıştır. Buradan hareketle sosyoekonomik düzeyin düşmesiyle çocukluk çağı travmalarının artabileceği söylenebilir. Parçalanmış aile tipine sahip katılımcıların çocukluk çağı travmaları toplam puanları daha yüksek çıkmıştır. Bu durumda aile yapısının bozulmasıyla çocukluk çağı travmalarının artacağı söylenebilir. Cinsel mitlerin toplumsal cinsiyet alt boyutunda ilk cinsel bilgi kaynağına göre farklılaştığı görülmüştür. Toplumsal cinsiyet alt boyutunda en çok baba ilk cinsel bilgi kaynağı olarak bildirilmiştir. Babanın cinsellik konusunda baskıcı bir tutum takınarak çocuğuna bilgi vermemesi ya da eksik ve yanlış bilgiler vermesi gelecek nesilde cinsel problemler yaşanmasına ve toplumsal cinsiyet konusunda kalıp yargılar oluşmasına sebep olabilir ve bu durum bireylerin cinsel mitlere inanma düzeylerini etkiliyor olabilir.

Çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgu alanyazındaki çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler ilişkisini inceleyen çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Çocukluk çağı travmaları arttıkça cinsel mitlere inanma düzeyi artmaktadır. Çocukluk çağı travmaları bireylerin gelecek yaşantılarında cinsel problemlere neden olabilmektedir. Cinsel mitler ise cinsel problemlerin hazırlayıcı etkenlerindedir. Dolayısıyla çocukluk çağı travma yaşantısı olan bireylerin daha çok cinsel mitlere inandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu sonuçtan yola çıkılarak çocukluk çağı travmaları ve cinsel mitlere inanma düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılacak çalışmalar önem taşıyacaktır.

Katılımcıların çocukluk çağı travmaları ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı travmaları arttıkça kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi artmaktadır. Çocukluk çağı travmaları ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çocukluk çağı travmaları arttıkça erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi artmaktadır. İstismar ve ihmal yaşantılarının toplumsal cinsiyet kalıp yargıları sebebiyle açıklanamadığı bilinmektedir. Erkeklik algısı ya da namus anlayışı nedeniyle bu olumsuz yaşantıları gizleyen çocukların gelecekte toplumsal cinsiyet kalıp yargıları geliştirebilecekleri ve bu durumun bireylerde toplumsal cinsiyet rolü stresi olarak ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Çocukluk çağı travmaları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamış olması yapılacak çalışmaların alanyazına önemli katkılar sağlayacağını düşündürmektedir.

Katılımcıların cinsel mitlere inanma düzeyi ve kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kadınların cinsel mitlere inanma düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet rolü stresi azalmaktadır. Cinsel mitlere inanma düzeyi yüksek olan kadınların cinsel mitlerin yanlış olduğunu bilmedikleri ya da kabul etmedikleri düşünüldüğünde toplumsal cinsiyet rolü konusunda stres yaşamayacakları söylenebilir. Cinsel mitlere inanma düzeyi düşük olan ve bu konuda farkındalığı yüksek olan bireylerin daha çok toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşayacakları düşünülmektedir. Alanyazında cinsel mitler ile toplumsal cinsiyet rolü ilişkisini inceleyen çalışmalar yer almaktadır fakat cinsel mitler ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum çocukluk çağı travmaları ve toplumsal cinsiyet rolü stresi ilişkisinin incelenmesine yönelik çalışmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Son olarak mevcut çalışmada çocukluk çağı travmaları, cinsel mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların çocukluk çağı travmaları, cinsel mitlere inanma düzeyi ve kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki incelendiğinde cinsel mitlere inanma düzeyi ile kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçtan yola çıkılarak cinsel mitlere inanma düzeyi yüksek olan kadın katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü streslerinin düşük olacağı anlaşılmaktadır. Katılımcıların çocukluk çağı travmaları, cinsel mitlere inanma düzeyi ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişki incelendiğinde çocukluk çağı travmaları ile cinsel mitler ve çocukluk çağı travmaları ile erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuç çocukluk çağı travmalarının arttıkça cinsel mitlere inanma düzeyinin artacağını ve çocukluk çağı travmalarının arttıkça erkek katılımcıların toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin artacağını göstermektedir. Alanyazında çocukluk çağı travmaları, cinsel

mitler ve toplumsal cinsiyet rolü stresinin birlikte incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Konu hakkında yapılacak yeni çalışmalar alanyazına katkı sağlaması açısından önem taşıyacaktır.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada kişisel bilgi formunda katılımcıların medeni durumları sorulmamıştır. Forma katılımcıların medeni durumlarının sorulduğu bir soru eklenebilir. Örneklemde çoğunluğun bekar olduğu düşünülmektedir. Evli üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi araştırılabilir. Aynı zamanda bu değişkenlerin ilişki doyumlarını yordayıp yordamadığına bakılabilir. Evli bireyler dışında sorulara sevgili, nişanlı, yeni evli ya da evlilik süresi gibi seçeneklerin eklenmesiyle birlikte ilişki tiplerindeki farklılık ile değişkenlerin etkisi incelenebilir.

2. Veri toplama araçlarında farklı kültürlere ilişkin bir soru bulunmamaktadır. Araştırma konusu kültürlerarası farklılıklara duyarlı olduğundan farklı kültürlerde yaşayan bireyler ile çalışılabilir.

3. Mevcut çalışmada bireylerin çocukluk çağı travmalarına maruz kaldıkları yaş sorulmamıştır. Travma yaşadıkları yaşa bağlı temel inançları değişiklik gösterebilir. Gelecek çalışmalarda istismar ve ihmalin ne zaman gerçekleştiği sorulabilir.

4. Veri toplama sürecinin pandemi dönemine denk gelmesi sebebiyle uygun örnekleme yöntemi seçilmiş ve örneklemin büyük çoğunluğu İstanbul'da okuyan üniversite öğrencilerinden oluşmuştur. Gelecek çalışmalarda farklı şehir ve üniversiteleri kapsayan örneklemler seçilerek bireylerin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mitlere inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri arasında karşılaştırma yapılabilir.

5. Araştırmanın ölçme araçlarından olan Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ve Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği ile cinsiyetler arası algılanan stresin farklı olmasından dolayı kadın ve erkek stres düzeyi arasında karşılaştırması

yapılamamıştır. İleride yapılacak olan çalışmalar için kadın ve erkek örneklemi ayrı ayrı ele alınabilir.

6. Çalışmada katılımcı yaş aralığı 18-25 yaş arası olan beliren yetişkinlik dönemini kapsamaktadır. Ergenlik, yetişkinlik ve ileri yetişkinlik dönemi için bireylerin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeyleri incelenebilir.

7. Mevcut çalışma nicel bir çalışmadır. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantılarının derinlemesine incelendiği nitel çalışmaların alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

5.3.2.Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonucunda çocukluk döneminde parçalanmış aile tipine sahip çocukların aşırı koruma-kontrol alt boyutu haricinde tüm çocukluk çağı travma alt boyutlarında daha fazla istismar ve ihmal yaşantısına maruz kaldığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkılarak parçalanmış aile tipine sahip çocuklara yönelik önleyici çalışmalar gerçekleştirilebilir.

2. Araştırma sonucunda "arkadaş" en çok bildirilen ilk cinsel bilgi kaynağı olmuştur. Çocukların birbirlerini etkilediği düşünüldüğünde, çocuklara verilecek olan cinsel eğitimin cinsellik hakkında yanlış bilgilere sahip olmalarını önleyeceği düşünülmektedir.

4. Okulda çocuk istismar ve ihmal davranışlarının tespitinde okul psikolojik danışmanları önemli bir rol oynamaktadır. Okul psikolojik danışmanları sınıf ve branş öğretmenlerine yönelik farkındalıklarını geliştirme çalışmaları gerçekleştirebilir.

5. Okul psikolojik danışmanlarının özellikle okul öncesi ve ilkokul kademelerine özel bölge eğitimi vermesi çocukların kendi vücutlarını tanımalarına ve kendilerini korumalarına yardımcı olabilir.

6. Psikolojik danışmanların çocukluk çağı travmaları konusunda bilgi ve beceri düzeylerini arttırmaları duygusal istismar ve duygusal ihmal gibi tespiti zor olan çocukluk çağı travma türlerini taramalarını kolaylaştırabilir.

7. Araştırma sonucunda katılımcıların kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin ve erkek toplumsal cinsiyet rolü stresinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Üniversitelerde

toplumsal cinsiyet eşitliği derslerinin zorunlu ders haline getirilmesi bireylerin yaşadığı toplumsal cinsiyet rolü stresi düzeylerinin azalmasına yardımcı olabilir.

8. Araştırma sonucunda anne ve baba eğitim düzeyinde okuma yazma bilmeyen grubun diğer gruplara oranla daha fazla çocukluk çağı travmalarına maruz kaldığı bulgulanmıştır. Ebeveynlere yönelik çocuk istismarı ve ihmali eğitimlerinin verilmesi konu hakkında ebeveynlerin farkındalıklarının artmasına yardımcı olabilir.

EK'LER

EK – 1: Etik Kurul Onayı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

EK – 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı,

Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Betül Tanacıoğlu Aydın danışmanlığında Maltepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü yüksek lisans öğrencisi İrem Topuz tarafından yürütülen bir tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stresi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan ayrılma hakkına sahipsiniz. Aşağıdaki ölçekleri yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelecektir. Size verilen formlardaki soruları içten bir şekilde yanıtlamaya çalışın, soruların doğru ya da yanlış seçeneği yoktur. Aşağıda yer alan tüm sorulara yanıt vermeye çalışın. İki seçenek arasında kaldığınız durumlarda size en yakın seçeneği işaretleyebilirsiniz. Bu formlardan elde edilecek bilgiler gizlilik ilkesi doğrultusunda tamamen araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Gizlilik ilkesini korumak amacıyla sizlerden isim, soy isim gibi bilgiler talep edilmemiştir. Araştırmanın etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştiğine dair Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada yer alan üç ölçeğin yaklaşık olarak 10-15 dakikada tamamlanması beklenmektedir.

Araştırmaya ilgili merak ettiğiniz her türlü sorunuz için aşağıda yer alan iletişim bilgileriyle araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

Araştırmamıza katıldığınız için teşekkür ederiz.

EK – 3: Kişisel Bilgi Formu

1. **Cinsiyetiniz:**

   Kadın___

   Erkek___
2. **Kaç yaşındasınız? ___**
3. **Hangi üniversitede okuyorsunuz? ___**
4. **Devam etmekte olduğunuz bölüm ___**
5. **Devam etmekte olduğunuz sınıf.**

   Hazırlık___

   1. Sınıf___

   2. Sınıf___

   3. Sınıf___

   4. Sınıf___

   Yüksek lisans veya doktora___
6. **Annenizin eğitim durumu nedir?**

   Okuma yazma bilmiyor___

   İlkokul___

   Ortaöğretim___

   Lise___

   Üniversite veya yüksekokul___
7. **Babanızın eğitim durumu nedir?**

   Okuma yazma bilmiyor___

   İlkokul___

   Ortaöğretim___

   Lise___

   Üniversite veya yüksekokul___
8. **Ailenizin sosyoekonomik durumunu nasıl tanımlarsınız?**

   Düşük___

   Orta___

   Yüksek___

9. Aile tipinizi nasıl tanımlarsınız?

Çekirdek___

Geniş___

Parçalanmış___

Boşanmış___

10. İlk cinsel bilgi kaynağınızı nereden edindiniz?

Anne___

Baba___

Akraba___

Arkadaş___

Sosyal medya veya TV___

Okul___

Diğer___

EK – 4: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde… **1)Yeterli yemeğim olurdu.**				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık
3)Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık
9)Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık
14)Ailemdekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık
17)Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık
27)Cinsel istismara uğradığım kanısındayım.				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık
29)Ailemdekiler yaşıtlarımla ya da arkadaşlarımla görüşmemi kısıtlardı.				
1.Hiçbir Zaman	2.Nadiren	3.Kimi Zaman	4.Sık Olarak	5.Çok Sık

EK – 5: Cinsel Mitler Ölçeği

Cinsellikle ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden her birini okuyarak size uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

1)Eşcinsellik bir hastalıktır.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
3)Eşcinseller toplum için zararlıdır.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
9)Erkekler kadınlardan daha rekabetçidir.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
14)Menopoza girmek (adetten kesilmek), kadının cinsel yaşamını sona erdirir.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
17)Kadın, cinsel ilişkide eşinin isteklerine göre hareket etmelidir.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
25)Cinsellik, cinsel ilişki (cinsel birleşme) demektir.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum
28)Kadınlar yalnızca "cinsel ilişki" yoluyla orgazma ulaşabilirler.				
1.Asla Katılmıyorum	2.Katılmıyorum	3.Kararsızım	4.Kısmen Katılıyorum	5.Kesinlikle Katılıyorum

EK – 6: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği

1 2 3 4 5

Benim için hiç stres verici değil **Benim için çok stres verici**

Maddeler					
1)"Kadın dediğin yüksek sesle gülmez" anlayışı	1	2	3	4	5
3)Her türlü ev işinden anlamanın beklenmesi	1	2	3	4	5
9)Yalnızda kadının kendini "eşine saklamasının" beklenmesi	1	2	3	4	5
14)İleride mutlaka çocuk sahibi olmanın beklenmesi	1	2	3	4	5
17)"Kadın sesini yükseltmemelidir" düşüncesi	1	2	3	4	5
19)Misafir ağırlamanın kadından beklenmesi	1	2	3	4	5
20)Kadının namusunu koruması yönündeki toplum baskısı	1	2	3	4	5

EK – 7: Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği

1 2 3 4 5

Benim için hiç stres verici değil **Benim için çok stres verici**

Maddeler					
1)İşe girmek, evlenmek, çocuk yapmak gibi sıralanmış birtakım sorumluluklar	1	2	3	4	5
3)Fiziksel olarak güçlü olmanın beklenmesi	1	2	3	4	5
9)Romantik ilişkilerde ilk adımı atmanın beklenmesi	1	2	3	4	5
14)Erkeklere dayatılan koruyuculuk rolü	1	2	3	4	5
17)Cinsel isteğini ifade edince sapık muamelesi görmek	1	2	3	4	5
23)Erkeklere potansiyel sapık gözüyle bakılması	1	2	3	4	5
27)Arkadaşlarının çoğu kadın olduğunda toplumun bakışı	1	2	3	4	5

EK – 8: Ölçek Kullanım İzinleri

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

KAYNAKÇA

Ahmed, F. A., Younis, I. ve Abdel-Fattah, M. (2020). Sexual myths in women. *Benha Journal of Applied Sciences, 5*(4), 1–17. https://doi.org/10.21608/bjas.2020.136261

Akgemci, T. (2001). Örgütlerde stres ve yönetimi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 15*(1–2), 301–309.

Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Özel Eki, 25*(4), 73–82.

Aksoy-Derya, Y., Timur-Taşhan, S., Uçar, T., Karaaslan, T. ve Akbaş-Tunç, Ö. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel tabulara etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *6*(1), 1–8.

Aksöyek, A. ve Canatar, T. (2015). Sexuality and sexual education. *Turkish Journal of Family Medicine & Primary Care, 9*(2), 54–58. https://doi.org/10.5455/tjfmpc.175393

Akşemsettinoğlu, S. (2020). *Romantik ilişki yaşayan bireylerin çocukluk dönemi örselenme yaşantıları, ilişki doyumu ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Akyıl, A. (2019). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi: Diyarbakır ve Mardin ör*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Albayrak, B., Bostancı, N., Bakoğlu, İ. ve Çoban, Ş. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *New/Yeni Symposium Journal, 2*(44), 100–106.

Alpay, E. H., Aydın, A. ve Bellur, Z. (2017). Çocukluk çağı travmalarının depresyon ve travma sonrası stres belirtileri ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 20*(3), 218–226. https://doi.org/10.5505/kpd.2017.98852

Altıparmak, S., Yıldırım, G., Yardımcı, F. ve Ergin, D. (2013). Annelerden alınan bilgilerle çocuk istismarı ve etkileyen etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 14*(4), 354–361. https://doi.org/10.5455/apd.39819

Altun, N. (2019). *Kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine göre çocukluk çağı travmaları*

ile erken dönem uyumsuz şemaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Ammerman, R. T. (1990). Etiology models of child maltreatment. *Behavior Modification, 14*(3), 230–254. https://doi.org/10.1177/01454455900143002

Arı, R. (2008). *Eğitim psikolojisi: Gelişim ve öğrenme* (4. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist, 55*(5), 469–480. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469

Arslan, K. ve Şahin, H. (2019). Erkek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin belirlenmesi. *3rd International Symposium on Innovative Approaches in Scientific Studies, 4*(2), 40–44.

Atıcı, H. (2019). *Cinsiyete göre cinsel mitlere inanma ve cinsel işlev bozukluğu düzeyleri ve arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ay, R. ve Kılınçel, O. (2021). Depresyon tanısı alan hastalarda çocukluk çağı travması varlığı ve duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkisi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11*(1), 67–75. https://doi.org/10.33631/duzcesbed.819460

Ayaz, M., Ayaz, A. B. ve Soylu, N. (2012). Çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 15*(1), 33–40.

Aydın, B., Bilge, F., Bilgin, M., Can, G., Ersanlı, K., Kılıç, M., Kısaç, İ., Korkmaz, İ., Küçükkaragöz, H., Külahoğlu, Ş., Öztürk, B. ve Uçar, E. (2016). *Eğitim psikolojisi* (B. Yeşilyaprak (ed.); 16. Baskı). Pegem Akademi.

Aygin, D., Açıl, H., Yaman, Ö. ve Çelik-Yılmaz, A. (2017). Üniversitede okuyan kadın öğrencilerin cinsel mitler ile ilgili görüşleri. *Androloji Bülteni, 19*(2), 44–49.

Bağrıaçık, Y. (2019). *Çocukluk çağı travmalarının psikolojik dayanıklılık ve kişililk özellikleri ile ilişkisi*. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, lEFKOŞA.

Bakar-Kahraman, B. ve Kızılay-Çankaya, P. (2020). Kendine zarar verme davranışı olan erişkinlerde çocukluk çağı travmaları, duygu düzenleme güçlüğü ve başa çıkma tutumları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 21*(4), 349–358. https://doi.org/10.5455/apd.70047

Bal, F. ve Gülgör, F. (2019). Evli bireylerde çocukluk çağı travmasının incelenmesi.

Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, *5*(16), 304–313.

Balcı-Akpınar, R., Küçükoğlu, S., Ejder-Apay, S., Karaca, N. ve Balcı, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları, toplumsal cinsiyet algıları, şiddet eğilimleri ve şiddetle karşılaşma durumları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *62*, 409–430.

Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (2008). *Stres ve başaçıkma yolları*. Remzi Kitabevi.

Bandura, A. (1976). *Social learning theory*. Prentice Hall Inc.

Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, *67*(6), 3296–3319. https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01915.x

Bayar, Ö., Haskan-Avcı, O. ve Koç, M. (2017). Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu. *Ulakbilge Dergisi*, *5*(19), 1835–1853. https://doi.org/10.7816/ulakbilge-05-17-06

Bayar, Ö., Haskan-Avcı, O. ve Koç, M. (2017). Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu. *Ulakbilge Dergisi*, *5*(17), 1835–1853. https://doi.org/10.7816/ulakbilge-05-17-06

Bayar, Ö., Haskan-Avcı, Ö. ve Koç, M. (2018). Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, *18*(1), 57–76.

Bayar, Öznur, Haskan-Avcı, Ö. ve Koç, M. (2018). Üniversite öğrencilerinde erkek toplumsal cinsiyet rolü stresinin yordanması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *27*(2), 70–83.

Bayram, S., Duman, R. N., & Demirtaş, B. (2018). Üç insan, bir olay, üç farklı travmatik deneyim süreci. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, *1*(1), 165–182. https://dergipark.org.tr/tr/pub/bpd/issue/31051/372906

Bedirhanbeyoğlu, H. (2018). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme stratejileri ve riskli davranışlar arasındaki il*. Maltepe Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Bekker, M. H. J. ve Boselie, K. A. H. M. (2002). Gender and stress: Is gender role stress? A re-examination of the relationship between feminine gender role stress and eating disorders. *Stress and Health*, *18*(3), 141–149. https://doi.org/10.1002/smi.933

Belsky, J. (1980). Child maltreatment: An ecological integration. *American Psychologist, 35*(4), 320–335. https://doi.org/10.1037//0003-066x.35.4.320

Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review, 88*(4), 354–364. https://doi.org/10.1037/0033-295X.88.4.354

Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *Journal of Women in Culture and Society, 8*(4), 598–616.

Berber-Çelik, Ç. (2010). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının kendilik algısı ve boyun eğici davranışlar üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Berndt, T. J. ve Heller, K. A. (1986). Gender stereotypes and social inferences: A developmental study. *Journal of Personality and Social Psychology, 50*(5), 889–898. https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.5.889

Bethea, L. (1999). Primary prevention of child abuse. *American Family Physician*, *59*(6), 1577–1585.

Bhasin, K. (2003). *Toplumsal cinsiyet: Bize yüklenen roller*. İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı.

Bifulco, A., Moran, P. M., Baines, R., Bunn, A. ve Stanford, K. (2002). Exploring psychological abuse in childhood: II. association with other abuse and adult clinical depression. *Bulletin of the Menninger Clinic, 66*(3), 241–258. https://doi.org/10.1521/bumc.66.3.241.23366

Bilgen, F. G. ve Karasu, F. (2013). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, *13*(7), 22–34.

Blakemore, J. O., Berenbaum, S. A. ve Liben, L. S. (2009). *Gender development*.

Boden, J. M., Horwood, L. J. ve Fergusson, D. M. (2007). Exposure to childhood sexual and physical abuse and subsequent educational achievement outcomes. *Child Abuse and Neglect, 31*(10), 1101–1114. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.03.022

Bouclaous, C. H., Alrazim, A., Chababi, J., Jamaleddine, W., Nassar, E., Maalouf, A., Dakour Aridy, S., Naccache, M., Abboud, D. M., Assi, M. ve Slika, M. (2021). Association between sources of sexuality education, sexual beliefs and behaviours

in Lebanese young adults: A university-based cross-sectional study. *Sex Education, 21*(1), 1–12. https://doi.org/10.1080/14681811.2020.1722624

Bourke, A., Boduszek, D., Kelleher, C., McBride, O. ve Morgan, K. (2014). Sex education, first sex and sexual health outcomes in adulthood: Findings from a nationally representative sexual health survey. *Sex Education, 14*(3), 299–309. https://doi.org/10.1080/14681811.2014.887008

Bozdemir, N., ve Özcan, S. (2011). Cinselliğe ve cinsel sağlığa genel bakış. *Turkish Journal of Family Medicine And Primary Care, 5*(4), 37–46.

Bozyel, G. (2017). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının psikolojik semptomlar ile ilişkisinde üstbilişsel faktörlerin aracı rolünün incelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Brofenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard University Press.

Brooker, S., Cawson, P., Kelly, G. ve Wattam, C. (2001). The prevalence of child abuse and neglect: A survey of young people. *International Journal of Market Research, 43*(3), 249–289. https://doi.org/10.1177/147078530104300303

Browne, A. ve Finkelhor, D. (1986). Impact of child sexual abuse: A review of the research. *Psychological Bulletin, 99*(1), 66–77. https://doi.org/10.1037//0033-2909.99.1.66

Bulut, A. ve Ortaylı, N. (2004). Bir araştırmanın düşündürdükleri: Cinsel sağlık ama nasıl? *Sted, 13*(2), 60–63.

Bulut, A., Çokar, M., Eylem, B., Akalın, A., Gürşimşek, I., Hamurcu, H., Nalbant, H., Öksal, A. ve Ortaylı, N. (2006). *Öğretmen ve öğretmen adayları için cinsel sağlık eğitimi* (4. Baskı). Renk Matbaası.

Burger, J. M. (2006). *Personality*. (Çev. İ. D. Erguvan-Sarıoğlu). Kaknüs Yayınları.

Butchart, A., Harvey, A. P., Mian, M. ve Fürniss, T. (2006). Çocuklara kötü muamelenin önlenmesi. İçinde *WHO*. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43499/21/9241594365_tur.pdf

Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* (27. Baskı). Pegem Akademi.

Byers, J. P. (1983). Sexuality and the elderly. *Geriatric Nursing, 4*(5), 293–297. https://doi.org/10.1016/s0197-4572(83)80193-1

Ceylan, Ş., ve Çetin, A. (2016). Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların

cinsel eğitimine ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *2*(3), 41–59. https://doi.org/10.21020/husbfd.288504

Civil, B. ve Yıldız, H. (2010). Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, *3*(2), 58–64.

Clark, R. E., Freeman-Clark, J. ve Adamec, C. (2007). The encyclopedia of child abuse. İçinde R. J. Gelles (Ed.). Facts On File.

Clark, C., Caldwell, T., Power, C. ve Stansfeld, S. A. (2010). Does the influence of childhood adversity on psychopathology persist across the lifecourse? A 45-year prospective epidemiologic study. *Annals of Epidemiology*, *20*, 385–394. https://doi.org/10.1016/j.annepidem.2010.02.008

Clarke, K., Cooper, P. ve Creswell, C. (2013). The parental overprotection scale: Associations with child and parental anxiety. *Journal of Affective Disorders*, *151*(2), 618–624. https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.07.007

Cloitre, M., Miranda, R., Stovall-McClough, K. C. ve Han, H. (2005). Beyond ptsd: Emotion regulation and interpersonal problems as predictors of functional impairment in survivors of childhood abuse. *Behavior Therapy*, *36*(2), 119–124. https://doi.org/10.1016/S0005-7894(05)80060-7

Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2000). Research methods in education. Içinde *JETP Letters* (5th Edition, C. 86, Sayı 10). Routledge. https://doi.org/10.1134/S0021364007220055

Cohn, A. ve Zeichner, A. (2006). Effects of masculine identity and gender role stress on aggression in men. *Psychology of Men and Masculinity*, *7*(4), 179–190. https://doi.org/10.1037/1524-9220.7.4.179

Cole, P. M. ve Putnam, F. W. (1992). Effect of incest on self and social functioning: A developmental psychopathology perspective. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *60*(2), 174–184. https://doi.org/10.1037/0022-006X.60.2.174

Colman, R. A. ve Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A prospective study. *Child Abuse and Neglect*, *28*(11), 1133–1151. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.02.005

Cunningham, M. (2001). The influence of parental attitudes and behaviors on children's attitudes toward gender and household labor in early adulthood. *Journal of Marriage and Family, 63*(1), 111–122. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00111.x

Çavuşoğlu, F. (2020). Cinsiyet gruplarına göre çocukluk çağı travma düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *13*(73).

Çelik, F. (2019). *Kişilik özelliklerinin çocukluk çağı travması ve cinsel mitlerle olan ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çelik, G. (2016). "Erkekler (de) ağlar!": Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklik inşası ve şiddet döngüsü. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, *8*(2), 1–12.

Çuhadaroğlu, A. (2016). The effects of sex education on psychological counselling students in Turkey. *Sex Education, 17*(2), 209–219. https://doi.org/10.1080/14681811.2016.1164132

Dallar-Bilge, Y., Taşar, M. A., Kilinçoğlu, B., Özmen, S. ve Tiraş, Ü. (2013). Alt sosyoekonomik düzeye sahip anne-babalarin çocuk istismarı ve ihmali hakkindaki bilgi düzeyleri, deneyimleri ve kullandiklari disiplin yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *14*(1), 27–35. https://doi.org/10.5455/apd.35949

De Beauvoir, S. (1956). *The second sex*. Jonathan Cape.

Demirci, E. Ö., Özmen, S., Öztop, D. B., Özdemir, Ç. ve Uytun, M. Ç. (2014). Çocuk ve ergen cinsel istismar olgularında istismar ile ilişkili sosyodemografik özelliklerin, ailesel değişkenlerin ve ruhsal bozuklukların değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni, 19*(3), 146–153. https://doi.org/10.17986/blm.2014193781

Dennerstein, L., Guthrie, J. R. ve Alford, S. (2004). Childhood abuse and its association with mid-aged women's sexual functioning. *Journal of Sex and Marital Therapy, 30*(4), 225–234. https://doi.org/10.1080/00926230490422331

Dereboy, Ç., Şahin-Demirkapı, E., Şakiroğlu, M. ve Şafak-Öztürk, C. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *29*(4), 269–278.

Deveci, E., & Açık, Y. (2003). Çocuk istismarı nedenlerinin incelenmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, *12*(4), 396–405. https://doi.org/10.17827/aktd.31229

DiLillo, D., Peugh, J., Walsh, K., Panuzio, J., Trask, E. ve Evans, S. (2009). Child maltreatment history among newlywed couples: a longitudinal study of marital

outcomes and mediating pathways. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *77*(4), 680–692. https://doi.org/10.1037/a0015708

Dolliver, M. J. (2014). *Perceived gender role performance and minor general deviance in college students: A test of gender role stress theory*. (Unpublished Master's Thesis). Northeastern University The Graduate School of Social Sciences and Humanities, Boston.

Dökmen, Z. (2015). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar* (6. Baskı). Remzi Kitabevi.

Döner, A. Ç. (2015). *Cinsel mitlerin, evlilik doyumu ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dönger, İ. (2022). *Erkek toplumsal cinsiyet rolü stresiyle bağlanma kalitesi ve içselleştirme sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özel Özcan, Ö., Yüksel, T., Çalışkan Demir, A., Çon Bayhan, P. ve Miniksar, D. Y. (2014). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergen olgularımızın sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, *21*(1), 44–48.

Dubowitz, H. (2002). Preventing child neglect and physical abuse: A role for pediatricians. *Pediatrics in review / American Academy of Pediatrics*, *23*(6), 191–196. https://doi.org/10.1542/pir.23-6-191

Dubowitz, H. ve Bennett, S. (2007). Physical abuse and neglect of children. *Lancet*, *369*(9576), 1891–1899. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(07)60856-3

Duncan, R. D. (2000). Childhood maltreatment and college drop-out rates implications for child abuse researchers. *Journal of Interpersonal Violence*, *15*(9), 987–995.

Efthim, P. W., Kenny, M. E. ve Mahalik, J. R. (2001). Gender role stress in relation to shame, guilt, and externalization. *Journal of Counseling and Development*, *79*(4), 430–438. https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2001.tb01990.x

Egeland, B. (2009). Taking stock: Childhood emotional maltreatment and developmental psychopathology. *Child Abuse and Neglect*, *33*(1), 22–26. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.004

Egeland, B., Sroufe, L. A. ve Erickson, M. (1983). The developmental consequence of different patterns of maltreatment. *Child Abuse and Neglect*, *7*(4), 459–469. https://doi.org/10.1016/0145-2134(83)90053-4

Eisler, R. M. ve Skidmore, J. R. (1987). Masculine gender role stress: Scale development and component factors in the appraisal of stressful situations. *Behavior Modification*, *11*(2), 123–136. https://doi.org/10.1177/01454455870112001

Eisler, R. M., Skidmore, J. R. ve Ward, C. H. (1988). Masculine gender-role stress: Predictor of anger, anxiety, and health-risk behaviors. *Journal of Personality Assessment*, *52*(1), 133–141. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5201_12

Ejder-Apay, S., Balcı-Akpınar, R. ve Arslan, S. (2013). Öğrencilerin cinsel mitlerinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, *16*(2), 96–102.

Elçik, G. (2016). Beden, iki nokta üst üste. İçinde *Toplumsal cinsiyet tartışmaları*. Dipnot Yayınları.

Erdem-Direk, S. (2021). *Elazığ ilinde sağlıklı hayat merkezlerine başvuran yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ile depresyon belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Fırat Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Elazığ.

Eroğlu, K. ve Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: Ne yapıyorlar, ne yaşıyorlar? *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Degisi*, *8*(2), 12–21.

Eroğlu-Şah, D. (2020). *Erkeklerde toplumsal cinsiyete dayalı stres, sistemin meşrulaştırılması ve cinsiyetçilik ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Erol, A., Ersoy, B. ve Mete, L. (2013). Majör depresyonda özkıyım girişimi ile çocukluk çağı örselenmeleri arasındaki ilişki. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *24*(1), 1–6.

Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2016). *Kuramdan uygulamaya: Bireyle psikolojik danışma* (2.Baskı). Anı Yayıncılık.

Esencan, T. Y. ve Beji Kızılkaya, N. (2015). Günümüze değin cinsellik konusunda yapılan çalışmaların irdelenmesi. *Androloji Bülteni*, *17*(63), 301–310.

Evinç, Ş. G. (2018). Risk etkenleri ve psikolojik sonuçları açısından çocuğun fiziksel istismarı. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, *27*(5), 365–369.

Fergusson, D. M. ve Lynskey, M. T. (1997). Physical punishment/maltreatment during childhood and adjustment in young adulthood. *Child Abuse and Neglect*, *21*(7), 617–630. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(97)00021-5

Finkelhor, D. ve Korbin, J. (1988). Child abuse as an international issue. *Child Abuse and Neglect, 12*(1), 3–23. https://doi.org/10.1016/0145-2134(88)90003-8

Gallagher, K. E. ve Parrott, D. J. (2011). What accounts for men's hostile attitudes toward women? The influence of hegemonic male role norms and masculine gender role stress. *Violence Against Women, 17*(5), 568–583. https://doi.org/10.1177/1077801211407296

Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2004). *Child and adolescent development* (5. Baskı). (Çev. A. Dönmez, N. Çelene ve B. Onur). İmge Kitabevi.

Garbarino, J. (1980). What kind of society permits child abuse? *Infant Mental Health Journal, 1*(4), 270–280. https://doi.org/10.1002/1097-0355(198024)1:4<270::AID-IMHJ2280010410>3.0.CO;2-Y

Garcia, J., Adams, J., Friedman, L. ve East, P. (2002). Links between past abuse, suicide ideation, and sexual orientation among san diego college students. *Journal of the American College Health Association, 51*(1), 9–14. https://doi.org/10.1080/07448480209596322

Gaudin, J. M. (1993). *Child neglect: A guide for intervention*. https://www.childwelfare.gov/pubPDFs/neglect_1993.pdf#page=3&view=Table of Contents

Gauntlett, D. (2008). *Media, gender and identity: An introduction* (2. Edition). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203360798

Giardino, A. P., Lyn, M. A. ve Giardino, E. (2010). Child abuse as a health problem. İçinde A. Giardino, M. Lyn ve E. Giardino (Ed.), *A practical guide to the evaluation of child physical abuse and neglect*. Springer US.

Gillespie, B. L. ve Eisler, R. M. (1992). Development of the feminine gender role stress scale: A cognitive-behavioral measure of stress, appraisal, and coping for women. *Behavior Modification, 16*(3), 426–438. https://doi.org/10.1177/01454455920163008

Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse and Neglect, 26*(6–7), 697–714. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00342-3

Glenn, J. ve Kaplan, E. H. (1968). Types of orgasm in women: A critical review and redefinition. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, *16*(3), 549–564. https://doi.org/10.1177/000306516801600309

Golbası, Z., Evcılı, F., Eroglu, K. ve Bırcan, H. (2016). Sexual myths scale (SMS): Development, validity and reliability in Turkey. *Sexuality and Disability*, *34*(1), 75–87. https://doi.org/10.1007/s11195-016-9430-3

Goldberg, H. (1992). *The hazards of being male.* (Çev. S. Budak). Öteki Yayınevi.

Goldner, V. (1991). Toward a critical relational theory of gender. *Psychoanalytic Dialogues: The İnternational Journal of Relational Perspectives*, *1*(3), 249–272. https://doi.org/10.1080/10481889109538898

Gölbaşı, Z. (2003). Sağlıklı gençlik ve toplum için bir adım: Cinsel sağlık eğitimi. *Aile ve Toplum Dergisi*, *2*(6).

Grover, C. A. ve Crawford, E. (2016). John Caffey: Shaken infant syndrome. *Journal of Emergency Medicine*, *50*(2), 356–359. https://doi.org/10.1016/j.jemermed.2015.09.041

Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 128–135.

Güneri-Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, *3*(1), 267–282.

Güneş, M., Selçuk, H., Demir, S., İbiloğlu, A., Bulut, M., Kaya, M., Yılmaz, A., Atli, A. ve Sir, A. (2016). Çocuk evliliği yapan kadınlarda çift uyumu ve çocukluk çağı ruhsal travması. *Journal of Mood Disorders*, *6*(2), 63. https://doi.org/10.5455/jmood.20160425100345

Gürkan, S. (2019). Erkek akademisyenlerin toplumsal cinsiyet rolü streslerinin incelenmesi. *Turkish Studies-Social Sciences*, *14*(6), 3109–3119. https://doi.org/10.29228/turkishstudies.39535

Güvenç, G. ve Aktaş, V. (2006). Ergenlik döneminde yaş, toplumsal cinsiyet, bireysel ve ilişkisel tutumlar, benlik değeri ve yaşam becerilerine ilişkin algı arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, *21*(57), 45–62.

Hagan, M. J., Roubinov, D. S., Mistler, A. K. ve Luecken, L. J. (2014). Mental health outcomes in emerging adults exposed to childhood maltreatment: The moderating

role of stress reactivity. *Child Maltreatment*, *19*(3), 156–167. https://doi.org/10.1177/1077559514539753

Hare-Mustin, R. T. ve Marecek, J. (1988). The meaning of difference: Gender theory, postmodernism, and psychology. *American Psychologist*, *43*(6), 455–464. https://doi.org/10.1037/0003-066X.43.6.455

Heiman, J. R. ve LoPiccolo, J. (1988). *Becoming orgasmic: A sexual and personal growth program for women*. Prentice Hall Press.

Hildyard, K. L. ve Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: Developmental issues and outcomes. *Child Abuse and Neglect*, *26*(6–7), 679–695. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00341-1

Hochberg, Y. ve Tamhane, A. (1987). *Multiple comparison procedures*. John Wiley & Sons.

Hogben, M. ve Byrne, B. (1998). Using social learning theory to explain individual differences in human sexuality. *The Journal of Sex Research*, *35*(1), 58–71. https://doi.org/10.1080/00224499809551917

Hovell, M. F., Blumberg, E., Sipan, C., Atkins, C., Hillman, E. R., Hofstetter, C. R. ve Myers, C. A. (1994). A behavioral-ecological model of adolescent sexual development: A template for aids prevention. *The Journal of Sex Research*, *31*(4), 267–281. https://doi.org/10.1080/00224499409551762

Humm, M. (2002). *Feminist edebiyat eleştirisi*. Say Yayınları.

İncesu, C. (2004). Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 7*(3), 3–13.

İşler, S., ve Gürşimşek, A. I. (2018). 3-6 yaş çocuklarının cinsel eğitiminin gerekliliği ile ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38*(3), 845–867. https://doi.org/10.17152/gefad.377583

Kagitcibasi, C. (1970). Social norms and authoritarianism: A Turkish-American comparison. *Journal of Personality and Social Psychology*, *16*(3), 444–451. https://doi.org/10.1037/h0030053

Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Family, self and human development across cultures: Theory and applications*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315805993

Kalı-Soyer, M., Şenol, A. ve Çalık-Tümerdem, K. B. (2021). Bir grup yetişkinde çocukluk dönemi örselenme yaşantılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.

Humanistic Perspective, *3*(2), 324–343. https://doi.org/10.47793/hp.931931

Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A. S. (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, *47*(2), 140–151.

Karabulutlu, Ö. ve Yılmaz, D. (2018). Üniversite öğrencilerinde cinsiyete göre cinsel mitler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, *27*(3), 155–164.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (23. Basım). Nobel Yayın Dağıtım.

Kartal, E. (2021). *Çocukluk çağı travmalarının depresyon ve anksiyete ile ilişkisinin incelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Kaufman, J. ve Zigler, E. (1989). The intergenerational transmission of child abuse. İçinde D. Cicchetti ve V. Carlson (Ed.), *Child maltreatment: theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect* (ss. 129–153). Cambridge University Press.

Kayır, A. (1993). Kadın ve cinsel yaşamı. İçinde *Kadın ve cinsellik*. Say Yayınları.

Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *19*(1), 51–64.

Kazmierczak, M. (2010). The feminine and masculine gender role stress-Conclusions from Polish studies. *Polish Psychological Bulletin*, *41*(1), 20–30. https://doi.org/https://doi.org/10.2478/s10059-010-0003-5

Kelly, J. A. (1983). *Treating child-abusive families: Intervention based on skills-training principles*. Plenum Press.

Kempe, H., Silverman, F. N., Droegemueller, W. ve Silver, H. K. (1962). The Battered-Child Syndrome. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, *181*(1), 17–24. https://doi.org/10.1001/jama.1962.03050270019004

Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Green, J. G., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Zaslavsky, A. M., Aguilar-Gaxiola, S., Alhamzawi, A. O., Alonso, J., Angermeyer, M., Benjet, C., Bromet, E., Chatterji, S., De Girolamo, G., Demyttenaere, K., Fayyad, J., Florescu, S., Gal, G., Gureje, O., … Williams, D. R. (2010). Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO world mental health surveys. *British Journal of Psychiatry*, *197*(5), 378–385. https://doi.org/10.1192/bjp.bp.110.080499

Khaligova, F. (2019). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, beden imajı ve benlik saygısı arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Kiel, E. J. ve Buss, K. A. (2011). Prospective relations among fearful temperament, protective parenting, and social withdrawal: The role of maternal accuracy in a moderated mediation framework. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *39*(7), 953–966. https://doi.org/10.1007/s10802-011-9516-4

Kim, H.-Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: Assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, *38*(1), 52. https://doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52

Kinnear, K. L. (2007). *Childhood sexual abuse: A reference handbook*. ABC-CLIO.

Koç, M., Haskan-Avcı, Ö. ve Bayar, Ö. (2017). Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(41), 284–297.

Kong, S. ve Bernstein, K. (2009). Childhood trauma as a predictor of eating psychopathology and its mediating variables in patients with eating disorders. *Journal of Clinical Nursing*, *18*(13), 1897–1907. https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02740.x

Kourt, R. (2011). *18-24 yaş arası üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının dissosiyatif yaşantılar ve suçluluk-utanç duyguları ile ilişkisinin incelenmesi*. Maltepe ÜniversitesiPsikolojik Anabilim Dalı, İstanbul.

Korbin, J. E. (1981). *Child abuse and neglect: Cross-cultural perspectives*. University of California Press.

Korkmazlar-Oral, Ü., Engin, P. ve Büyükyazıcı, Z. (2010). Türkiye'de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması. İçinde *Turkish Social Services and Child Protection Agency*. http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. ve Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. WHO. https://doi.org/10.1007/bf03405037

Kurtuluş, E. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirme korkusu arasındaki ilişkinin*

incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kurtuluş, E. ve Bulut-Ateş, F. (2021). Examination of the relationship between fear of negative evaluation, gender role stress, and gender equality of female university students. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, *12*(1), 1309–6249.

Kurt-Topuz, S. ve Erkanlı, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*, *8*(2), 300–321.

Küçükkaraca, N. ve Albayrak, H. (2016). Çocuğa yönelik cinsel istismar ve hegemonik erkeklik algısı: Neden sonuç ilişkisi üzerine bir tartışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, *9*(1), 86–108.

Labbé, J. (2005). Ambroise Tardieu: The man and his work on child maltreatment a century before Kempe. *Child Abuse and Neglect*, *29*(4), 311–324. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.03.002

Lazarus, R. S. (1993). From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. *Annual Reviews, 44*, 1–21.

Leeb, R. T., Paulozzi, L. J., Melanson, C., Simon, T. R. ve Arias, I. (2008). *Child maltreatment surveillance: Uniform definitions for public health and recommend data elements* (C. 1).

Lehavot, K., Molina, Y. ve Simoni, J. M. (2012). Childhood trauma, adult sexual assault, and adult gender expression among lesbian and bisexual women. Sex Roles, 67(5–6), 272–284. https://doi.org/10.1007/s11199-012-0171-1

Leiblum, S., Wiegel, M. ve Brickle, F. (2003). Sexual attitudes of US and Canadian medical students: The role of ethnicity, gender, religion and acculturation. *Sexual and Relationship Therapy*, *18*(4), 473–491. https://doi.org/10.1080/14681990310001609813

Lenderyou, G. (1994). Sex education: A school-based perspective. *Sexual and Marital Therapy*, *9*(2), 127–144. https://doi.org/10.1080/02674659408409576

Leonard, L. M. ve Follette, V. M. (2002). Sexual functioning in women reporting a history of child sexual abuse: Review of the empirical literature and clinical implications. *Annual Review of Sex Research*, *13*(1), 346–388. https://doi.org/10.1080/10532528.2002.10559809

Levenson, J. S. ve Grady, M. D. (2016). The influence of childhood trauma on sexual violence and sexual deviance in adulthood. *Traumatology*, *22*(2), 94–103. https://doi.org/10.1037/trm0000067

Lindsey, L. L. (2016). *Gender roles: A sociological perspective* (6. Edition). Routledge.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

Martin, C.L. ve Dinella, L. (2001). Gender-related development. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 6020–6027. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/01684-3

Martin, Carol Lynn, ve Ruble, D. (2004). Children's search for gender cues: Cognitive perspectives on gender development. *Current Directions in Psychological Science*, *13*(2). https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00276.x

Martyniuk, U., Dekker, A., Sehner, S., Richter-Appelt, H. ve Briken, P. (2015). Religiosity, sexual myths, sex taboos, and pornography use: A cross-national comparison of Polish and German university students. *Cyberpsychology*, *9*(2). https://doi.org/10.5817/CP2015-2-4

Martz, D. M., Handley, K. B. ve Eisler, R. M. (1995). The relationship between feminine gender role stress, body image, and eating disorders. *Psychology of Women Quarterly*, *19*(4), 493–508. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1995.tb00088.x

Matlin, M. W. (2012). *The psychology of wom* (7. Edition). Wadsworth Cengage Learning.

May-Chahal, C. ve Cawson, P. (2005). Measuring child maltreatment in the United Kingdom: A study of the prevalence of child abuse and neglect. *Child Abuse and Neglect*, *29*(9), 969–984. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.05.009

Mayers, A. (2013). *Introduction to statistics and SPSS in psychology*. Pearson.

McCoy, M. L. ve Keen, S. M. (2014). *Child abuse and neglect*. Psychology Press. https://doi.org/10.1007/978-3-319-04414-9_27

Ménard, K. S., Dowgwillo, E. A. ve Pincus, A. L. (2018). The role of gender, child maltreatment, alcohol expectancies, and personality pathology on relationship violence among undergraduates. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(7–8), 1–21. https://doi.org/10.1177/0886260518784589

Mersky, J. P. ve Topitzes, J. (2010). Comparing early adult outcomes of maltreated and non-maltreated children: A prospective longitudinal investigation. *Children and*

Youth Services Review, *32*(8), 1086–1096. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2009.10.018

Meston, C. M., Heiman, J. R. ve Trapnell, P. D. (1999). The relation between early abuse and adult sexuality. *Journal of Sex Research*, *36*(4), 385–395. https://doi.org/10.1080/00224499909552011

Meyerson, L. A., Long, P. J., Miranda, R. ve Marx, B. P. (2002). The influence of childhood sexual abuse, physical abuse, family environment, and gender on the psychological adjustment of adolescents. *Child Abuse and Neglect*, *26*(4), 387–405. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00315-0

Mosher, D. L. (1979). Sex guilt and sex myths in college men and women. *The Journal of Sex Research*, *15*(3), 224–234. https://doi.org/10.1080/00224497909551043

Murdock, N. L. (2019). *Theories of counseling and psychotherapy*. (Çev. F. Akkoyun). Nobel Yayın.

Murray, J. B. (2000). Psychological profile of pedophiles and child molesters. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, *134*(2), 211–224. https://doi.org/10.1080/00223980009600863

Mussap, A. J. (2007). Short communication: The relationship between feminine gender role stress and disordered eating symptomatology in women. *Stress and Health*, *23*(5), 343–348. https://doi.org/10.1002/smi.1152

Najman, J. M., Dunne, M. P., Purdie, D. M., Boyle, F. M. ve Coxeter, P. D. (2005). Sexual abuse in childhood and sexual dysfunction in adulthood: An Australian population-based study. *Archives of Sexual Behavior*, *34*(5), 517–526. https://doi.org/10.1007/s10508-005-6277-6

Nobre, P. J. ve Pinto-Gouveia, J. (2006). Dysfunctional sexual beliefs as vulnerability factors for sexual dysfunction. *Journal of Sex Research*, *43*(1), 68–75. https://doi.org/10.1080/00224490609552300

Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J. ve Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, *9*(11). https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001349

Oakley, A. (1985). *Sex, gender and society*. Gower/Maurice Temple Smith.

Oflaz, F. (2015). Travma yaşamış çocuk ve gençlerin ele alınmasında çocuk-ergen ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği uygulamaları. *Turkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics*, *1*(2), 46–51.

Ogur, P., Utkualp, N. ve Aydınoğlu, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsellikle ilgili inanışları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, *25*(1), 13–21.

Oral, R., Can, D., Kaplan, S., Polat, S., Ates, N., Cetin, G., Miral, S., Hanci, H., Ersahin, Y., Tepeli, N., Bulguc, A. G. ve Tiras, B. (2001). Child abuse in Turkey: An experience in overcoming denial and a description of 50 cases. *Child Abuse and Neglect*, *25*(2), 279–290. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00241-6

Oswalt, S. B., Cameron, K. A. ve Koob, J. J. (2005). Sexual regret in college students. *Archives of Sexual Behavior*, *34*(6), 663–669. https://doi.org/10.1007/s10508-005-7920-y

Örsel, S., Karadağ, H., Karaoğlan-Kahiloğullari, A. ve Akgün-Aktaş, E. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *12*(2), 130–136.

Örüklü, C., Dağcı, D. G. ve Çakmak, S. (2021). Üniversite öğrencilerinin cinsel mitlere bakış açısı ve ilişkili faktörler. *IGUSABDER*, *13*, 71–87. https://doi.org/https://doi.org/10.38079/igusabder.845736

Özdemir, Ö. ve Yılmaz, M. (2020). Sağlık profesyonellerinin cinsel mitlere inanma durumlarının belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *4*(3), 221–232. https://doi.org/10.46237/amusbfd.654371

Özmen, H. E. (1999). Cinsel mitler ve cinsel işlev bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*, *2*, 49–53.

Öztürk, A., Kara, A. ve Körük, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, cinsiyet rolleri ve yüz kızarma eğilimlerinin sosyal görünüm kaygılarını yordama gücü ve aralarındaki ilişki. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, *10*(10), 733–748.

Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual* (7. Edition). Taylor & Francis Group.

Pelendecioğlu, B., ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, *9*(1), 49–61.

Peterson, C. M., Peugh, J., Loucks, L. ve Shaffer, A. (2017). Emotional maltreatment in family of origin and young adult romantic relationship satisfaction: A dyadic data

analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, *35*(6), 872–888. https://doi.org/10.1177/0265407517700300

Polat, O. (2017). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı-1*. Seçkin Yayıncılık.

Powers, J. L., Eckenrode, J. ve Jaklitsch, B. (1990). Maltreatment among runaway and homeless youth. *Child Abuse and Neglect*, *14*(1), 87–98. https://doi.org/10.1016/0145-2134(90)90084-7

Rakhmawati, E., Aditya, D. P., Yunita, A. R., ve Markiewicz, I. (2022). Exploratory study : The impact of implementing " you and me " sexual education program in the family. *Journal of Early Childhood Care and Education*, *5*(1), 1–13. https://doi.org/10.26555/jecce.v4i2.4799

Rellini, A. ve Meston, C. (2007). Sexual function and satisfaction in adults based on the definition of child sexual abuse. *Journal of Sexual Medicine*, *4*(5), 1312–1321. https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2007.00573.x

Richmond, K., Levant, R., Smalley, B. ve Cook, S. (2015). The femininity Ideology scale: Dimensions and its relationship to anxiety and feminine gender role stress. *Women and Health*, *55*(3), 263–279. https://doi.org/10.1080/03630242.2014.996723

Robertson, L. (2020). *The associations between gender roles stress, media usage, and metacognition in emerging adults*. (Unpublished Master's Thesis). The University of Tennesse Psychology, Chattanooga.

Rubin, K. H., Burgess, K. B. ve Hastings, P. D. (2002). Stability and social-behavioral consequences of toddlers' inhibited temperament and parenting behaviors. *Child Development*, *73*(2), 483–495. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00419

Sallan-Gül, S. ve Gül, H. (2014). Türkiye'de yükseköğretimin gelişimi, güncel durumu ve eleştirisi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, *8*(17–18), 51–66. http://dergipark.gov.tr/toplumdd/issue/22714/242429

Sarıçamlık, E. (2020). *Çocukluk çağı travması ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü*. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Sarıtepe, M. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi ve etkileyen etmenler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Scannapieco, M. ve Connell-Carrick, K. (2005). *Understanding child maltreatment: An*

ecological and developmental perspective. Oxford University Press.

Scheffé, H. (1956). A "mixed model" for the analysis of variance. *The Annals of Mathematical Statistics*, *27*(1), 23–36.

Schloredt, K. A. ve Heiman, J. R. (2003). Perceptions of sexuality as related to sexual functioning and sexual risk in women with different types of childhood abuse histories. *Journal of Traumatic Stress*, *16*(3), 275–284. https://doi.org/10.1023/A:1023752225535

Shi, L., Wang, Y., Yu, H., Wilson, A., Cook, S., Duan, Z., Peng, K., Hu, Z., Ou, J., Duan, S., Yang, Y., Ge, J., Wang, H., Chen, L., Zhao, K. ve Chen, R. (2020). The relationship between childhood trauma and Internet gaming disorder among college students: A structural equation model. *Journal of Behavioral Addictions*, *9*(1), 175–180. https://doi.org/10.1556/2006.2020.00002

Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydin, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., Halicioğlu, O., ve Akşit, S. (2014). Türkiye' nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi*, *49*(1), 47–56. https://doi.org/10.5152/tpa.2014.838

Solomon, E. P. ve Heide, K. M. (1999). Type III trauma: Toward a more effective conceptualization of psychological trauma. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *43*(2), 202–210. https://doi.org/10.1177/0306624X99432007

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J. ve Van Ijzendoorn, M. H. (2013). The neglect of child neglect: A meta-analytic review of the prevalence of neglect. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *48*(3), 345–355. https://doi.org/10.1007/s00127-012-0549-y

Stoltzfus, E. (2009). *The child abuse prevention and treatment act (capta): Background, programs, and funding*.

Straus, M. A. ve Kantor, G. K. (2005). Definition and measurement of neglectful behavior: Some principles and guidelines. *Child Abuse and Neglect*, *29*(1), 19–29. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.08.005

Strong, B., Devault, C. ve Cohen, T. F. (2011). *The marriage and family experience: Intimate relationships in a changing society* (11. Edition). Wadsworth Cengage Learning.

Sweet, J. J. ve Resick, P. A. (1979). The maltreatment of children: A review of theories and research. *Journal of Social Issues, 35*(2), 40–59. https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1979.tb00800.x

Şafak, H. (2018). *Lisans ve yüksek lisans psikoloji eğitimi alan öğrencilerin cinsel mit ve cinsiyet rolleri tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul].

Şafak, Ş., Çopur, Z. ve Altınel Özkan, M. (2006). *Çocukların evle ilgili faaliyetlere harcadıkları zamanın incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü.

Şahbal, Y. (2020). *Cinsel mitlerin çocukluk çağı travmaları ve dindarlık ile ilişkisi*. Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kars.

Şahin-Demirkapı, E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Adnan Menderes Üniversitesi.

Şar, V. (1998). *Kötüye kullanım ve ihmalle ilişkili sorunlar* (C. Güleç ve E. Köroğlu (ed.)). Hekimler Yayın Birliği.

Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P. ve Türk-Kurtça, T. (2020). A revised and expanded version of the Turkish childhood trauma questionnaire (CTQ33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation, 22*(1), 35–51. https://doi.org/https://doi.org/10.1080/15299732.2020.1760171

Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenirliği. *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 32*(4), 1054–1063. https://doi.org/10.5336/medsci.2011-26947

Şenel, B. (2014). *Cinsel yönelim ayrımcılığının gündelik hayat yansımaları*. Hacettepe Üniversitesi İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Şener, N. (2021). *Yeme bozuklukları ile kişilik inançları arasındaki ilişki: Çocukluk çağı travmalarının aracı rolü*. İstanbul Kent Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th Edition). Pearson.

Taillieu, T. L., Brownridge, D. A., Sareen, J. ve Afifi, T. O. (2016). Childhood emotional maltreatment and mental disorders: results from a nationally representative adult

sample from the United States. *Child Abuse and Neglect, 59*, 1–12. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.07.005

Talmon, A., Uysal, A. ve Gross, J. J. (2021). Childhood maltreatment and mid-life adult sexuality: A 10-year longitudinal study. *Archives of Sexual Behavior*. https://doi.org/10.1007/s10508-021-02030-8

Talmon, A., Horovitz, M., Shabat, N., Haramati, O. S. ve Ginzburg, K. (2019). "Neglected moms" - the implications of emotional neglect in childhood for the transition to motherhood. *Child Abuse and Neglect, 88*, 445–454. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.12.021

Tang, C. S. K. (2002). Childhood experience of sexual abuse among Hong Kong Chinese college students. *Child Abuse and Neglect, 26*(1), 23–37. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(01)00306-4

Tekin, A. ve Türk, B. (2018). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. Içinde *Turaz Akademi* (ss. 85–91). Akademisyen Kitabevi.

Terr, L. C. (1991). Childhood traumas: An outline and overview. *Otolaryngology: A Color Handbook American Journal of Psychiatry*, *148*(January), 10–20. https://doi.org/10.1176/ajp.148.1.10

Tezel-Şahin, F. ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Aile ve Toplum Dergisi, 3*(12).

Thomasgard, M., Metz, W. P., Edelbrock, C. ve Shonkoff, J. (1995). Parent-child relationship disorders. Part I. Parental overprotection and the development of the parent protection scale. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, *16*(4), 244–250.

Thornton, A. ve Camburn, D. (1989). Religious participation and adolescent sexual behavior and attitudes. *Journal of Marriage and the Family*, *51*(3), 641–653. https://doi.org/10.2307/352164

Topbaş, M. (2004). İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı. *TSK Koruyucu hekimlik bülteni, 3*(4), 76–80.

Topçu, S. (2009). *Cinsel istismar* (B. Özçelik (ed.); 1. Baskı). Phoenix Yayınevi.

Torun, F., Torun, S. D. ve Özaydın, A. N. (2011). Erkeklerde cinsel mitlere inanma

oranları ve mitlere inanmayı etkileyen faktörler. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, *24*(1), 24–31. https://doi.org/10.5350/dajpn2011240103

Torun, F., Torun, S. D. ve Özaydın, A. N. (2011). Erkeklerde cinsel mitlere inanma oranları ve mitlere inanmayı etkileyen faktörler. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, *24*(1), 24–31. https://doi.org/10.5350/dajpn2011240103

Trickett, P. K., Mennen, F. E., Kim, K. ve Sang, J. (2009). Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: Issues of definition and identification. *Child Abuse and Neglect*, *33*(1), 27–35. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.003

Tuğrul, B. ve Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *20*(20), 141–149.

Türkkan, T. ve Odacı, H. (2019). Lise öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile bilişsel çarpıtma ve yalnızlık eğilimleri arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, *22*(1), 93–103. https://doi.org/10.5505/kpd.2018.40427

UNICEF. (2017). *A familiar face: Violence in the lives of children and adolescents*. https://doi.org/10.1111/j.1365-2044.1982.tb01804.x

UNICEF. (2020). *Policy Brief: The impacts of COVID-19 on children*. https://doi.org/10.1111/apa.15484

U.S. Department of Health & Human Services. (2019). *Child Maltreatment*.

Ünal, G. (2021). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve öz şefkat düzeyinin, duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkisinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Ünüvar, M. C. (2022). *Genç yetişkinlerin flört şiddetinde cinsel mitler, özgüven ve yaşam doyumunun yordayıcı rolü*. İstanbul Kent Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Van Der Kolk, B. ve McFarlane, A. (1996). The black hole of trauma. İçinde B. Van Der Kolk, A. McFarlane ve L. Weisaeth (Ed.), *Traumatic stress: The effects of overwhelming experience on mind, body, and society* (ss. 3–23). The Guilford Press.

Wark, M. J., Kruczek, T. ve Boley, A. (2003). Emotional neglect and family structure: Impact on student functioning. *Child Abuse and Neglect*, *27*(9), 1033–1043. https://doi.org/10.1016/S0145-2134(03)00162-5

WHO. (1998). *Gender and health: Technical paper*.

WHO. (1999). *Report of the consultation on child abuse prevention*.

WHO. (2003). Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence. İçinde *World Health Organization*.

WHO. (2006). Defining sexual health: report of a technical consultation on sexual health. İçinde *World Health Organization*. https://www.who.int/reproductivehealth/publications/sexual_health/defining_sexual_health.pdf

WHO. (2010). Standards for sexuality education: A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists. Içinde *Regional Office for Europe and BZgA*. https://www.bzga-whocc.de/fileadmin/user_upload/WHO_BZgA_Standards_English.pdf

Wincze, J. P. (2009). Enhancing sexuality: A problem-solving approach to treating dysfunction. İçinde *Oxford University Press* (2. Edition). Oxford University Press.

Wolfe, D. A. (1987). Child abuse: Implications for child development and psychopathology. İçinde A. E. Kazdin (Ed.), *Developmental Clinical Psychology and Psychiatry* (C. 10). Sage Publications, Inc.

Wolfe, D. A., Crooks, C. C., Chiodo, D. ve Jaffe, P. (2009). Child maltreatment, bullying, gender-based harassment, and adolescent dating violence: Making the connections. *Psychology of Women Quarterly*, *33*(1), 21–24. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2008.01469.x

Wright, M. O. D., Crawford, E. ve Del Castillo, D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse and Neglect*, *33*(1), 59–68. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.007

Yadav, J., Gennarelli, L. A. ve Ratakonda, U. (2001). Female sexuality and common sexual dysfunctions: Evaluation and management in a primary care setting. *Primary Care Update for Ob/Gyns*, *8*(1), 5–11. https://doi.org/10.1016/S1068-607X(00)00062-7

Yalçın, H., Koçak, N. ve Duman, G. (2014). Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumların incelenemesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *16*(1), 137–143. www.kmu.edu.tr

Yaşan, A. ve Gürgen, F. (2004). Cinsel partneri olan bir hemşire grubu ile hiç partneri olmamış bir hemşire grubunun cinsel bilgi edinme yolları ve cinsel mitlerin yaygınlığının karşılaştırılması. *Yeni Symposium, 42*(2), 72–76.

Yaşar, Z. F. ve Akduman, G. G. (2007). Çocuk ihmali-istismarı ve adli diş hekimliği. *TSK Koruyucu Hekim Bülteni, 6*(5), 389–394.

Yavuzer, H. (1985). *Çocuk psikolojisi.* Altın Kitaplar Yayınevi.

Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. ve Ekşi, H. (2011). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. Timaş Yayınları.

Yılmaz, E. (2022). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının siber zorbalık ve mağduriyetle ilişkisinde aleksitiminin aracı rolü*. Işık Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Yüksel, M. ve Gökçearslan-Çifci, E. (2017). Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TAAD, 7*(30), 57–86.

Zara, A. ve Özdemir, B. (2013). Cinsiyet rolleri. İçinde Ş. Yüksek, L. Gülsere, A. ve Devrim Başterzi (Ed.), *Kadınların yaşamı ve kadın ruh sağlığı içinde* (1. Baskı, ss. 1–3). Pelin Ofset Matbaacılık.

Zara-Page, A. (2004). Çocuk cinsel istismarı: Cinsel istismara neden olan etkenler ve cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, *7*(13), 103–113.

Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. ve Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, *39*(4), 536–541. https://doi.org/10.5798/diclemedj.0921.2012.04.0196

Zilbergeld, B. (1999). The new male sexuality. İçinde *JAMA: The Journal of the American Medical Association*. Bantam Books. https://doi.org/10.1001/jama.1993.03500040101047

Zolotor, A. J., Runyan, D. K., Dunne, M. P., Jain, D., Péturs, H. R., Ramirez, C., Volkova, E., Deb, S., Lidchi, V., Muhammad, T. ve Isaeva, O. (2009). ISPCAN Child abuse screening tool children's cersion (ICAST-C): Instrument development and multi-national pilot testing. *Child Abuse and Neglect*, *33*(11), 833–841. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.09.004

Zoroğlu, S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Eröcal Kora, M. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2*(2), 69–78.

Zurbriggen, E. L., Gobin, R. L. ve Freyd, J. J. (2010). Childhood emotional abuse predicts late adolescent sexual aggression perpetration and victimization. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, *19*(2), 204–223. https://doi.org/10.1080/10926770903539631